

BANKA

SLOVENIJE

**LETNO
POROČILO**

LETO 2000

Izdala:

BANKA SLOVENIJE

Slovenska 35

1505 Ljubljana

Tel.: 01 47 19 000

Fax: 01 25 15 516

Letno poročilo temelji na podatkih in informacijah, dostopnih do sredine
februarja 2001.

This publication is also available in English.

ISSN 1318-5284

Pregled vsebine

Guvernerjev nagovor	7
1. GOSPODARSKO OKOLJE	11
1.1. Zunanji pogoji gospodarjenja	11
1.2. Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela	12
1.3. Javne finance	15
1.4. Finančni trg	16
1.5. Cene	17
1.6. Plačilna bilanca	18
1.7. Zadolževanje v tujini	23
2. DENARNA POLITIKA	25
2.1. Denarni cilj in ponudba denarja	25
2.2. Obrestne mere	29
2.3. Devizni trg in devizni tečaj	32
2.4. Uporaba instrumentov	34
3. BANČNI SEKTOR	45
3.1. Struktura bančnega sektorja	45
3.2. Poslovanje bank	47
3.3. Poslovanje hranilnic	55
3.4. Nadzor bank in hranilnic	57
4. DRUGE DEJAVNOSTI	59
4.1. Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv	59
4.2. Posli za Republiko Slovenijo	60
4.3. Gotovinsko poslovanje	60
4.4. Reforma plačilnih sistemov	63
4.5. Statistični sistem	66
4.6. Mednarodno sodelovanje	67
5. RAČUNOVODSKI IZKAZI	69
6. PRILOGE	87
6.1. Zakonski status in naloge	87
6.2. Izkaz uspeha in bilanca stanja	88
6.3. Pomembnejši ukrepi v letu 2000	89
6.4. Uprava in organizacijska sestava	92
6.5. Publikacije in spletna stran	94
6.6. Pregled nekaterih pojmov	95

Pregled okvirjev, tabel in slik

Okvirji:

1. Usklajevanje plač v letih 2000 in 2001	14
2. Bližnji cilj denarne politike Banke Slovenije	25
3. Nacionalna stanovanjska varčevalna shema	37
4. Pogodbeno sodelovanje pri posegih na trgih tujega denarja	39
5. Uravnavanje kapitalskih tokov s tujino	42
6. Sistem zajamčenih vlog	46
7. Hranilno kreditne službe	56
8. Oskrba z gotovino	62

Tabele:*

1. Nekateri gospodarski kazalci	13
2. Regionalna razčlenitev blagovne menjave	20
3. Plačilna bilanca	21
4. Zunanji dolg Slovenije	24
5. Ponudba primarnega denarja	26
6. Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema	27
7. Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	30
8. Uporaba instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja	34
9. Nakupi in prodaja deviz	38
10. Lastniška struktura bančnega sektorja	45
11. Število odobrenih in zavrženih dovoljenj bankam in hranilnicam	46
12. Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank	47
13. Ročnost vlog in posojil nebančnega sektorja	49
14. Glavne postavke bilance stanja bank	51
15. Glavne postavke prirejenega izkaza uspeha bank	52
16. Sestava revalorizacijskega izida pri poslovanju banke	53
17. Kazalci učinkovitosti poslovanja bank	54
18. Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank, oblikovani popravki in rezervacije	55
19. Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema	59
20. Gotovina v obtoku	61

Slike:

1. Cene primarnih surovin in nafte na svetovnem trgu	11
2. Sestava bruto domačega proizvoda	13
3. Cene	17
4. Tekoči račun plačilne bilance	18
5. Financiranje tekočega računa plačilne bilance	22
6. Povprečne obrestne mere bank	29
7. Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	31
8. Tokovi tujega denarja	32
9. Realni efektivni tečaj tolarja	33
10. Povprečna sestava tolarskih vlog	36
11. Tečaji na deviznem trgu in obdobja posegov	40
12. Povprečna sestava bančnih virov sredstev in naložb	48
13. Sestava bančnih prihodkov in odhodkov	53
14. Količinska in vrednostna sestava bankovcev v obtoku	61
15. Obseg plačilnega prometa v sistemu BPRČ	64
16. Obseg plačilnega prometa v sistemu žiro kliringa	65

*Razen tabel računovodskih izkazov.

Gospod predsednik, spoštovani poslanke in poslanci!

Svet Banke Slovenije je na 223. seji dne 27. marca 2001 sprejel poslovno poročilo za leto 2000 hkrati s finančnim izkazom, katerega vsebino in korektnost je preverila firma PricewaterhouseCoopers iz Züricha.

Dovolite mi, da ob tej priložnosti posebej omenim nekatera gibanja in trende, ki so označevali preteklo leto in opredeljevali okvir, v katerem je delala Banka Slovenije na področju denarne politike in politike tečaja tolarja.

Za porast inflacije z njene najnižje ravni 4,3 %, od sredine leta 1999 sta predvsem dva vzroka: uvedba davka na dodano vrednost, katere vpliv na cene se je izčrpal v nekaj mesecih in nato naftni šok. Tekoča stopnja rasti cen naftnih derivatov je lani v vsem času od februarja do oktobra vztrajala pri kakih 40 % na letni ravni. Tako so učinki uvedbe DDV – samo neposredni učinki – prispevali k inflaciji v letu 1999 med 2,5 in 3 odstotnimi točkami, prav toliko pa zatem v letu 2000 učinki – spet samo neposredni – rasti svetovne cene nafte.

Še za nekaj naslednjih mesecev lahko pričakujemo, da bodo v inflacijske stopnje prihajali odloženi učinki lanske rasti stroškov gospodarstva, sicer pa konkurenca in drugi mehanizmi, ki so pred navedenimi dogodki enkrat že znižali slovensko inflacijo na skoraj 4%, delujejo tako, da bi morale biti pred nami obdobje ponovnega zniževanja inflacijskih stopenj, če se pretekla inflacija ne bo vnašala v nadaljnjo rast plač in drugih dohodkov oziroma stroškov. Sedanja gibanja in razmere, ki izhajajo iz predlaganega proračuna za leto 2001 nas vse opozarjajo, da bodo lahko inflacijski pritiski iz tega zornega kota letos zelo intenzivni.

Manj spodbudna je slika naših novih realnih neravnovesij. Javni primanjkljaj je – statistično – še pod nadzorom, trendi pa so vse bolj neprijetni. Razlogi za težave javnih financ seveda niso naključni ali epizodični. Končno, analize o tem, kateri strukturni vzroki so v ozadju tega trenda, so bile že narejene in smer potrebnega ukrepanja je znana. Dokler se ne opravi te spremembe, bo vsakoletno »zapiranje« proračuna in drugih državnih »blagajn« vse bolj mučen in vse manj uspešen posel, ter hkrati pomemben dejavnik nestabilnosti na daljši rok, ki bo vplival na ustvarjanje zaupanja doma in v tujini.

Medtem ko javni primanjkljaj neposredno pritiska na nosilce ekonomske politike, se zdi morda zunanji primanjkljaj bolj oddaljen. Vendar je javno ravnovesje samo ena od plati agregatnega narodnogospodarskega ravnovesja, ki se kaže kot zunanji saldo države. Zunanji primanjkljaj je agregatni kazalec stabilnosti ali nestabilnosti gospodarstva.

Med glavnimi vzroki slovenskega zunanjega primanjkljaja so mnogi, ki so tudi vzrok trendne rasti javnega primanjkljaja, na primer rast državnih izdatkov za plače, pokojnine in druge transferje, ki presega ekvivalentno pobiranje davkov tj. zmanjševanje razpoložljivega dohodka davkoplačevalcev; ali obseg in rast državnih in drugih naložb, ki se vodijo statistično izven globalne finance javnega financiranja in ki se ne financirajo z davki, temveč z zadolževanjem. V nekaterih zadevah pa se problemi substituirajo. Tako sta na primer visoka rast plač v privatnem sektorju in visoka končna poraba za javne finance ugodni, ker povečujeta najpomembnejše davčne osnove, vendar povzročata rast zunanjega primanjkljaja. V letu 1999 so bile te razmere zelo ugodne za javne finance in zelo škodljive za plačilno bilanco, v letu 2000 pa je bilo ravno obratno.

Procese, v katerih raste poraba hitreje od proizvoda podpira, tudi zaradi dodatne sprostitve kapitalskih tokov in konkurenčnosti finančnih posrednikov, vse večja dostopnost tujih virov financiranja. V letu 2000 so neto nova tuja posojila podjetjem

spet dosegla okrog 80 % v primerjavi s posojili domačih bank, pa tudi posojila domačih bank so se »refinancirala« z zunanjim zadolževanjem bank v višini več kakor 40 % vrednosti njihovih novih posojil podjetjem.

Finančni viri iz tujine so prav tako zanesljivo nadvse koristno dopolnilo k omejenemu obsegu domačega varčevanja, po drugi strani pa so pomemben dejavnik nestabilnosti, saj ponujajo možnosti za porabo neodvisno od ustvarjanja proizvoda, dohodka in varčevanja. Ker smo v obdobju pospešenega nadaljnjega finančnega odpiranja in novega vstopanja tujih bank, se bodo ti tokovi odslej samo še krepili in povečevali avtonomno dinamiko porabe in uvoza, z zelo verjetnimi učinki tudi na dinamiko zunanjega primanjkljaja.

V dosedanjem obdobju od leta 1993 je znašala povprečna letna stopnja rasti BDP 4,5 %, s čimer smo za okrog 2 odstotni točki na leto prehitevali tempo gospodarske rasti v Evropski uniji, s katero smo sicer ciklično povsem povezani. V zadnjih dveh letih so postale stopnje rasti BDP in dohodkov povezane tudi z naraščajočo nestabilnostjo, to se pravi, poraba je rasla še hitreje. Kako velika narodnogospodarska nesorazmerja si lahko privoščimo, ne da bi že začela ogrožati nadaljnjo rast in razvoj, je težko reči, kajti tudi na tem področju se merila zaradi globalizacije spreminjajo. Že neugodna gibanja in izguba zaupanja na sorodnih trgih so lahko pomembni motivi za odločitve tujcev, tudi kar zadeva umikanje z našega trga. Resne težave bi lahko povzročili tudi špekulativni napadi na denarnem trgu, predvsem s kratkoročnim kapitalom, ki si prizadeva doseči različne inflacijske in obrestne ravni.

Danes je že precej zastarelo razmišljanje, da se z ekspanzivnimi politikami, ki ustvarjajo in povečujejo primanjkljaj, podpira ali celo pospešuje gospodarska rast. V preteklem desetletju, ki so ga v večini sveta označevale visoke stopnje rasti, se je v ZDA javni saldo izboljšal s 4-odstotnega primanjkljaja (v letu 1990) na več kakor 1-odstotni presežek (v letu 2000). V državah z evrom se je primanjkljaj v tem času zmanjšal s 4 % na 1 % BDP. Vemo pa, da gre v obeh primerih za največja zaprta trga na svetu, z veliko kupno močjo in nizkim zunanjetrgovinskim količnikom, s kredibilno valuto in tradicijo v stabilnosti (cenovni in finančni), skratka za dve okolji, s katerima se ne moremo primerjati.

Vzroki za te obrate so bili samo deloma ciklični, to se pravi povezani z samodejnim fiskalnim izboljševanjem v gospodarski konjunkturi, saj se je v tem obdobju tudi ciklično prilagojeni primanjkljaj razvitih držav zmanjšal, v povprečju za okrog 3 odstotne točke v BDP. V ozadju so bile diskrecijske odločitve nosilcev ekonomske politike. Sprejeli so jih iz strateških razlogov, kljub temu da zmanjševanje fiskalnega primanjkljaja pri njih ni nič bolj enostavna naloga, kot pri nas. Izkušnje preteklega desetletja, pa tudi že daljšega predhodnega obdobja namreč nedvoumno kažejo, da obstaja na daljši rok zanesljiva pozitivna zveza med nizkim javnim primanjkljajem in ekonomsko uspešnostjo. Možni ugodni učinki ekspanzivne politike so vselej le kratkoročni.

Podobno kakor za primanjkljaj državnega sektorja, lahko rečemo za agregatni narodnogospodarski, tj. zunanji primanjkljaj. V gospodarstvih »v razvoju«, v katerih je cilj ekonomske politike dohitevanje vodilnih držav, gospodarska rast z zunanjim primanjkljajem oziroma zaradi primanjkljaja praviloma ne velja za razvojno uspešen model. Pozitivna razvojna politika se legitimira - danes še bolj kakor nekoč - z ekonomskim in tehnološkim prestrukturiranjem zasebnega sektorja v smeri mednarodne integriranosti in izvozne učinkovitosti. Gospodarska rast, ki jo vodi rast domače porabe in ki jo zato spremlja tudi zunanji primanjkljaj, dolgoročno ne vzdrži.

Banka Slovenije si je z denarno politiko prizadevala, da bi tuja in domača gibanja čim manj vplivala na domače cenovne premike in da bi bili stroški takega delovanja za celotno ekonomijo čim nižji. Iz vrste podatkov, ki jih vsebuje pričujoče poročilo, je razvidno, da je bila rast primarnega denarja kot tudi transakcijskega denarja zelo

skromna v primerjavi z realno rastjo BDP in inflacijo, ter hkrati v primerjavi s predhodnim letom. Z drugimi besedami, ob resursih, ki jih je imela na voljo, si je tudi prizadevala, da bi bila finančna represija na domačem trgu čim manjša. Hkrati se je Svet Banke Slovenije odločil, da čim bolj prilagodi instrumentarij denarne politike nastalim spremembam na trgu in da ga čim bolj približa instrumentom, ki jih uporablja Evropska centralna banka, to pa pomeni: posegi centralne banke na trgih naj bi bili enostavnejši in preglednejši.

Finančno odpiranje navzven in deregulacija na domačem trgu bosta brez dvoma prispevala k povečani dinamiki in možnostim za večjo aktivnost ne le v finančnem, temveč tudi v realnem sektorju. Pri tem pa se zavedamo, da ti procesi tudi povečujejo tveganje. Zagotavljanje narodnogospodarskega ravnovesja bo mnogo bolj zahtevno, kakor je bilo doslej, pri čemer je že do danes dosežena raven nestabilnosti več kakor le neznatna. Zato mora skrb za stabilnost postajati vse bolj pomembna sestavina vseh ekonomskih politik, celotne družbe in posameznika.

Ne sam akt včlanitve v Evropsko unijo, temveč konvertibilnost domače valute za kapitalski račun in svoboda odločanja lastnikov, predvsem denarnega premoženja, sta temeljna kamna - dodatna zaveza k takšnemu ravnanju v realni ekonomiji, ki je čim bolj podobno tistemu na evropskem trgu, na katerem služimo pretežni del vsakdanjega kruha. Če tako prepričanje in predvsem ravnanje v prihodnji dekadici ne bo prevevalo vsakega od nas, se lahko razmere hitro poslabšajo in oddaljijo od skupaj sprejetih ciljev.

Dovolite, gospod predsednik in člani Državnega zbora, da se vam ob tej priložnosti, ko vam izročamo v presojo in nadaljnjo obravnavo naše letno poročilo, zahvalim za uspešno sodelovanje v lanskem, pa tudi v vseh desetih letih. Spoštujemo in visoko cenimo zaupanje, podporo in razumevanje, ki ga je bila Banka Slovenije vselej deležna od najvišjega predstavniškega telesa, kajti prepričani smo, da je tudi medsebojno zaupanje precej pripomoglo k utrjevanju stabilnosti in k rastoči kredibilnosti naše države doma in v tujini. Vsi se tudi zavedamo, da je zaupanje pri denarju cena, ki nima primerljive vrednosti, in obratno, da sta strah in nezaupanje strošek neizmernih razsežnosti. Eno in drugo je vsebina, ki izhaja iz lastnih izkušenj, zato je odgovornost za prihodnost nas vseh skupaj v novih razmerah toliko večja.

Moja zahvala gre tudi vsem članom Sveta Banke Slovenije za zavzetost in prizadevanje, s katerima smo skupno ustvarjali denarno politiko in bdeli nad njenim izvajanjem.

Prav tako se zahvaljujem sodelavcem na raznih področjih dela v Banki Slovenije za njihov prispevek k analiziranju, pripravljanju in izvajanju ukrepov denarne politike ter h kvalitetnemu nadzoru nad deli ekonomije, za katere smo odgovorni. Sad vseh naših prizadevanj so bile, in prepričan sem, da bodo še naprej, kar najboljše rešitve za zmanjševanje inflacije in ustvarjanje zaupanja v čim stabilnejši tolar, ki je in mora ostati naša skupna skrb, kajti le tako bo imel svojo ceno, ne le pri nas, temveč tudi pri tujcih.

Ljubljana, 27. marca 2001

dr. France Arhar
Guverner

1. GOSPODARSKO OKOLJE

1.1. Zunanji pogoji gospodarjenja

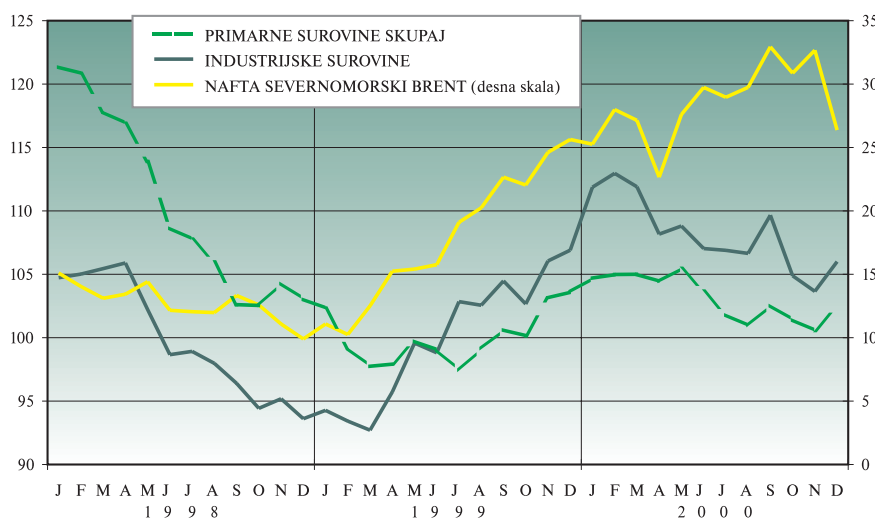
Za leto 2000 je značilna visoka svetovna gospodarska aktivnost, ki jo je v večini držav spremljala povečana stopnja inflacije. V mnogih državah je pospešila inflacijo visoke cene nafte, ki je vplivala tudi na poslabšanje možnosti menjave, to je na hitrejšo rast uvoznih od izvoznih cen.

Gospodarska rast po svetu je v letu 2000 po oceni Mednarodnega denarnega sklada znašala 4,7 % in je bila najvišja v zadnjem desetletju. Pospešeno aktivnost je bilo zaznati v prvi polovici leta, v drugi polovici pa se je rast v večini držav umirila. Evropska unija je imela 3,3 % rast, medtem ko je znašala v ZDA 5,0 %, kar je že četrto zaporedno leto več kakor 4 odstotna rast in vse od leta 1992 višja od tiste v Evropski uniji. Nižjo rast, okrog 2 %, je lani izkazala Japonska, in tamkajšnje razmere so še vedno negotove.

Nemčija in Italija, s katerima med državami Evropske unije Slovenija največ trguje, sta lani izkazovali nekoliko nižjo rast od povprečja, kljub temu pa sta se njuni stopnji rasti iz predhodnega leta podvojili. V Nemčiji je rast znašala 3,1 % (v predhodnem letu 1,6 %), v Italiji pa 2,9 % (1,4 %). Hrvaški bruto domači proizvod se je lani po znižanju v letu 1999 (za 0,4 %) ponovno okrepil, po ocenah za 3,4 %. Rast v državah CEFTE je bila od predhodnega leta višja za približno 1 odstotno točko. Najbolj se je povečala na Češkem, vendar na razmeroma skromno 2,7 odstotno stopnjo, kar v navedeni skupini držav presega le rast Slovaške (2,1 %). V Rusiji je lanska gospodarska rast, predvsem posledica visoke cene nafte, ocenjena na 7,0 %.

Visoko aktivnost je spremljala tudi rast mednarodne menjave. Porast svetovne blagovne menjave za leto 2000 znaša po oceni OECD 13,3 %, kar za več kakor dvakrat presega doseženo v predhodnem letu. Uvoz blaga osmih največjih slovenskih trgovinskih partneric brez Hrvaške se je v letu 2000 realno povečal za 11,4 % (pri tem Nemčije za 12,6 %). Tuje povpraševanje je bilo ugodnejše v prvi polovici leta, v drugi polovici pa se je začelo umirjati.

Slika 1: Cene primarnih surovin (1999=100) in nafte (severnomorski brent v USD/sod) na svetovnem trgu

Vir: The Economist, London; OPEC Bulletin, Dunaj.

V svetu najvišja gospodarska rast desetletja

Okrepljena rast glavnih trgovinskih partneric

Visoka tudi rast mednarodne menjave

**60 odstotna
podražitev nafte ...****... povzročila po svetu
splošno rast cen**

Cena nafte je po spremembi trenda v začetku leta 1999 rasla tudi v letu 2000. Večje porenitve so bile le v aprilu in v decembru. Nafta severnomorski brent je bila leta 2000 v povprečju vredna 28,5 ameriškega dolarja za sodček, kar je 60 % več kakor v predhodnem letu. Podražitev nafte je vplivala na rast uvoznih cen držav uvoznic nafte ter vplivala na dvig njihovih cen življenjskih potrebščin in cen proizvajalcev. Inflacija je bila tako višja kakor pred letom. V EU(11) so se v letu 2000 življenjske potrebščine podražile za 2,6 % (v letu pred tem za 1,7 %), pri čemer je na inflacijske pritiske poleg cene nafte vplivala še močna deprecijacija evra. V ZDA so lani cene življenjskih potrebščin porasle za 3,4 % (v letu 1999 za 2,7 %). Ta porast je lani v državah CEFTE znašal okrog 10 % ali nekaj manj, izjema je le Češka (3,9 %).

**Vrednost evra do USD v letu
2000 nižja za 13 %**

Evro je lani ponovno izgubljal vrednost glede na ameriški dolar. V povprečju leta je bil vreden 0,924 ameriškega dolarja, v letu 1999 pa je navedeno razmerje znašalo 1,067, torej je evro v lani izgubil glede na ameriški dolar dobrih 13 % vrednosti.

Cene drugih primarnih surovin niso toliko nihale oziroma rasle kakor cena nafte. Glede na predhodno leto so se dolarske cene v povprečju leta 2000 povečale za 3,2 %, pri čemer se je precej podražilo industrijsko blago (8,2 %), hrana pa se je za slab odstotek pocenila.

**5,1 odstotno poslabšanje
slovenskih pogojev
menjave**

Slovenski pogoji menjave so se v letu 2000 poslabšali za 5,1 % (leta 1999 pa za 0,4 %), kar je poslabšalo saldo tekočega računa plačilne bilance za okrog 2,5 % BDP. Vzroki so podražitev nafte in večje spremembe v medvalutnih odnosih, predvsem deprecijacija evra glede na ameriški dolar. Glede na povprečje leta 1999 so se slovenske dolarske izvozne cene znižale za 8,1 %, dolarske uvozne cene pa za 3,2 %.

**Protiinflacijska politika
obrestnih mer ECB in
Federal Reserves**

Za obrestne mere na mednarodnih trgih je v letu 2000 v glavnem značilna rast, vendar se je prekinila ob koncu leta. Obrestna mera za trimesečne vloge LIBOR na ameriški dolar je v povprečju leta 2000 znašala 6,53 % (v decembru 6,55 %), na evro pa 4,39 % (v decembru 4,94 %). ECB je lani za ohranitev srednjeročne cenovne stabilnosti šestkrat dvignila ključne obrestne mere, skupaj za 1,75 odstotne točke. Konec leta je obrestna mera za refinanciranje znašala 4,75 %. Zvišanje ključne obrestne mere ameriške Federal Reserves (Fed Funds) je bilo manjše, znašalo je eno odstotno točko. S takšno politiko obrestnih mer je tudi ameriška centralna banka poskušala ublažiti inflacijske pritiske, ki bi izvirali iz prehitre rasti domačega povpraševanja.

1.2. Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela

**V Sloveniji razmeroma
visoka gospodarska rast ...****... pod vplivom
zunanje konjunktore**

Gospodarska rast je bila v letu 2000 že drugo leto zapored razmeroma visoka, saj je BDP porasel za 4,8 % (v letu 1999 pa za 5,2 %). Pri tem se je najbolj povečala dodana vrednost v gostinstvu (9,8 %), predelovalnih dejavnostih (9,2 %), in v finančnem posredništvu (5,9 %), kar je glede stabilnosti in vzdržnosti precej bolj ugodno kakor v letu 1999, ko so najhitreje rasle dejavnosti gradbeništva (15,8 %), trgovine (6,3 %) ter nepremičnin, najema in poslovnih storitev (4,7 %). Gospodarska rast je bila po ohlajeni ekspanziji domačega povpraševanja od polletja 1999 predvsem pod vplivom tuje konjunktore. Tudi podatki o rasti sestavin izdatkovne strukture BDP kažejo precej počasnejšo rast domače potrošnje v primerjavi z izvozom, tako da je ta največ prispeval k povečani gospodarski aktivnosti. Med posameznimi sestavinami domačega trošenja je najhitreje raslo trošenje države, medtem ko so investicije in izdatki gospodinjstev precej zaostajali. Z znižanjem primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance pa se je znižala tudi razlika med domačim varčevanjem in bruto investicijami.

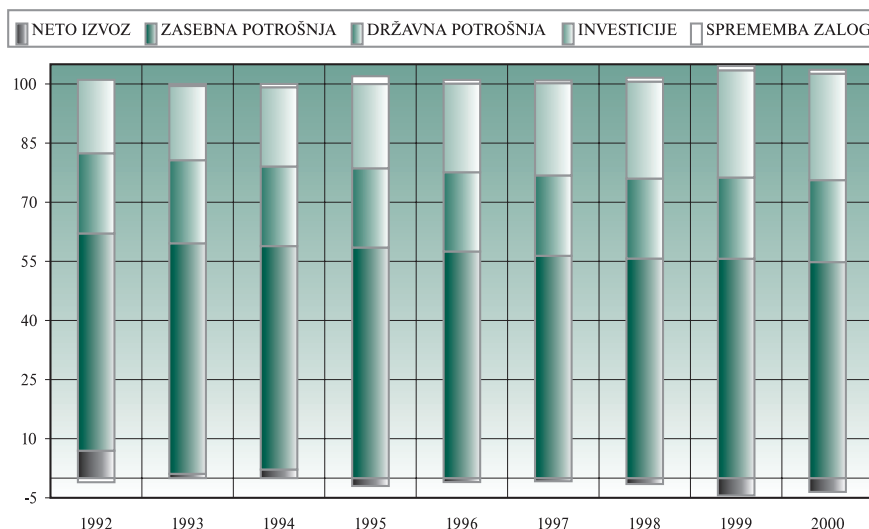
Tabela 1: Nekateri gospodarski kazalci

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Realna rast bruto domačega proizvoda ¹ v %	5,3	4,1	3,5	4,6	3,8	5,2	4,8
Bruto domači proizvod v mio USD	14.386	18.744	18.878	18.208	19.585	20.071	18.167
Bruto domači proizvod v USD na prebivalca	7.233	9.431	9.481	9.163	9.878	10.078	9.128
Sestava bruto domačega proizvoda v % BDP							
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6	3,2	2,9
Industrija in gradbeništvo	34,4	32,7	32,6	32,9	33,1	31,6	33,1
- Predelovalna industrija	26,2	24,6	24,1	24,3	24,1	23,4	24,3
Storitve	47,1	48,2	48,6	49,5	49,1	51,4	49,5
Dodana vrednost skupaj	85,5	84,8	85,0	86,1	85,8	86,2	85,5
Sredstva za zaposlene	58,0	57,2	54,8	53,6	52,3	51,8	52,2
Davki na proizvodnjo in uvoz, minus subvencije	14,2	14,9	15,3	14,9	15,4	16,1	16,1
Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	27,8	27,9	29,9	31,5	32,4	32,0	31,7
- Izvoz proizvodov in storitev	60,0	55,2	55,8	57,4	56,6	52,8	59,0
- Uvoz proizvodov in storitev	57,8	57,2	56,8	58,3	58,2	56,9	62,5
Neto izvoz	2,2	-2,0	-1,0	-0,8	-1,5	-4,4	-3,5
Domača zasebna potrošnja	56,7	58,5	57,5	56,4	55,7	55,7	54,8
Državna potrošnja	20,2	20,1	20,1	20,4	20,3	20,2	20,8
Bruto investicije	20,9	23,3	23,4	24,1	25,6	28,4	28,0
Aktivno prebivalstvo ² v tisočih	936	952	942	978	978	959	963
Zaposleni in samozaposleni	851	882	875	906	901	885	894
Brezposelni	85	70	69	72	77	73	69
Stopnja brezposelnosti (% brezposelnih v akt. prebivalstvu)	9,1	7,4	7,3	7,4	7,9	7,6	7,2
Realna rast bruto plače na zaposlenega v %	3,6	5,1	5,1	2,4	1,6	3,2	1,6
Rast produktivnosti dela v %	5,0	3,3	4,4	5,1	3,8	4,2	3,5

¹ Od leta 1995 po stalnih cenah 1995, pred tem po stalnih cenah leta 1992.² Mednarodno primerljivi podatki po metodologiji ILO.

Vir: Statistični urad RS in Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Slika 2: Sestava bruto domačega proizvoda

Vir: Statistični urad RS in Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

**Nadpovprečna rast
industrijske proizvodnje**

Ob visoki rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih se je hitra rast industrijske proizvodnje, ki jo je sredi leta 1999 sprožilo ugodno izvozno povpraševanje, nadaljevala tudi v letu 2000. Fizični obseg industrijske proizvodnje v predelovalnih dejavnostih je bil v letu 2000 glede na leto 1999 večji za 7,0 %, proizvodnja celotne industrije pa za 6,2 %. Obseg proizvodnje se je v omenjenem obdobju najbolj povečal v proizvodnji blaga za široko porabo (6,8 %), najmanj pa v proizvodnji investicijskega blaga (3,5 %), pri kateri so najbolj porasle zaloge (6,5 %).

**Realno
povečanje plač**

Plače so se v letu 2000 večale počasneje od načrtovane 2,5 odstotne realne rasti. Medletna stopnja rasti bruto plač je leta 2000 v povprečju znašala 10,6 %, kar realno znaša le 1,6 %. Realna rast plač v menjalnem sektorju je v povprečju dvanajstih mesecev za 5,5 odstotne točke zaostala za rastjo produktivnosti. Delež sredstev za zaposlene v BDP se je po oceni zaradi razmeroma visoke nominalne rasti plač ter zaradi razlik med implicitnim deflatorjem BDP in indeksom cen življenjskih potrebščin po nekajletnem upadanju v letu 2000 povečal na 52,2 % BDP (51,8 % v letu 1999). Zaradi manjšega domačega povpraševanja se je v stroškovni sestavi BDP z nižanjima deležema davkov na proizvode in storitve ter uvoznih dajatev zmanjšal delež davkov na proizvodnjo in uvoz (od 18,3 % BDP v letu 1999 na 18,0 % BDP v letu 2000). Delež bruto poslovnega presežka je glede na prejšnje leto (32,0 % BDP) tudi zaradi znižanega deleža subvencij upadel in znaša po oceni 31,7 % BDP.

**Ugodno gibanje
zaposlenosti**

Gibanje zaposlenosti je bilo po preobratu v letu 1999 (na katerega so vplivale tudi spremembe v statističnem zajemu oseb, vključenih v javna dela) ugodno tudi v letu 2000. Število delovno aktivnih zaposlenih se je v letu 2000 v povprečju povečalo za 1,2 %, pri čemer je bila rast zaposlenosti precej hitrejša v drobnem zasebnem sektorju (3,0 %) kakor pa v podjetjih in organizacijah (1,3 %). Število brezposelnih je bilo v letu 2000 za 10,4 % nižje od leta 1999, stopnja brezposelnosti pa je decembra znašala 12,0 % (decembra 1999 13,0 %). Medtem ko se je zaposlenost kljub visoki stopnji rasti v predelovalnih dejavnostih zmanjšala (v letu dni za 0,3 %), se je najbolj povečala v trgovini (3,7 %) ter v gradbeništvu in finančnem posredništvu (po 3,4 %).

Okvir 1: Usklajevanje plač v letih 2000 in 2001

V skladu z veljavnim dogovorom socialnih partnerjev o politiki plač v obdobju 1999–2001, so se v letu 2000 izhodiščne plače uskladile v januarju (2,4 %) in avgustu (3,7 %), ker je rast cen življenjskih potrebščin v juliju presegla mejo 4 % (4,3 %).

Plače bi se morale ponovno uskladiti v januarju 2001 za 4,5 %, oziroma za celotno stopnjo rasti cen življenjskih potrebščin nad 5 % (3,9 %) v letu 2000 in še za 85 % razlike med 4,3 in 5 odstotno (to je 0,6 %) rastjo cen. Ker naj bi plače v letu 2001 z upoštevanjem že sprejetih obveznosti v državnem sektorju (povečanje količnikov v javni upravi, raziskovanju, zdravstvu in pri zdravstveni negi) realno porasle za visoke 4 % (od tega zasebni sektor 3 % in javni 7 %), so sindikati javnega sektorja in vlada ob koncu leta sprejeli anekse k sicer veljavnemu dogovoru o politiki plač v letu 2001. Izhodiščne plače se bodo tako s 1. januarjem 2001 v javnem sektorju povečale le za 3,6 %, medtem ko za zasebni sektor, s katerega sindikati vladi ni uspelo doseči dogovora, ureditev ni spremenjena, kar pomeni 4,5 odstotno povečanje izhodiščnih plač.

Druga uskladitev v letu 2001 po teh dopolnilih naj bi bila v avgustu, ko naj bi se izhodiščne plače v državnem sektorju povečale za razliko do dogovorjene 6,3 odstotne rasti plač v letu 2001. Ta del naj bi se povečal na podlagi spremenjenih kolektivnih pogodb dejavnosti, s čimer bi se zmanjšala nesorazmerja med plačami. Dogovorjena je bila tudi varovalka, da se bodo plače dodatno uskladile, če bo v letu 2001 presežena stopnja rasti cen 7 odstotna. Pri tem naj bi se upoštevala le stopnja rasti brez cen tobačnih izdelkov in alkoholnih pijač, realna rast plač pa naj bi tudi v letu 2001 ne presegla 2,5 %, s čimer bi zaostajala za predvideno rastjo produktivnosti dela (3,0 %). Ker veljavnost zdaj veljavnega dogovora o politiki plač v obdobju 1999–2001 poteče 30.6.2001, bi morali socialni partnerji čimprej doseči dogovor o oblikovanju plač za daljše časovno obdobje.

Gibanje števila zaposlenih po posameznih področjih predelovalnih dejavnosti je bilo dokaj različno, saj je pri precejšnjem upadu zaposlenih v nekaterih dejavnostih (proizvodnji vozil in plovil, tekstilni in usnjarski industriji) zaposlenost drugod hitro naraščala (predvsem v kovinarski industriji ter proizvodnji električne in optične opreme). Rast zaposlenosti pri storitvah (2,7 %) je tako še naprej prehitela tisto v industriji (-0,9 %). V regionalni porazdelitvi brezposelnosti tudi v letu 2000 ni prišlo do bistvenih sprememb, saj je stopnja registrirane brezposelnosti še naprej najvišja v podravski, pomurski, savinjski in posavski regiji, najhitreje pa je upadala v severnoprimorski regiji.

Mednarodno primerljivo aktivno prebivalstvo se je lani po oceni povečalo za štiri tisoč oseb, prav za toliko pa se je zmanjšalo število brezposelnih. Tako se je stopnja brezposelnosti po zvišanju v letu 1998 (7,9 %) že drugo leto zapored znižala in je v letnem povprečju znašala 7,2 %. Kritične skupine brezposelnih so še naprej predvsem tisti, ki so brezposelni daljše obdobje, mladi (zlasti iskalci prve zaposlitve), osebe, starejše od 40 let, in brezposelni z nizko izobrazbo. V letu 2000 sta bila zaradi strožjega nadzora zaposlovanja oziroma ureditve zaposlovanja tujcev sprejeta zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, ter o zaposlovanju in delu tujcev in še spremembe zakona o inšpekciji dela. V letu 2000 je Slovenija pričela izvajati tudi program politike zaposlovanja, ki ustreza tovrstnim smernicam v EU iz leta 1998 in temelji na povečanju zaposljivosti prebivalstva, pospeševanju podjetništva, pospeševanju in spodbujanju prilagodljivosti posameznikov ter zagotavljanju enakih možnosti zaposlovanja. Prilagodljivost podjetij in zaposlenih na trgu dela naj bi povečala tudi zakona o kolektivnih pogodbah in o delovnih razmerjih, ki sta še v parlamentarni proceduri.

**Drugo leto zapored
manjša brezposelnost**

**Novosti v zaposlitveni
zakonodaji in
politiki**

1.3. Javne finance

V letu 2000 na javnofinančnem področju ni bilo večjih institucionalnih sprememb, kakršne so bile uveljavljene leto prej z zakoni o davka na dodano vrednost, o trošarinah, o javnih financah, o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter o računovodstvu

Po predhodnih podatkih Ministrstva za finance je javnofinančni primanjkljaj v letu 2000 znašal 56 milijard tolarjev ali 1,4 % BDP, kar je več od načrtovanega in tudi več od primanjkljaja v predhodnem letu, ko je znašal 0,6 % BDP. Med pomembnejšimi vzroki za povečanje primanjkljaja so višja inflacija od načrtovane (zaradi zunanjih dejavnikov) ter manjša domača potrošnja ob višjem izvozu. Višja inflacija je povzročila predčasno uskladitev plač z rastjo cen, tako pa tudi uskladitev na plače vezane rasti pokojnin. Med prihodki so bili nižji od pričakovanih DDV in trošarine. Raven DDV se je v primerjavi z načrtovano znižala zaradi manjše domače potrošnje (manjša vplačila DDV) in višje rasti izvoza (višja vračila DDV). Nižje od predvidenih so bile tudi trošarine, katerih stopnje se kljub napovedim na začetku leta niso povečale. Zato je vlada proti koncu leta 2000 omejila porabo proračunskih porabnikov in prenesla del finančnih obveznosti s konca leta 2000 v naslednje proračunsko leto. Med javnofinančne prihodke leta 2000 tako štejejo tudi januarska vplačila DDV iz leta 2001, ki se nanašajo na leto 2000. Januarski prihodki davka na blago (DDV in pred njim prometnega davka), ki se nanašajo na predhodno leto, se vključujejo v proračun tega leta že od leta 1996.

Javnofinančni prihodki so v letu 2000 po predhodnih podatkih znašali 1.726 milijard tolarjev ali 42,7 % BDP in so v primerjavi s predhodnim letom realno upadli za 0,3 %, medtem ko so v letu 1999 realno porasli za 7,2 %. Med večjimi postavkami

**Javnofinančni
primanjkljaj dosegel
1,4 % BDP**

**Med vzroki za povečanje
primanjkljaja so dvig cen
zaradi zunanjih dejavnikov
ter zmanjšanje domačega in
povečanje tujega
povpraševanja**

javnofinančnih prihodkov je leta 2000 v primerjavi s predhodnim letom dohodnina realno zrasla za 3,0 % in prispevki za socialno varnost za 2,3 %, medtem ko so davki na blago in storitve (v katerih je DDV in trošarin za 90%) realno upadli za 7,9 %.

Odhodki javnih financ so znašali 1 781 milijard tolarjev ali 44 % BDP in so se v letu 2000 realno povečali za 1,4 %, v letu 1999 pa za 6,8 %. Med večjimi postavkami pri odhodkih so izdatki za plače realno porasli za 1,5 %, izdatki za blago in storitve za 4,0 % in transferji gospodinjstvom za 3,6 % (pri tem pokojnine, ki predstavljajo 67 % transferjev gospodinjstvom, za 2,2 %).

Na računu finančnih terjatev in naložb je bilo v letu 2000 za 6 milijard tolarjev priliva, medtem ko je bilo v letu 1999 za približno milijardo odliva. Tu so izkazani tudi prihodki države od privatizacije, ki so leta 2000 znašali približno 4 milijarde tolarjev. Večji privatizacijski pritoki so napovedani za leto 2001, ko namerava vlada pričeti privatizacijo dveh državnih bank, Telekom, elektrodistribucijskih in še nekaterih drugih podjetij.

Neto odplačila na domačem in neto zadolževanje na tujem trgu

Javnofinančno neto zadolževanje, ki je razvidno iz računa financiranja, je v letu 2000 po predhodnih podatkih znašalo 57,7 milijarde tolarjev, od tega je bilo doma neto odplačanih 12,1 milijarde tolarjev in v tujini neto prejetih 69,8 milijard tolarjev. Največji del zadolževanja v tujini je posledica izdaje evro obveznice v marcu v višini 400 milijonov evrov.

Približno polovica dolga države do domačih upnikov

Državni dolg je na dan 30. 9. 2000 znašal 1 043 milijard tolarjev, od tega je bila približno polovica domačega in polovica dolga do tujine. V primerjavi s koncem leta 1999, ko je znašal 893 milijarde tolarjev, se je realno povečal za 7,2 %; 82 % dolga je bilo izdanega z vrednostnimi papirji, preostalo pa z najetimi posojili. Poleg že omenjenih evroobveznic, ki jih država izdaja na tujih trgih, so bili izdani vrednostni papirji na domačem trgu. Med kratkoročnimi zakladnimi menicami se je tri- in šestmesečnim izdajam v maju pridružila še prva izdaja dvanajstmesečnih zakladnih menic (v znesku 2 milijard tolarjev). Med dolgoročnimi obveznicami je bilo približno 38 milijard tolarjev novih izdaj, medtem ko jih je dospelo približno 64 milijard tolarjev.

1.4. Finančni trg

Bilančne vsote nadenarnih finančnih posrednikov manj od polovice bilančne vsote denarnih finančnih posrednikov

Med institucijami na slovenskem finančnem trgu prevladujejo denarni finančni posredniki. **Nedenarni finančni posredniki** po velikosti ne dosegajo polovice bilančne vsote denarnih finančnih posrednikov. Konec leta 2000 je bilo med nadenarnimi finančnimi posredniki: 43 pooblaščenih investicijskih družb, 19 vzajemnih skladov, 16 zavarovalnih družb (od tega 10 klasičnih zavarovalnic, 3 pozavarovalnice in 3 specializirane javne institucije) in okoli 80 lizijskih podjetij. Agentske finančne institucije prispevajo (brez agentskih poslov bank) k skupni bilančni vsoti slovenskega finančnega sektorja le skromen odstotek. Konec leta 2000 je bilo med njimi 11 bank in 23 borzno-posredniških hiš.

Neizkoriščenih lastninskih certifikatov še za tretjino sredstev pooblaščenih investicijskih družb

Skupno premoženje **pooblaščenih investicijskih družb** je konec leta 2000 znašalo 573,5 milijarde tolarjev, torej 4 % manj kakor konec leta 1999. Neizkoriščenih lastninskih certifikatov je še za slabo tretjino vseh sredstev, medtem ko jih je bilo konec leta 1999 za dobro polovico sredstev pooblaščenih investicijskih družb.

Obseg finančnega posredništva **agentskih finančnih institucij** na slovenskem finančnem trgu se kaže v vrednosti naložb prek te skupine finančnih institucij. Skupna vrednost njihovih naložb je konec leta 2000 znašala 823,9 milijarde tolarjev in se je glede na konec leta 1999 povečala za 26 %.

Zavarovalne in pozavarovalne družbe so za pooblaščenimi investicijskimi družbami druga največja skupina nebančnih finančnih posrednikov. Vidnejšo vlogo med nedenarnimi finančnimi posredniki imajo le še liziška podjetja.

Primarni trg vrednostnih papirjev je v Sloveniji razmeroma slabo razvit. V letu 2000 je bilo javno ponujenih šest vrednostnih papirjev (pet obveznic in ena delnica) v skupni vrednosti 11,8 milijarde tolarjev.

Na **Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev** se je konec leta 2000 trgovalo z 266 vrednostnimi papirji (198 delnicami in 68 obveznicami) 224 izdajateljev. Skupna tržna kapitalizacija je konec decembra dosegla 1138 milijard tolarjev, torej 28 % v bruto domačem proizvodu. V letu 2000 je bilo sklenjenih za 269,6 milijarde tolarjev poslov, kar je za 1,5 % več kakor v letu 1999. Največ prometa je bilo opravljenega z delnicami (78 %). Med delnicami so bile v letu 2000 najprometnejše Mercatorjeve, Krkine, Petrolove, Lekove in SKB banke. Povečeval se je pomen delnic pooblaščenih investicijskih družb (31 % v celotnem prometu z delnicami). Vrednost slovenskega borznega indeksa (SBI20) se je v letu 2000 zvišala za 0,1 %, vrednost indeksa pooblaščenih investicijskih družb (PIX) pa za 2,5 %. **Zunaj organiziranega trga vrednostnih papirjev** je bilo v letu 2000 sklenjenih za 171,5 milijarde tolarjev poslov, kar je za 27 % več kakor v letu 1999.

Naložbe nerezidentov v slovenske vrednostne papirje so v letu 2000 dosegle 8,7 milijarde tolarjev, skoraj vse (98%) na neorganiziranem trgu.

V **Klirinško depotni družbi (KDD)** je bilo konec decembra 2000 vpisanih 1015 vrednostnih papirjev 878 izdajateljev, od tega 915 delnic in 100 obveznic. Vrednost delnic, vpisanih v KDD konec decembra, je po tržni oziroma knjigovodski vrednosti znašala 2699 milijard tolarjev (66,7 % BDP), vrednost obveznic pa 472 milijard tolarjev (11,7 % BDP).

V letu 2000 ponujeno na primarnem trgu pet obveznic in ena delnica, ...

... na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev se je trgovalo s 198 delnicami in 68 obveznicami, ...

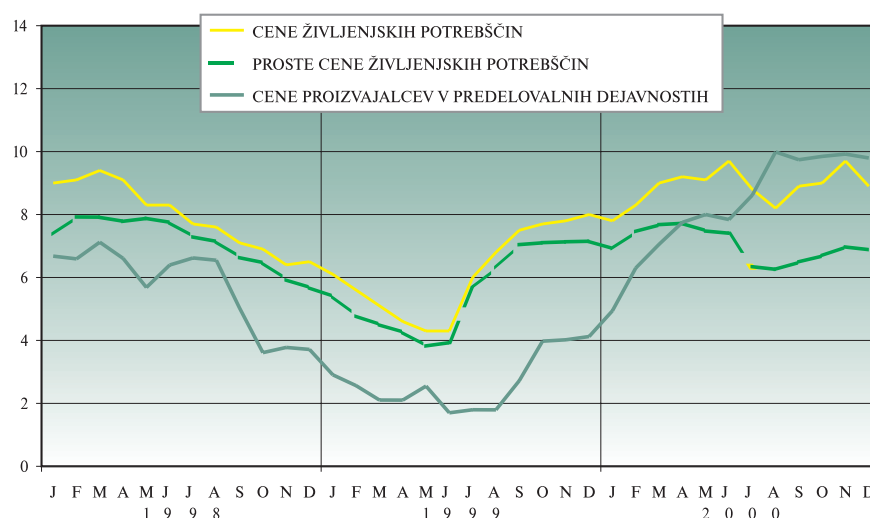
... v KDD pa je bilo vpisanih 915 delnic in 100 obveznic

1.5. Cene

Ena glavnih značilnosti v gibanju cen v letu 2000 je bila izpostavljenost neugodnim zunanjim dejavnikom in prenosu teh vplivov na domačo inflacijo. Rast cen življenjskih potrebščin je znašala 8,9 %.

8,9 odstotna rast cen pod vplivom zunanjih dejavnikov

Slika 3: Cene (letne stopnje rasti v %)

Vir: Statistični urad RS, Banka Slovenije.

Po daljšem obdobju hitrega zniževanja inflacije je njeno gibanje ob polletju 1999 spremenilo smer. Čeprav je ta preobrat potekal hkrati z davčno reformo, ga je sprožilo predvsem dogajanje v mednarodnem okolju. Pri okrog 20 odstotni medletni rasti uvoznih cen je opazna visoka rast cen nafte na svetovnih trgih, ki je dosegla kar trikrat tolikšno raven kakor pred letom in pol. Kakor v tujini, je podražitev rast teh cen tudi pri nas močno odsevala v indeksu cen življenjskih potrebščin in indeksu cen proizvajalcev v industriji (9,2 %).

19,9 odstotno zvišanje nadzorovanih cen

K 19,9 odstotnemu zvišanju nadzorovanih cen so poleg cen derivatov (32,7 %) precej prispevale tudi druge nadzorovane cene. Kljub tako neugodnim cenovnim dejavnikom so se proste cene lani povečale le za 6,9 % (leta 1999 za 7,2 %).

1.6. Plačilna bilanca

Tekoče transakcije s tujino izkazujejo v letu 2000 primanjkljaj v znesku 594 milijonov ameriških dolarjev, torej 3,3 % bruto domačega proizvoda. Neto pritok iz finančnih transakcij s tujino je dosegel 1055 milijonov ameriških dolarjev oz. 5,8 % bruto domačega proizvoda, kar je poleg kritja tekočega primanjkljaja zadoščalo še za okrepitev deviznih rezerv za 461 milijonov ameriških dolarjev. Največji del pritokov v preteklem letu predstavljajo tokovi, ki neposredno povečujejo zunanji dolg.

Nizji primanjkljaj tekočega računa v USD kakor v letu 1999 kljub neugodnim cenovnim dejavnikom ...

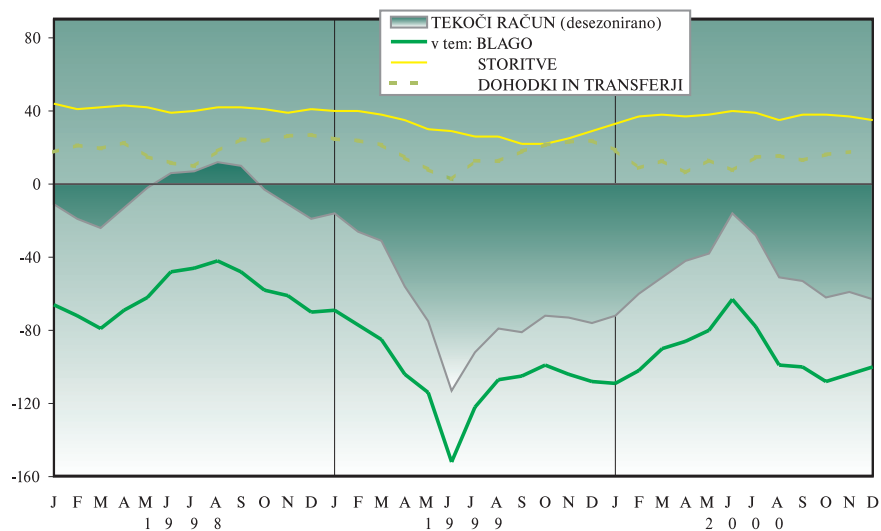
... omogočila večji presežek storitev in ...

... nižji blagovni primanjkljaj

Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance je v letu 2000 znašal 594 milijonov ameriških dolarjev (3,3 % bruto domačega proizvoda), kar je 188 milijonov dolarjev manj od predhodnega leta. Kljub neugodnim cenovnim dejavnikom izhaja večji del izboljšanja salda iz nižjega blagovnega primanjkljaja (za 164 milijonov ameriških dolarjev), tretjino pa prispeva večji presežek v storitveni menjavi. Saldo dohodkov od dela in kapitala se je poslabšal za 36 milijonov ameriških dolarjev, saldo tekočih transferjev pa je bil podoben kakor v letu 1999.

Primanjkljaj blagovne menjave (po plačilnobilančni statistiki) je znašal 1081 milijonov ameriških dolarjev oziroma 5,9 % bruto domačega proizvoda (v primerjavi s 1245 milijoni ameriških dolarjev oziroma 6,2 % bruto domačega proizvoda v letu 1999). Po predhodnih podatkih so slovenska podjetja v letu 2000 izvozila za 8731 milijonov ameriških dolarjev blaga, kar je v ameriških dolarjih za 2,2 % večji izvoz blaga kakor v predhodnem letu.

Slika 4: Tekoči račun plačilne bilance (desezonirano, v mio USD)

Viri: Statistični urad RS, ocene ARC BS.

Slovenska podjetja so v letu 2000, merjeno v ameriških dolarjih, tudi uvozila več blaga. V vsem letu 2000 so ga uvozila za 10.115 milijonov ameriških dolarjev (po pariteti CIF) oziroma za 0,3 % več kakor v letu pred tem. Pokritost uvoza z izvozom je bila s 86,3 % boljša kakor v letu 1999 (84,8 %).

Realne stopnje rasti blagovne menjave so višje, kakor kažejo podatki v ameriških dolarjih. To je tako kakor v letu 1999 posledica krepitve ameriškega dolarja do evra oziroma valut Evropske unije, v katerih poteka večina slovenske blagovne menjave. V letu 2000 je delež ameriškega dolarja na izvozni strani znašal 10,4 %, pri uvozu pa 17,9 %. Preostala menjava poteka večinoma v valutah držav Evropske unije, od tega približno petina vse menjave v evrih. Izločitev sprememb dolarskih izvoznih (z indeksom 91,9) in uvoznih cen (z indeksom 96,8) kaže v letu 2000 11,2 odstotno realno povečanje izvoza in 3,6 % odstotno realno rast uvoza blaga.

Realna rast:
izvoza blaga 11,2 % in uvoza
blaga 3,6 %

Blagovni primanjkljaj, merjen po trgovinski statistiki, je lani dosegel 1384 milijonov ameriških dolarjev in je bil za 153 milijonov ameriških dolarjev nižji od predhodnega leta. Realno je bil blagovni primanjkljaj lani glede na preteklo leto nižji za 28,1 % (in za okrog desetino večji kakor v letu 1998). Na zmanjševanje primanjkljaja je vplivala hitra realna rast izvoza blaga pod vplivom ugodnega tujega povpraševanja. Izvoz je bil v letu 2000 pomemben dejavnik gospodarske rasti, stopnja rasti izvoza v tem letu pa se je glede na predhodno leto povečala. Blagovni primanjkljaj so večali neugodni pogoji menjave (poslabšanje za 5,1 %). Če bi se slednji lani ne spremenili, bi bil primanjkljaj manjši za okrog 2,5 % bruto domačega proizvoda.

Pogoji menjave bistveno
vplivali na primanjkljaj
tekočega računa

Izvozna konkurenčnost, merjena s tržnim deležem slovenskih izvoznikov, na za nas najpomembnejšem trgu Evropske unije, se je lani po prvih ocenah poslabšala. Najbolj se je zmanjšal tržni delež Slovenije na nemškem in italijanskem trgu, povečal pa se je na francoskem in avstrijskem.

Realna rast uvoza blaga je zaostajala za rastjo izvoza, kar je tudi posledica visoke osnove iz leta 1999, ko je uvoz porasel zaradi pričakovanja uvedbe davka na dodano vrednost. Rast uvoza blaga je bila spodbujena z ugodno domačo aktivnostjo. Tudi lani se je, tako kakor v preteklih letih, nadaljevala hitra rast uvoza investicijskega blaga. V sestavi menjave pa se je lani, pri že omenjeni visoki domači in tuji gospodarski aktivnosti, najbolj povečal delež reprodukcijskega materiala. Izvoza reprodukcijskega materiala je bilo za več od polovice skupnega izvoza (52,8 %), podobno je bilo na uvozni strani (59,0 %), kjer se je lani delež tovrstnega blaga povečal za 2,8 odstotne točke. Zmanjšal pa se je delež potrošnega blaga, ki je lani tako v izvozu (36,9 %) kot tudi v uvozu (24,8 %) dosegel najnižjo vrednost po osamosvojitvi.

Dosežena doslej najnižja
deleža potrošnega blaga v
izvozu in uvozu

Regionalna usmerjenost izvoza in uvoza blaga se je v letu 2000 nekoliko spremenila. Delež držav Evropske unije se je lani na izvozni strani zmanjšal na 63,9% (v letu 1999 je znašal 66,1%), na uvozni pa na 67,8% (68,9 %), kar je podobno kakor v letu 1997, to je pred rusko in kosovsko krizo. Med državami ima največji delež Nemčija (izvoz: 27,2 %, uvoz: 19,0 %), kateri sledijo Italija (13,6 %, 17,4 %), Avstrija (7,5 %, 8,2 %) in Francija (7,1 %, 10,3 %). Primanjkljaj v menjavi z državami Evropske unije je znašal 1276 milijonov ameriških dolarjev (v 1999. letu 1295 milijonov ameriških dolarjev), največji pa je bil v menjavi z Italijo (573 milijonov ameriških dolarjev) in s Francijo (423 milijonov ameriških dolarjev). Presežek v menjavi smo imeli lani le z nekaj državami Evropske unije, vendar sta obseg menjave in presežek z njimi skromna (Danska, Grčija, Portugalska). Razmeroma velik presežek imamo v menjavi z Nemčijo. Pri podpovprečnem porastu uvoza in še bolj izvoza blaga je znašal lani 457 milijonov ameriških dolarjev in je bil za 98 milijonov ameriških dolarjev manjši kakor v predhodnem letu.

Deleži menjave z državami
Evropske unije podobni
kakor pred rusko in kosovsko
krizo

**Povečana menjava z
državami nekdanje
Jugoslavije ...**

**... nekdanje
Sovjetske zveze ...**

**... in državami
CEFTE**

Lani se je ponovno okrepila menjava z državami nekdanje Jugoslavije, merjeno v ameriških dolarjih za nekaj manj od 5 %. Najopazneje je porasel izvoz v ZR Jugoslavijo. Tja so lani slovenska podjetja izvozila za 143 milijonov ameriških dolarjev blaga (v predhodnem letu za 85 milijonov). V tej skupini pa je še najprej najpomembnejša partnerica Hrvaška, s katero poteka več kakor polovica vse menjave z omenjeno skupino držav, saj je bila hkrati tretja partnerica slovenskih izvoznikov, kot vir uvoza pa na petem mestu. Pred rusko krizo smo v menjavi z državami nekdanje Sovjetske zveze ustvarili na leto več kakor 100 milijonov ameriških dolarjev presežka. Lani je bila to skupina držav, s katero smo najbolj povečali obseg menjave, – za tretjino. Kljub temu predvsem izvoz in zato tudi presežek v menjavi še vedno precej zaostajata za vrednostmi izpred nekaj let. Tudi lani je še naraščal delež menjave z državami CEFTE, s katerimi je Slovenija v letu 2000 povečala menjavo blaga za približno desetino. Izvoz na ta trg je porasel za 11,3 % (delež v skupnem izvozu: 7,9 %) in uvoz za 8,1 % (delež v skupnem uvozu : 9,1 %).

**Povečan presežek
v menjavi storitev**

Za leto 2000 je značilna visoka rast menjave storitev – izvoza in še hitreje uvoza. V primerjavi z letom 1999 se je izvoz storitev realno povečal za 12 % in uvoz za 7 %. Presežek v menjavi storitev je dosegel 426 milijonov dolarjev, za 62 milijonov dolarjev več kakor v letu 1999, v realnem izrazu pa je presežen tudi storitveni presežek iz leta 1998.

Ob manjšem blagovnem primanjkljaju se je tudi primanjkljaj blaga in storitev znižal z 881 milijonov dolarjev v letu 1999 na 655 milijonov dolarjev v letu 2000, oziroma s 4,4 % na 3,6 % bruto domačega proizvoda. K ugodnejšemu rezultatu je skoraj dve tretjini prispeval nižji blagovni primanjkljaj, preostalo pa povečani storitveni saldo.

Tabela 2: Regionalna razčlenitev blagovne menjave (v mio USD)

	1998	1999	2000	1998	1999	2000	1998	1999	2000
Evropska unija (15)	5.928	5.650	5.580	7.017	6.945	6.856	-1.089	-1.295	-1.276
Avstrija	621	622	656	802	805	832	-180	-183	-177
Francija	748	491	619	1258	1100	1043	-511	-609	-423
Italija	1.255	1.176	1.188	1.697	1.686	1.761	-442	-511	-573
Nemčija	2.572	2.627	2.376	2.089	2.072	1.919	482	555	457
CEFTA	608	622	692	778	851	920	-170	-229	-228
Češka	150	159	151	264	281	252	-114	-122	-102
Madžarska	141	145	168	244	267	294	-103	-123	-125
Poljska	181	190	226	78	111	137	103	79	89
EFTA	98	112	125	208	239	213	-110	-127	-88
Neevropske članice OECD	382	387	404	737	717	680	-356	-330	-276
ZDA	252	258	270	296	293	299	-44	-34	-30
Države nekdanje Jugoslavije	1.397	1.296	1.364	593	572	594	805	724	769
Hrvaška	815	671	688	432	444	448	384	227	241
ZR Jugoslavija	103	85	143	68	36	41	35	49	102
Države nekdanje SZ	330	213	281	216	201	263	114	12	18
Ruska federacija	235	129	191	178	159	231	58	-30	-40
Druge države	307	267	286	561	557	590	-254	-290	-303
SKUPAJ	9.051	8.546	8.731	10.111	10.083	10.115	-1.060	-1.537	-1.384

Vir: Statistični urad RS; podatki za leto 2000 so predhodni.

Vse pomembnejše skupine storitev so v letu 2000 izboljšale salde menjave, bodisi s hitrejšo rastjo izvoza od uvoza, ali pa z zmanjševanjem obsega uvoza. Prihodki od turizma so dosegli 957 milijonov dolarjev, realno 17 % več kakor v 1999, obenem pa so za 9 % presegli raven iz leta 1998 (primerjava z letom 1998 je ustrežnejša zaradi izjemno nizkega leta 1999 pod vplivom kriznih razmer na Balkanu). Odhodki za turizem so se povečali nekoliko manj, za 12 %, in v vsem letu dosegli 517 milijonov dolarjev. Presežek turizma se je s 415 milijonov dolarjev povečal na 440 milijonov dolarjev, realno za 25 %.

**Presežek turističnih
storitev realno
25 % večji**

Pri transportnih storitvah je poleg izvoza nekoliko počasneje naraščal tudi uvoz. Presežek je bil s 139 milijoni dolarjev za 3 milijone dolarjev manjši kakor v letu 1999, realno pa dobrih 10 % večji. Pri gradbenih storitvah, pri katerih je bil v letu 1999 po daljšem obdobju neto prilivov izkazan primanjkljaj, se je lani ponovno okrepil izvoz in zmanjšal uvoz. Skromni presežek je znašal 13 milijonov dolarjev. Med preostalimi izvozno naravnanimi storitvami so opazne še posredniške storitve, pri katerih se je realno povečevala tako vrednost izvoza (120 milijonov dolarjev), kot tudi uvoza (79 milijonov dolarjev). V raznih poslovnih in tehničnih storitvah se je v

Tabela 3: **Plačilna bilanca** (v mio USD; predhodni podatki za leto 2000)

	1996	1997	1998	1999	2000
A. TEKOČI RAČUN	31	11	-147	-783	-594
- v % od BDP	0,2 %	0,1 %	-0,8 %	-3,9 %	-3,3 %
1. Blago	-825	-776	-789	-1245	-1081
2. Storitve	633	630	492	364	426
2.1. Transport	73	97	131	142	139
2.2. Potovanja	638	669	530	415	440
- v tem izvoz	1.240	1.187	1.088	954	957
2.3. Drugo	-78	-136	-169	-193	-153
3. Dohodki	132	39	28	-24	-60
3.1. Dohodki od dela	210	179	179	174	152
3.2. Dohodki od kapitala	-78	-140	-151	-199	-212
4. Tekoči transferji	91	118	122	123	121
B. NETO FINANČNI PRITOKI	871	666	347	650	1.055
- v % od BDP	4,6 %	3,7 %	1,8 %	3,2 %	5,8 %
1. Država: obveznice ¹	163	184	113	365	224
drugo (tudi posojila)	-69	-27	-20	16	126
2. BS	129	-9	-51	-51	12
3. Zasebni sektor:					
3.1. Neposredne naložbe iz tujine ²	129	335	248	181	181
3.2. Portfeljske naložbe iz tujine ²	68	92	6	-3	25
3.3. Komercialna posojila	-294	-339	-428	-335	-232
3.4. Posojila iz tujine	529	357	294	754	810
- Banke ¹	291	-15	41	257	279
- Podjetja	238	372	253	497	531
3.5. Drugo (skupaj z vsemi odtoki)					
- Prebivalstvo	37	151	89	-223	16
- Banke, podjetja	186	-156	33	-80	-159
4. Statistična napaka	-5	77	62	27	53
C. DEVIZNE REZERVE (povečanje(-))	-902	-678	-200	132	-461
1. BS	-587	-1287	-112	126	-196
2. Banke	-315	610	-88	6	-265

¹ Izključena je preknjižba zunanjega dolga bank v obveznosti države (obveznice NFA) junija 1996 in odštete so transakcije domačih bank z državnimi obveznicami.

² Podatki od septembra 1996 do februarja 1997 so ocenjeni znotraj nespremenjenega agregata neposrednih in portfeljskih naložb.

Vir: Banka Slovenije.

letu 2000 občutno zmanjšal uvoz (za 26 milijonov dolarjev, na 206 milijonov dolarjev) in tako tudi primanjkljaj, na 84 milijonov dolarjev. Še naprej pa je rasel uvoz licenc, patentov in avtorskih pravic (49 milijonov dolarjev) ter komunikacijskih storitev (50 milijonov dolarjev).

**Rastoča plačila obresti
posledica povečane
zunanje zadolženosti in višjih
obrestnih mer**

Neto prilivi dohodkov od dela so lani znašali 152 milijonov dolarjev, 22 milijonov dolarjev manj kakor v letu 1999, kar je realno enaka raven. Poslabšanje na računu dohodkov od kapitala v letu 2000 je posledica naraščanja zunanje zadolženosti in višjih obrestnih mer. Dohodki od kapitala (pretežno na devizne rezerve) so znašali 216 milijonov dolarjev (6 milijonov dolarjev več kakor v 1999). Odhodki od kapitala so dosegli 429 milijonov dolarjev, v tem plačila obresti na zunanji dolg 275 milijonov dolarjev, 20 milijonov dolarjev več kakor v letu 1999. Lanski dobički tujih investorjev so po prvih ocenah ostali na realno enaki ravni kakor v letu 1999 (ko so se povečali kar za 50 %). Izplačila dobička in dividend so bila nižja kakor v letu pred tem (41 milijonov dolarjev v primerjavi s 57 milijoni dolarjev), ocena neizplačanega oz. reinvestiranega dobička v znesku doseženem v letu 1999, pa predstavlja ob 15 odstotnem porastu dolarja do ostalih valut realno rast.

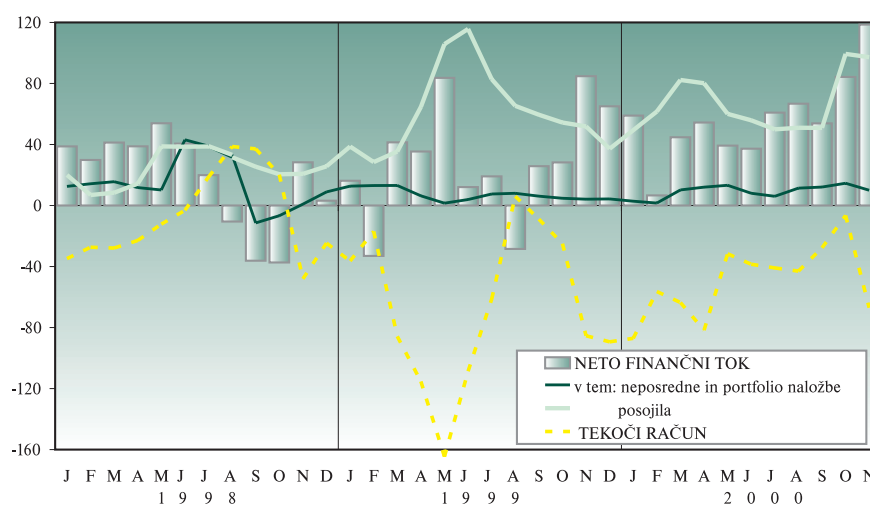
Neto prilivi po tekočih transferjih so dosegli 121 milijonov dolarjev, 2 milijona dolarjev več kakor v letu 1999. Pri tem so se na prilivni strani povečali uradni transferji iz tujine, na odlivni pa transferji drugih sektorjev v tujino.

**Močno povečani
pritok iz finančnih transakcij
s tujino**

Neto pritok iz finančnih transakcij s tujino je v letu 2000 znašal 1055 milijonov dolarjev oziroma 5,8 % BDP (v letu 1999 3,2 %). Najpomembnejši vir pritokov je bilo tudi lani zadolževanje v tujini z dolžniškimi instrumenti, medtem ko pri lastniških pritokih v primerjavi s prejšnjimi leti ni bilo večje spremembe.

Država je v marcu izdala za 400 milijonov evrov evroobveznic. Z dodatnim neto črpanjem tujih posojil v znesku 126 milijonov dolarjev se je država v tujini financirala z neto 484 milijoni dolarjev (444 milijoni dolarjev v letu 1999).

Slika 5: **Financiranje tekočega računa plačilne bilance** (v mio USD, drseče sredine 3)

Vir: Banka Slovenije.

V letu 2000 so slovenske banke in zavarovalnice več kakor podvojile svoje naložbe v evroobveznice Republike Slovenije, s 63 milijonov dolarjev v letu 1999 na 134 milijonov dolarjev v letu 2000. Močno so se povečali neto finančni pritoki v zasebni sektor. Bolj kakor novo zadolževanje v tujini je k temu prispevalo manjše kreditiranje tujine s komercialnimi posojili in, v primerjavi z letom prej, skoraj zanemarljive neto transakcije prebivalstva s tujo gotovino.

Pritok neposrednih naložb tujcev je bil s 181 milijoni dolarjev enak tistemu v letu 1999. Več od polovice tega zneska so reinvestirani dobički tujih lastnikov. Nadaljevala pa se je rast naložb slovenskih podjetij v tujini, ki so lani znašale 48 milijonov dolarjev (10 milijonov dolarjev več kakor v 1999). Kar 80 % vseh neposrednih naložb na tujem je bilo usmerjeno v države bivše Jugoslavije.

**Rastoče naložbe
v tujino**

Po letu in pol umikanja tujcev iz naložb v delnice slovenskih podjetij, so lani nakupi tujcev ponovno presegali prodajo. V vsem letu so znašale neto portfeljske naložbe 25 milijonov dolarjev, kar je nekajkrat manj kakor pred letom 1998. Povečale pa so se naložbe slovenskih rezidentov v tuje delnice, z 0,5 milijona dolarjev leta 1999 (po sprostitvi v septembru) na 17 milijonov dolarjev leta 2000.

**Ponovno povečanje
portfeljskih naložb tujcev**

Podjetja so tudi v letu 2000 povečevala financiranje v tujini. Neto pritok tujih posojil v podjetja je znašal 531 milijonov dolarjev (497 milijonov dolarjev leta 1999, pri čemer se je delež tujih posojil v celotnem financiranju podjetij s posojili povečal za 7 odstotnih točk, s 37 % v letu 1999 na 44 % v letu 2000.

**Delež tujih posojil v
financiranju podjetij dosegel
44 %**

Zadolževanje bank s tujimi posojili se je od 257 milijonov dolarjev v letu 1999 povečalo na 279 milijonov. Banke so v tujini najemale finančna sredstva za usklajevanje ročnosti strukture virov z aktivno, pridobivanje dodatnih, predvsem dolgoročnih, virov za financiranje domačih strank ter manj za lastno dokapitalizacijo. Po dveletnem zmanjševanju so lani pravzaprav prenehale kreditirati tujino, saj so odplačila posojil že za 4 milijone dolarjev presegla novo črpanje. Namesto bank so lani kreditirala tujino podjetja, ki so povečala neto dana posojila s 35 milijonov dolarjev v letu 1999 na 70 milijonov dolarjev v letu 2000. Podjetniški sektor je financiral tujino tudi z neto danimi komercialnimi posojili v znesku 232 milijonov dolarjev (335 milijonov dolarjev v letu 1999).

**Povečana neto dana
posojila podjetij tujini**

Transakcije prebivalstva s tujo gotovino so bile lani bistveno bolj umirjene kakor v preteklih letih. Lani se je namreč imetje tuje gotovine prebivalstva zmanjšalo za 16 milijonov dolarjev, v letu 1999 pa povečalo kar za 223 milijonov dolarjev.

Pri tekočem primanjkljaju v znesku 594 milijonov dolarjev in neto finančnih pritokih v obsegu 1055 milijonov dolarjev so se skupne devizne rezerve Banke Slovenije in drugih bank v letu 2000 povečale za 461 milijonov dolarjev. Devizne rezerve so od 4115 milijonov dolarjev konec leta 1999 narasle na 4370 milijonov dolarjev konec leta 2000. Na manjši porast v primerjavi s transakcijami s tujino, so vplivale medvalutne spremembe v korist ameriškega dolarja (206 milijonov dolarjev).

**Kljub primanjkljaju tekočega
računa povečane devizne
rezerve**

1.7. Zadolževanje v tujini

Zunanji dolg Slovenije je konec leta 2000 dosegel 6217 milijonov dolarjev, 817 milijonov dolarjev več kakor ob koncu leta 1999. K rasti dolga je 1.140 milijonov dolarjev prispevalo dejansko zadolževanje v tujini, k manjšemu prirastu stanja dolga pa so prispevale kar 322 milijonov dolarjev tečajne razlike. Dolgoročnega dolga je za 98,4 % celotnega dolga. V valutni sestavi dolga je tistega v evru in evro valutah 83,6 %, v ameriškem dolarju 12,3 % in v preostalih valutah 4,1 %. Glede na predhodna leta se je povečal delež dolga v evrih in zmanjšal delež v ameriških dolarjih.

**Zunanji dolg porasel
za 817 mio USD**

V letu 2000 je bilo prijavljenih 2148 milijona dolarjev novih kreditnih poslov s tujino, torej jih je glede na prejšnje leto za 10,5 % manj. Državni sektor je prijavil za 507 milijonov dolarjev novih poslov, 15,8 % več kakor v letu 1999. Vrednost poslov, pri katerih je garant država, znaša 93 milijonov, v letu 1999 je bilo tovrstnih prijav za 700 milijonov dolarjev. Sredstva iz teh posojil so namenjena gradnji avtocest (49,1%), kreditiranju izvoza (32,3%) in neposredno nefinančnim podjetjem (18,6%). Banke so prijavile za 520 milijonov dolarjev novih poslov, preostali zasebni sektor pa za 1028 milijonov dolarjev, od tega fizične osebe 9,5 milijona. Fizične osebe so sklenile večino kreditnih pogodb z avstrijskimi bankami.

Med novo prijavljenimi kreditnimi posli je 243 milijonov dolarjev dolgoročnih komercialnih posojil, 1.518 milijonov dolarjev finančnih posojil in 387 milijonov dolarjev izdanih obveznic. Obveznice je izdala Republika Slovenija marca 2000 v nominalni vrednosti 400 milijonov evrov, z zapadlostjo 10 let in 6 odstotno fiksno obrestno mero. Poleg tega je bil za financiranje proračuna hkrati koriščen tudi kratkoročni premostitveni vir v znesku 100 milijonov nemških mark iz revolving posojila pri tuji banki. Finančna posojila so bila najeta: za financiranje v državi 47,1 %, za likvidnost bank 29,3%, za namensko financiranje projektov 10,6 %, za poplačila posojil, najetih v tujini 4,7 % in za druge namene 8,3 %.

Krajša ročnost novih posojil

Povprečna ročnost na novo odobrenih dolgoročnih posojil znaša 7 let in 6 mesecev, v letu 1999 pa 10 let in 7 mesecev. Povprečna ponderirana obrestna mera pri dolgoročnih pogodbah znaša 5,5 %, v letu 1999 je znašala 4,2 %.

Redno odplačevanje prevzetih obveznosti do upnikov Londonskega in Pariškega kluba

Republika Slovenija je svoje obveznosti iz naslova glavnice in obresti redno odplačevala, skupno je bilo odplačanih 254,2 milijona ameriških dolarjev. Na podlagi ureditve odnosov o nealociranih dolgovih nekdanje SFRJ Republika Slovenija redno odplačuje obveznosti do držav članic Londonskega, pa tudi Pariškega kluba, pri katerem so neodplačne še obveznosti do Nemčije (32 milijonov ameriških dolarjev) ter iz nepodpisanih oziroma še neratificiranih sporazumov z Veliko Britanijo, Norveško in Italijo (6 milijonov ameriških dolarjev).

Stanje sredstev na fiduciarnem računu pri Dresdner Bank v Luksemburgu, vplačanih iz naslova obveznosti nekdanje SFR Jugoslavije po Osimskem in Rimskem sporazumu, je 31.12. 2000 znašalo 45,8 milijona ameriških dolarjev.

Tabela 4: Zunanji dolg Slovenije (stanje konec let v mio USD)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
1. Dolgoročni dolg skupaj	1.744	2.172	2.916	3.931	3.988	4.805	5.283	6.118
1.1. Javni in javno garantirani skupaj *	1.206	1.331	1.437	1.996	2.014	2.326	2.451	2.665
1.1.1. Uradni kreditorji	723	749	702	770	711	740	650	743
1.1.2. Zasebni kreditorji	483	582	735	1.226	1.303	1.586	1.801	1.922
1.2. Zasebni negarantirani	538	841	1.479	1.935	1.974	2.479	2.832	3.453
2. Uporabljena sredstva MDS	12	7	4	1	-	-	-	-
3. Kratkoročni dolg	117	79	50	49	135	110	117	99
Celotni zunanji dolg	1.873	2.258	2.970	3.981	4.123	4.915	5.400	6.217
Odobreno in nečrpano	382	579	431	562	440	494	982	901

* Leta 1996 je Republika Slovenije sklenila sporazume o prevzemu dela nealociranega dolga nekdanje SFR Jugoslavije po Novem finančnem sporazumu iz leta 1988 in dvostranskih sporazumih z vlado ZR Nemčije. Izdaje evroobveznic Republike Slovenije so znašale: 400 milijonov DEM leta 1997, 500 milijonov EUR leta 1998, 400 milijonov EUR leta 1999 in 400 milijonov EUR leta 2000.

Vir: Banka Slovenije.

2. DENARNA POLITIKA

2.1 Denarni cilj in ponudba denarja

Banka Slovenije v skladu z zakonom o Banki Slovenije skrbi za stabilnost domače valute in splošno likvidnost plačevanja doma in do tujine. Končni cilj denarne politike je bil tudi lani nadaljnje zmanjševanje inflacije za postopno izenačitev z ravno držav EU. Bližnji cilj denarne politike predstavlja od leta 1997 široki denarni agregat M3 kot srednjeročna usmeritev denarne politike. Povezava med denarno politiko in M3 ter M3 in rastjo cen kot končnim ciljem te politike je dolgoročna. Zato uporablja Banka Slovenije za tekoče spremljanje in vodenje denarne politike še druge indikatorje in operativne cilje. Najpomembnejši indikatorji denarne politike so presežek/primanjkljaj ponudbe nad povpraševanjem po transakcijskem denarju, stopnja presegevanja obveznih rezerv bank, povpraševanje na dražbah instrumentov Banke Slovenije in obrestna mera denarnega trga.

**Cilji in
indikatorji
denarne politike**

Banka Slovenije je pri načrtovanju denarne politike v letu 2000 upoštevala osnovne makroekonomske napovedi iz proračunskega memoranduma, ki ga je v Državnem zboru predstavila vlada. To so: 4,0 odstotna letna rast bruto domačega proizvoda, 2,5 % letna rast realnih neto plač in primanjkljaj državnega sektorja v obsegu 1,0 % BDP. K dokaj visoki rasti gospodarske aktivnosti bi pripomogla predvsem konjunktura v mednarodnem okolju, manj pa domače povpraševanje kot glavni dejavnik rasti v letu 1999. Že v začetku leta se je Banka Slovenije zavedala možnega povečanja inflacijskih pritiskov iz tujine, predvsem kot posledico visokih cen nafte in preostalih surovin na mednarodnih trgih, kar bi z uvoznimi cenami vplivalo na domačo inflacijo. Banka Slovenije se je zavezala, da bo v okviru svojih pristojnosti podprla inflacijski cilj Vlade RS. Nato naj bi bili predvideni poslabšani pogoji menjave glavni razlog za

**Upoštevane
predpostavke
in napovedi**

Okvir 2: Bližnji cilj denarne politike Banke Slovenije za leto 2000

Na seji dne 25. 1. 2000 je Svet Banke Slovenije sprejel bližnji cilj denarne politike za leto 2000, in sicer letno rast denarnega agregata M3 med povprečjem zadnjega četrletja 1999 in zadnjega četrletja 2000, v razponu med 12 % in 18 %. Svet Banke Slovenije je kot pogoj za denarno politiko v teh okvirih navedel letno rast realnega BDP za 4,0 %, primanjkljaj vladnega sektorja do 1,0 % BDP in rast realnih plač do 2,5 %. Pri tem je Banka Slovenije napovedala, da si bo prizadevala ustvarjati možnosti za stabilnost valute in tako podprla predvidevanje Vlade RS glede inflacije v letu 2000. Hkrati s tem se je zavedala, da bodo inflacijski pritiski in inflacija dokaj odvisni tudi od impulzov iz tujine, na domačem trgu pa predvsem od splošne rasti plač, ter od izvajanja politike nadzorovanih cen. Zato je pozvala socialne partnerje na zmernost in realnost pri pogajanjih glede oblikovanja plačne politike. Banka Slovenije se je zavezala, da si bo v skrbi za stabilnost domače valute s konsistentno politiko deviznega tečaja prizadevala zmanjšati zunanje neravnovesje.

Realizirana letna rast M3, merjena na navedeni način, je znašala 16,3 %, kar je v zgornji polovici pasu postavljenega bližnjega cilja. Svet Banke Slovenije je na seji dne 30. 1. 2001 presodil, da je bila denarna politika v letu 2000 skladna z usmeritvami. Banka Slovenije je pripravila za leto 2001 novo projekcijo rasti M3.

Denarni agregat M3 zajema skoraj celotno domačo pasivo denarnega sistema, skupaj z vlogami vladnega sektorja in deviznimi vlogami pri bankah. Druge obveznosti denarnega sistema vključujejo v glavnem le kapital in rezerve, likvidnih nebančnih instrumentov pa je kljub razvoju še zelo malo.

Na skupno 16,3 % letno rast M3 je najbolj vplivalo povečanje agregata deviznih vlog pri bankah. To je med zadnjima četrletjema 1999 in 2000 znašalo 32,1 %. Devizne vloge prebivalstva so se povečale za 24,1 %, devizne vloge podjetij pa so se skoraj potrojile. Dokaj močna rast deviznih vlog je posledica možnosti podjetij za odprtje deviznih računov pri bankah in razmeroma hitre rasti deviznega tečaja. Povečanje vezanih tolarških vlog pri bankah in Banki Slovenije je znašalo 12,4 %, medtem ko so vpogledne tolarške vloge porasle le za 7,4 %.

primanjkljaj v tekočem računu plačilne bilance, ki bi bil skoraj v celoti financiran s povečanimi prilivi kapitala iz tujine. Zaradi manjše domače potrošnje po uvedbi DDV in institucionalnih dejavnikov, kakršna sta pokojninsko in stanovanjsko varčevanje, bi se s povečevanjem deleža dolgoročnega varčevanja nadalje normalizirala tudi sestava M3.

**Predpostavke denarne
politike v skladu
s predvidevanjem
na začetku leta**

Osnovne predpostavke so se dejansko gibale v skladu s predvidevanjem na začetku leta. Gospodarska rast bo po zadnjih ocenah nekoliko višja, tekoči račun plačilne bilance pa je bil zaradi zelo močne tuje konjunktore, kljub poslabšanim pogojem menjave manjši kakor v letu poprej. Kapitalski prilivi so bili močni in so poleg financiranja tekočega primanjkljaja povečevali mednarodne devizne rezerve.

Inflacija, merjena s cenami življenjskih potrebščin, je znašala 8,9 %, kar je nekoliko več od predvidene ter je posledica naraščajočih cen nafte in preostalih surovin na mednarodnih trgih. To se kaže tudi v rasti posameznih skupin cen, saj so nadzorovane cene porasle za 19,9 % (v tem naftni derivati 32,7 %) proste cene pa za 6,9 %.

Primanjkljaj državnega sektorja je dosegel 1,4 % BDP in je bil nekoliko višji od predvidenega v proračunskem memorandumu. Glavni razlog za višji primanjkljaj je spremenjena sestava povpraševanja v BDP (večji izvoz in manj domače potrošnje), ki so glede na leto 1999 povzročili realno zmanjšanje davkov na blago in storitve za 7,9 %.

**Podpiranje stabilne in
predvidljive rasti
deviznega tečaja**

Banka Slovenije je v okviru postavljenih ciljev glede inflacije, rasti širokega denarnega agregata in uravnavanja količine denarja v obtoku podpirala stabilno ter predvidljivo prilagajanje deviznega tečaja. Pri tem se je zavedala posledic gibanja tečaja na tekoči račun plačilne bilance, inflacijo in valutno sestavo varčevanja. Konec marca je podpisala z bankami novo pogodbo o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja. Ta pogodba omogoča Banki Slovenije učinkovitejšo in preglednejšo tečajno politiko, bankam pa lažje uravnavanje tolarske in devizne likvidnosti.

Tabela 5: Ponudba primarnega denarja (v mrd SIT)

	31. december			Četrtnete spremembe v 2000				
	1998	1999	2000	I	II	III	IV	Skupaj
1. Neto tuja aktiva	593,9	629,6	736,0	68,7	-11,2	27,7	21,2	106,4
2. Domače obveznosti v tujem denarju	-298,6	-334,3	-394,0	-97,1	38,5	7,1	-8,1	-59,7
- BZ v tujem denarju	-282,4	-310,4	-358,3	-25,8	2,7	-13,4	-11,5	-47,9
- vloge proračuna v tujem denarju	-16,2	-23,9	-35,7	-71,3	35,8	20,4	3,4	-11,7
3. Neto aktiva v tujem denarju (1+2)	295,4	295,3	342,1	-28,4	27,2	34,8	13,1	46,7
4. Vezane vloge proračuna	0,0	0,0	0,0	-6,0	6,0	0,0	0,0	0,0
5. Posojila bankam	3,9	25,8	10,5	19,5	-17,2	-10,5	-7,1	-15,3
6. Tolarski BZ	-80,1	-27,4	-6,9	8,7	10,9	-4,3	5,1	20,4
7. Drugo, neto preostala pasiva	-45,2	-83,2	-130,1	-16,1	-6,6	-20,0	-4,2	-46,8
8. Neto tolarska aktiva (4 do 7)	-121,4	-84,8	-126,5	6,1	-6,9	-34,8	-6,1	-41,7
9. Primarni denar (3+8)	174,0	210,5	215,6	-22,3	20,3	0,0	7,0	5,1
- rezerve bank	74,4	79,4	87,4	-3,4	12,3	-2,4	1,5	8,1
- druge vpogledne vloge	5,9	6,2	8,4	0,3	1,7	1,2	-1,1	2,2
- gotovina v obtoku	93,7	125,0	119,8	-19,2	6,3	1,1	6,6	-5,2

Vir: Banka Slovenije; pripisane obresti in popusti niso vključeni.

Banka Slovenije je zaradi naraščajočih domačih in tujih inflacijskih pritiskov postopoma dvigovala obrestne mere na svoje ključne instrumente. Tako so se od začetka leta obrestne mere na toolarske blagajniške zapise povečale z 1,7 % na 5,0 % pri 2-dnevnih, s 3,2 % na 7,0 % pri 12-dnevnih, s 7,0 % na 10,0 % pri 60-dnevnih in z 9,0 % na 11,0 % pri 270-dnevnih. Eskontna in lombardna mera sta se povečali junija in decembra in sicer obakrat za 1 odstotno točko, konec leta pa sta znašali 10,0 % oziroma 11,0 %. Obrestna mera za likvidnostno posojilo na podlagi 12-dnevnih toolarskih blagajniških zapisov se je povečala s 5,7 % na 10,0 %, izhodiščna obrestna mera na začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju pa s 7,8 % na 10,5 %.

**Postopno dvigovanje
obrestnih mer**

Banka Slovenije je nadaljevala racionalizacijo in povečevanje preglednosti svojega instrumentarija. Tako je v letu 2000 odpravila blagajniške zapise z nakupnim bonom, dvodelne blagajniške zapise in toolarske blagajniške zapise z ročnostjo 7, 14 in 30 dni. Hkrati s tem je odpravila likvidnostno posojilo na podlagi 30-dnevnih toolarskih blagajniških zapisov. Z uvedbo 7-dnevnih začasnih nakupov blagajniških zapisov v tujem denarju je bankam omogočila izravnavanje nihanj v kratkoročni tolaški likvidnosti, medtem ko je 60-dnevni instrument vir dolgoročneje tolaške likvidnosti.

**Racionalizacija
instrumentarija
Banke Slovenije**

Količina primarnega denarja, merjena s povprečjem dnevnih stanj, se je od zadnjega četrtletja 1999 do zadnjega četrtletja 2000 povečala za 6,5 %, oziroma realno zmanjšala za 2,5 %; pri čemer je gotovina v obtoku porasla za 6,0 %, rezerve bank za 5,4 % in druge vpogledne vloge pri Banki Slovenije za 24,8 %. Rast primarnega denarja je v prvem polletju znašala 1,5 %, v drugem polletju pa 4,9 %.

**6,5 odstotno povečanje
količine primarnega denarja**

Tabela 6: **Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema** (v mrd SIT)

	Stanje 31. decembra			Četrtnete spremembe v 2000				
	1998	1999	2000	I	II	III	IV	Skupaj
1. Neto tuja aktiva	701,8	711,6	825,0	84,2	-15,4	43,1	1,4	113,3
2. Domača aktiva	1.422,0	1.700,7	2.002,6	67,5	90,5	60,5	83,4	301,9
Državni sektor: obveznice	255,4	253,5	286,0	16,2	12,4	5,7	-1,8	32,6
posojila	106,6	133,2	161,1	-7,8	-1,9	15,3	22,3	27,9
Podjetja: vrednostni papirji	66,9	76,2	89,5	0,5	4,8	-1,2	9,3	13,4
posojila*	690,2	798,4	970,7	42,3	58,5	26,0	45,5	172,3
Prebivalstvo: posojila*	302,8	439,4	495,2	16,4	16,6	14,7	8,1	55,9
3. Izdani vrednostni papirji	-73,2	-64,0	-79,2	2,9	-6,8	-5,8	-5,5	-15,2
4. Devizne vloge proračuna	-16,2	-23,9	-35,7	-71,3	35,8	20,4	3,4	-11,7
5. Drugo, neto ostala pasiva	-344,2	-411,3	-507,3	-33,9	-25,4	-33,8	-3,0	-96,0
6. M3 (1 do 5)	1.690,3	1.913,1	2.205,4	49,6	78,6	84,4	79,7	292,3
- devizne vloge pri bankah	428,1	497,2	662,9	48,6	39,6	48,3	29,2	165,7
7. M2	1.262,2	1.415,9	1.542,5	0,9	39,0	36,1	50,5	126,5
- vezane vloge pri bankah	829,8	891,2	971,5	16,1	5,5	31,0	27,7	80,3
- vezane vloge pri BS	0,0	0,0	0,0	6,0	-6,0	0,0	0,0	0,0
- hranilne vloge	99,7	124,9	147,1	16,1	8,0	0,2	-2,0	22,2
8. M1	332,7	399,8	423,9	-37,2	31,5	4,9	24,9	24,1
- vpogledne vloge pri bankah	233,2	268,7	295,7	-18,3	23,5	2,5	19,3	27,1
- vpogledne vloge pri BS	5,9	6,2	8,4	0,3	1,7	1,2	-1,1	2,2
- gotovina v obtoku	93,7	125,0	119,8	-19,2	6,3	1,1	6,6	-5,2

* Metodološki prelom pri posojilih podjetjem in prebivalstvu v letu 1999.
Vir: Banka Slovenije.

**Izdaja primarnega
denarja z deviznimi
transakcijami**

Izdajanje primarnega denarja je potekalo v prvem četrtletju s tolarскими transakcijami, od drugega četrtletja naprej pa z deviznimi transakcijami. Banka Slovenije je v prvem četrtletju devize neto prodajala (43,0 milijarde tolarjev), od aprila do decembra pa jih je neto odkupovala (41,1 milijarde tolarjev). V celotnem letu je bankam neto prodala za 37,9 milijard tolarjev deviz, od proračuna pa neto odkupila za 36,0 milijard tolarjev deviz. K povečanju neto tuje aktive Banke Slovenije so tako doprinesli predvsem neto vpisi blagajniških zapisov v tujem denarju, katerih stanje se je povečalo za 47,9 milijarde tolarjev, povečanje deviznih vlog proračuna za 11,7 milijarde tolarjev in precej hitra rast deviznega tečaja.

V prvem četrtletju je Banka Slovenije s tolarскими transakcijami neto izdala za 22,2 milijarde tolarjev primarnega denarja; v tem s posojili za 19,5 milijarde tolarjev in z neto zapadanjem tolarских blagajniških zapisov 8,7 milijarde tolarjev. Stanje tolarских blagajniških zapisov se je v drugem četrtletju znižalo še za 10,9 milijarde tolarjev in je konec junija doseglo 7,8 milijarde tolarjev, primarni denar pa se je v tem obdobju zmanjševal z neto vračili posojil. V drugi polovici leta je bilo neto vrnjenih 17,6 milijarde tolarjev posojil, stanje tolarских blagajniških zapisov pa je ostalo skoraj nespremenjeno.

16,3 odstotna rast M3

Denarni agregat M3, merjen s povprečjem dnevnih stanj, se je od zadnjega četrtletja 1999 do zadnjega četrtletja 2000 povečal za 16,3 %, ali realno za 6,5 %. Po skromni okoli 12 odstotni rasti v prvi tretjini leta se je tekoča dinamika stopnjevala vse do avgusta, potem pa ustavila in do konca leta ohranjala na ravni okrog 18 %. Denarni agregat M1 je v istem obdobju porasel za 7,0 %. Izredno skromna rast tako imenovanega transakcijskega denarja je predvsem posledica vračanja povpraševanja po transakcijskem denarju na raven dolgoročnega ravnovesja (pred uvedbo DDV), substitucije tolarских kratkoročnih v devizne vloge pod vplivom razmeroma hitre rasti deviznega tečaja in možnosti podjetij za odpiranje deviznih računov (po zakonu o deviznem poslovanju). Vezane tolarске vloge so se povečale za 12,4 %; zlasti tiste od 90 do 365 dni (20,0 %) in nad 1 letom (15,9 %). Dinamika rasti deviznih vlog je krepko prehitela dinamiko rasti tolarских vlog. Skupno povečanje deviznih vlog je znašalo kar 32,1 %, njihov delež v M3 pa se je v enem letu povečal s 25,0 % na 28,7 %.

Denarni multiplikator med denarnim agregatom M1 in primarnim denarjem je bil v letu 2000 tako kakor v predhodnih letih zelo stabilen in je znašal v povprečju 1,97. V enoletnem obdobju je multiplikator M2 porasel za 4,2 %, multiplikator M3 pa za 9,2 %.

Medtem ko so bile domače naložbe edini vir izdajanja širokega denarja v prvi polovici leta, je v drugi polovici leta potekalo izdajanje denarja prek neto tuje aktive in domačih naložb. Delež povečanja neto tuje aktive v M3 je znašal v prvem polletju 26 %, v drugem pa 42 %. Devizne vloge so se skozi vse leto dokaj enakomerno povečevale in bile glavni vir nastajanja neto tuje aktive.

**19,7 odstotna rast
posojil podjetjem in
12,8 odstotna rast
posojil prebivalstvu**

Medletna rast vseh posojil je znašala 17,2 %; rast posojil podjetjem in drugim finančnim organizacijam 19,7 %, državi 16,6 % in prebivalstvu 12,8 %. Kreditiranje podjetij se je do sredine leta krepilo, nato pa se je umirilo. Nekoliko manjše zadolževanje podjetij kljub visoki gospodarski aktivnosti je mogoče deloma pripisati naraščajočemu zadolževanju v tujini. Delež tujega zadolževanja v celotnem zadolževanju je znašal kar 44 %. Od povečanja domačih posojil podjetjem je bilo nekaj manj kakor dve tretjini kratkoročnih tolarских, eno tretjino pa deviznih in tolarских dolgoročnih posojil. Kreditiranje prebivalstva je bilo po skokovitem porastu v letu 1999 v normalnih okvirih, prevladovala pa so dolgoročna posojila.

2.2. Obrestne mere

Posojilne in depozitne obrestne mere bank so v prvem polletju 2000 rasle v skladu z medletno inflacijsko stopnjo. V tretjem četrtletju se je naraščanje obrestnih mer nekoliko umirilo, nato pa v zadnjih mesecih leta 2000 ponovno naglo povečalo. Le nominalne obrestne mere za vpogledne tolarske vloge so ostale do decembra 2000 na enaki ravni ene odstotne točke.

Gibanje posojilnih in depozitnih bančnih obrestnih mer ...

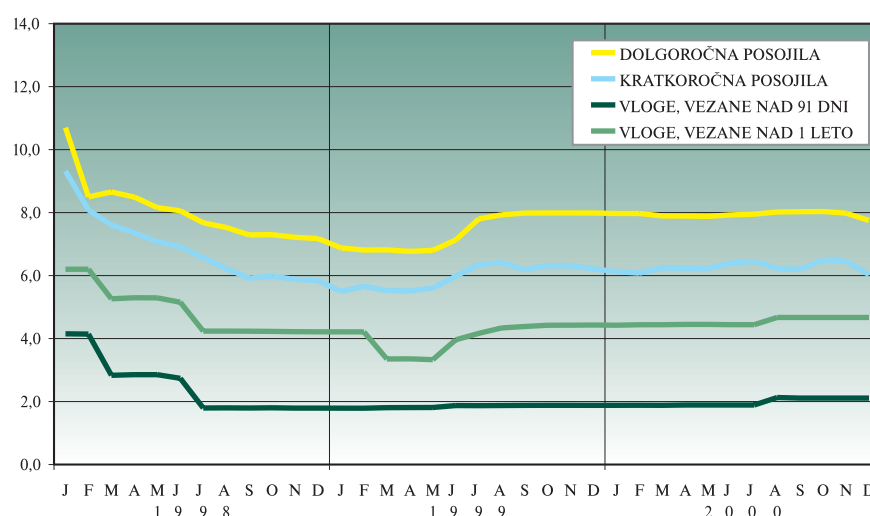
Temeljna obrestna mera (TOM) je bila lani razmeroma stabilna glede na leto 1999, saj se je gibala med 0,7 % in 0,8 % na mesečni ravni oziroma med 8,6 % in 9,9 % na letni. Povprečni TOM v letu 2000 je znašal 8,9 %, kar je enako letni stopnji inflacije in za 2,6 odstotne točke več kakor v letu 1999.

... pod vplivom sprememb TOM

Pasivne obrestne mere raznih vlog so se gibale različno. K temu je prispevalo tudi avgusta spremenjeno priporočilo Združenja bank Slovenije o najvišjih pasivnih obrestnih merah. Predlagano je bilo povečanje obrestnih mer za vloge, vezane od 91 dni do 180 dni, za 0,25 odstotne točke na 2,25 %, za vloge, vezane od 181 dni do enega leta in od enega do dveh let, pa za 0,5 odstotne točke na 3,25 % oziroma 4 %. Tako se je povečal nagib krivulje časovne strukture pasivnih obrestnih mer bank predvsem v njenem prvem delu. Obrestna mera za vloge vezane od enega do treh mesecev se lani ni spremenila in je ostala 0,9 % nad TOM, za trimesečne vezane vloge pa se je zvišala z 1,9 % nad TOM v januarju na 2,1 % nad TOM v decembru. Še nekoliko večji je bil dvig obrestne mere nad TOM za bančne vloge, vezane nad eno leto, in sicer za 0,25 odstotne točke na 4,7 % nad TOM.

Pri posojilnih obrestnih merah nad TOM lani ni bilo večjih sprememb, z izjemo zadnjega meseca. Povprečna deklarirana obrestna mera za kratkoročna posojila se je v prvih enajstih mesecih gibala med 6,1 % in 6,45 % nad TOM, v decembru pa se je znižala na 5,9 % nad TOM. V istem obdobju je bila povprečna mesečna obrestna mera za dolgoročna posojila 8,0 % nad TOM, v zadnjem mesecu leta 2000 pa se je znižala na 7,7 % nad TOM. Obe vrsti obrestnih mer izkazujejo tudi večjo stabilnost kakor v letu 1999, še zlasti dolgoročna posojilna obrestna mera.

Slika 6: Povprečne obrestne mere bank (nad TOM v % letno)

Vir: Banka Slovenije.

**Živahnejše
gibanje
medbančne
obrestne mere**

Čeprav je za lanske posojilne in depozitne obrestne mere značilna razmeroma visoka stopnja stabilnosti in je večino dinamike v nominalnih obrestnih merah mogoče pojasniti s spreminjanjem temeljne obrestne mere, pa je pri tem na denarnem trgu opaziti več variabilnosti. V prvem četrtletju je bil pri gibanju medbančne obrestne mere prepoznavna rast, ki se je ohranila vse do maja 2000. V tem času je bila ta obrestna mera precej usklajena z gibanjem obrestne mere do tedaj še 28-dnevnega začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju. Od julija 2000 je vztrajno naraščala izlicitirana obrestna mera za dvomesečni začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju, temu pa je od konca poletja sledila nekoliko manj izrazita rast obrestne mere sedemdnevnega začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju, medtem ko se je pričela medbančna obrestna mera po juliju 2000 zmanjševati. Banka Slovenije je namreč lani petkrat zvišala izhodiščno obrestno mero za začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju in sicer s 7,8 % v januarju na 10,5 % v decembru, s čimer je podkrepila restriktivno naravnano denarno politiko. Gibanje medbančne obrestne mere je bilo po podpisu pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja med Banko Slovenije in dvaindvajsetimi bankami nekoliko drugačno, tako da se je obrestna mera vsaj deloma spreminjala v odvisnosti od dogajanja na deviznem trgu. V obdobjih poseganja Banke Slovenije na devizni trg z intervencijskim tečajem (to je od 19. julija do 18. septembra 2000 in od 27. oktobra do 14. novembra) se je obrestna mera naglo zmanjševala, sicer pa naraščala ali vsaj stagnirala, odvisno od trenutne likvidnosti bančnega sistema. Lani je tako povprečna medbančna obrestna mera, ob opisanem nihanju med 8,1 % in 6,1 %, znašala 6,3 %.

**Gibanje obrestnih
mer instrumentov BS
v skladu z restriktivnim
vodenjem denarne politike**

Banka Slovenije je v skladu z restriktivnim vodenjem denarne politike spreminjala tudi večino drugih obrestnih mer instrumentov denarne politike. Eskontna in lombardna obrestna mera sta bili povečani dvakrat in sicer junija z 8,0 % na 9,0 % oziroma lombardna obrestna mera z 9,0 % na 10,0 % in decembra z 9,0 % na 10,0 % oziroma z 10,0 % na 11,0 %. Sicer so bile obrestne mere v letu 2000 prvič povečane že konec februarja, ko je bila za 0,2 odstotne točki povečana obrestna mera za likvidnostno posojilo prek noči. Konec marca so se zvišale obrestne mere za likvidnostno posojilo na podlagi zastave 12-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov in obrestne mere za dvo- in dvanajstdnevne blagajniške zapise. V drugi polovici leta so se v septembru, novembru in decembru zaporedno zviševale obrestne mere predvsem za tolarske blagajniške zapise, pri čemer so bile bolj povečane obrestne mere 60- in 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov kakor pa blagajniških zapisov

Tabela 7: Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga (mesečno povprečje za leto 2000 v % na leto)

	Začasni odkup:		Lomard. posojilo 5 dni	Tolarski blag. zapisi BS		Denarni trg do 30 dni	Zakladne menice			TOM
	7 dni	2 mes.		12 dni	60 dni		3 mes.	6 mes.	12 mes.	
Januar	-	8,07	9,00	3,20	7,00	6,87	10,41	9,50	-	8,58
Februar	-	8,24	9,00	3,20	7,00	7,12	10,61	10,50	-	9,20
Marec	-	8,74	9,00	3,27	7,77	6,99	10,27	10,50	-	8,58
April	-	8,90	9,00	4,00	8,00	7,54	10,51	11,38	-	8,88
Maj	9,39	8,79	9,00	4,00	8,00	8,11	12,05	11,38	12,83	9,86
Junij	9,36	9,39	10,00	4,00	8,00	7,57	12,14	12,38	12,83	8,88
Julij	9,04	9,36	10,00	4,00	8,00	7,23	11,54	12,38	12,76	9,86
Avgust	9,00	9,04	10,00	4,00	8,00	5,33	10,60	11,67	12,76	8,58
September	9,53	9,00	10,00	6,00	8,50	6,26	10,52	11,67	11,76	8,88
Oktober	9,60	9,53	10,00	6,00	8,50	7,02	10,57	11,36	11,76	8,58
November	9,64	9,60	10,00	6,28	8,92	6,15	10,58	11,36	11,75	8,88
December	10,93	9,64	11,00	7,00	10,00	7,22	11,51	11,49	11,75	9,86

Vir: Banka Slovenije.

krajše ročnosti. Tako je bila obrestna mera tridnevnega likvidnostnega posojila v letu 2000 povečana s 5,7 % na 7,0 %, obrestna mera dvodnevnega tolarskega blagajniškega zapisa z 1,7 % na 5,0 %, 12-dnevnega tolarskega blagajniškega zapisa s 3,2 % na 7,0 % ter 60 in 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov s 7,5 % oziroma z 9,0 % na 10,0 % oziroma na 11,0 %.

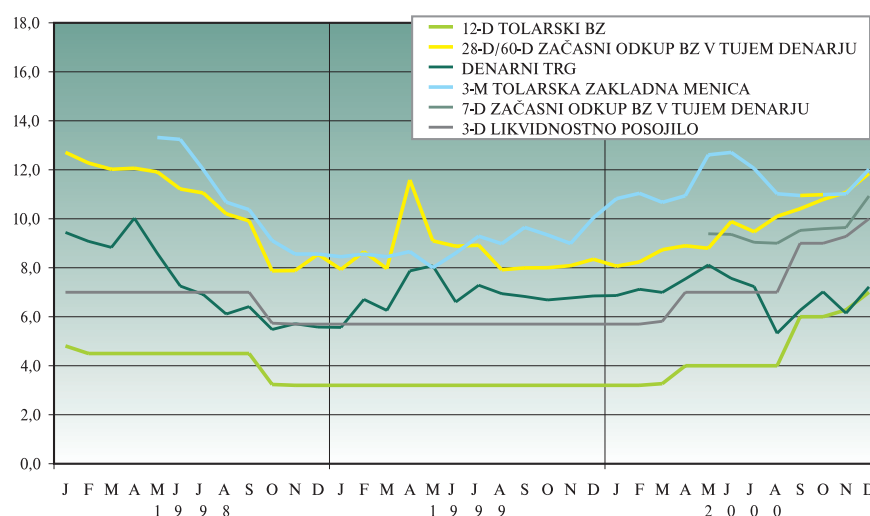
Pri določanju obrestnih mer za blagajniške zapise v tujem denarju je Banka Slovenije upoštevala spreminjanje obrestnih mer instrumentov enakih ročnosti na evrodenarnem trgu. Tako so obrestne mere v januarju 2000 za blagajniške zapise v evrih znašale od 3,31 % za 60-dnevne blagajniške zapise do 3,43 % za 360-dnevne, za blagajniške zapise v ameriških dolarjih pa od 6,02 % za 60-dnevne blagajniške zapise do 6,16 % za 360-dnevne. Konec leta 2000 so obrestne mere v evrih dosegale vrednosti od 4,76 % za 60-dnevne blagajniške zapise do 4,68 % za 360-dnevne ter za blagajniške zapise, nominirane v ameriških dolarjih od 6,42 % za 60-dnevne do 6,00 % za 360-dnevne blagajniške zapise.

Med pomembnejšimi instrumenti denarnega trga glede gibanja obrestne mere so bile v letu 2000 tudi tri- in šestmesečne zakladne menice, ki jih izdaja Ministrstvo za finance RS. Od maja 2000 je pričelo ponujati še dvanajstmesečne zakladne menice. Izlicitirane cene omenjenih vrednostnih papirjev na mesečnih dražbah so imele zelo podobno gibanje, vendar na raznih ravneh in ob izmeničnih ponudbah šest- in dvanajstmesečnih menic. Dosežena donosnost do dospelja trimesečne zakladne menice na primarnem trgu se je od januarja do konca leta povzpela za 1,2 odstotne točke z 10,8 % na 12,0 %. Najvišje vrednosti so izlicitirane obrestne mere dosegle v sredini leta (12,7 %). Pri šestmesečnih zakladnih menicah se je donosnost do dospelja gibala med 10,8 % na februarški dražbi in 11,8 % na decembrski. Kljub temu je povprečna letna donosnost šestmesečne menice za 0,2 odstotne točke presegala povprečno donosnost trimesečne menice. Obrestna mera enoletne menice je bila nekoliko manj reprezentativna, saj so bile v letu 2000 izvedene le štiri dražbe. Donosnost do dospelja se je postopno zmanjševala z začetnih 12,9 % na 11,7 % konec leta 2000.

Dinamika obrestnih mer blagajniških zapisov v tujem denarju sledila obrestnim meram na evrodenarnem trgu

Razširjena ponudba zakladnih menic Ministrstva za finance

Slika 7: Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga (mesečno povprečje nad TOM v % na leto)

Vir: Banka Slovenije.

2.3. Devizni trg in devizni tečaj

Vpliv gibanj v plačilni bilanci in naložbene politike

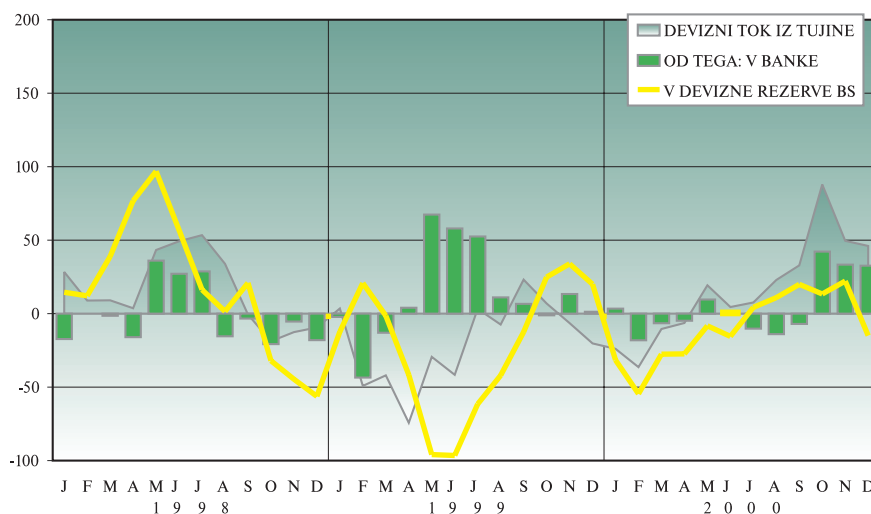
Trgi tujega denarja so bili v letu 2000 pod močnim vplivom plačilnobilančnih gibanj in odločitev ekonomskih subjektov o obliki njihovih naložb. Visoki finančni pritoki iz tujine, predvsem iz naslova zadolževanja, so v vsem letu dosegli 1055 milijonov dolarjev (največ po osamosvojitvi Slovenije) ter so v celoti financirali primanjkljaj tekočih transakcij 594 milijonov dolarjev ter povečali devizne rezerve bank in Banke Slovenije za 461 milijonov dolarjev. Po drugi strani se je stanje deviznih vlog prebivalstva od konca leta 1999 do konca leta 2000 povečalo za 212 milijonov dolarjev – na 2523 milijonov dolarjev, stanje na računih podjetij v tujem denarju pa za 149 milijonov dolarjev – na 303 milijone dolarjev. Iz obeh naslovov skupaj se je devizna pasiva bank povečala za 361 milijonov dolarjev, kar je ob potrebi po usklajevanju devizne pozicije povečalo njihovo povpraševanje po tujem denarju.

Tri različna obdobja na trgu tujega denarja

Dogajanje na trgih tujega denarja v letu 2000 lahko razdelimo na tri obdobja: prvo četrletje kot obdobje presežnega povpraševanja po devizah, drugo četrletje kot obdobje izravnane ponudbe in povpraševanja po devizah ter drugo polletje kot obdobje presežne ponudbe deviz. Skupno so banke na deviznem in menjalniškem trgu v prvem četrletju neto prodale za 139,7 milijona dolarjev deviz, v drugem četrletju neto odkupile za 9,8 milijonov dolarjev in v drugem polletju za 272 milijonov dolarjev deviz (v tem je neto ponudba tujcev znašala kar 236 milijonov dolarjev). V vsem letu so banke na deviznem trgu neto odkupile za 182 milijonov dolarjev deviz, na menjalniškem trgu pa neto prodale za 40 milijonov dolarjev tuje gotovine.

Pod vplivom presežnega povpraševanja po devizah na deviznem trgu je tečaj nemške marke v decembru 1999 in v prvih dveh mesecih leta 2000 rasel po 0,8 %. Za odpravo nesorazmerij na deviznem trgu in za stabiliziranje tečaja je Banka Slovenije omogočala bankam »nakup deviz za vpis 120-dnevnih blagajniških zapisov v tujem denarju«. V prvih treh mesecih so tako banke od Banke Slovenije odkupile 245 milijonov dolarjev deviz. Instrumenta začasne prodaje oziroma nakupa deviz z obveznim povratnim odkupom oziroma prodajo čez 60 dni sta bankam omogočala lažje upravljanje devizne likvidnosti. S povečano ponudbo deviz in spreminjanjem tečajev svojih instrumentov je Banka Slovenije vplivala na upočasnjevanje rasti deviznih tečajev. Rast tečaja

Slika 8: Tokovi tujega denarja* (v mio USD na mesec; drseče sredine 3)

* Pritok iz tujine brez neposrednih tokov iz tujine v Banko Slovenije (od obresti itd, ter zmanjšano za neto plačila z deviznega računa proračuna).

Vir: Banka Slovenije.

nemške marke se je v marcu zmanjšala na 0,7 %. Dne 24. marca je Banka Slovenije sklenila novo pogodbo o sodelovanju z bankami – podpisalo jo je 22 bank. Ta pogodba je odpravila omenjena instrumenta in ju nadomestila s 7-dnevnima začasnim nakupom in prodajo deviz z obveznim povratnim odkupom deviz. Sprememba je omogočila Banki Slovenije preglednejše in učinkovitejše vodenje tečajne politike, bankam pa lažje in predvsem cenejše (pribitek 1 %) uravnavanje tolarske in devizne likvidnosti. Povprečna dinamika deviznega tečaja se je v drugem trimesečju ustalila na okrog 0,6 %. Zaradi hitre rasti tečajev v juniju in v začetku julija je Banka Slovenije od 18. julija pa do 19. septembra posegala na trge tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja, zato da bi upočasnila rast tečajev. V juliju se je rast nemške marke upočasnila na 0,5 %, avgusta na 0,3 %, v septembru in oktobru na 0,4 %. Od 27. oktobra pa do 14. novembra je Banka Slovenije ponovno posegla na trgih tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja, tokrat da bi pospešila njegovo rast. V zadnjih dveh mesecih je tečaj na trgih tujega denarja rasel v povprečju 0,6 odstotno.

Gibanje tečaja nemške marke v menjalnicah je v letu 2000 bolj ali manj sledilo tečaju nemške marke na deviznem trgu z izjemo dveh kratkih obdobij nekoliko hitrejšje rasti, 0,9 %, v februarju in juniju.

Devizni tečaj menjalnic pretežno sledil deviznemu trgu

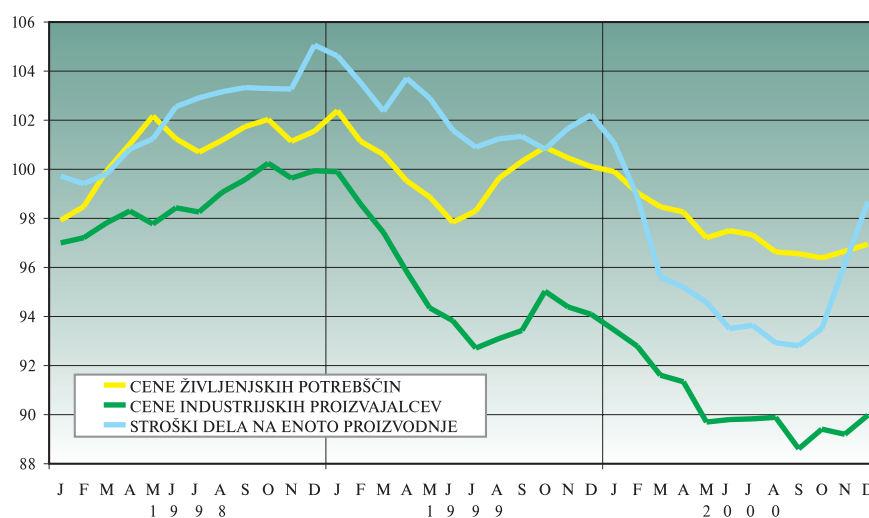
V vsem letu je tečaj nemške marke na deviznem trgu porasel za 7,1 % na 108,8 tolarja za marko, na menjalniškem trgu pa za 7,2 % na 108,7 tolarjev za marko, rast obeh pa je zaostajala za rastjo cen življenjskih stroškov (8,9 %), cen na drobno (10,6 %) in cen industrijskih proizvodov (9,2 %).

Nominalni efektivni tečaj (merjen z utežmi zunanjetrgovinske košarice valut) je v letu 2000 porasel za 9,8 %, za dobre 3 odstotne točke več kakor tečaj nemške marke in za odstotno točko več od inflacije, predvsem zaradi rasti vrednosti ameriškega dolarja.

Realni efektivni tečaj. Tolar je v letu 2000 realno depreciriral za 4,6 %, merjeno z razmerjem med spremembo tečaja in razmerjem med tujimi in domačimi cenami proizvajalcev, ter za 3,6 % v primerjavi s relativnimi stroški dela na enoto proizvodnje. Najmanj je tolar depreciriral – za 3,3 % – v primerjavi s cenami življenjskih stroškov. Do posameznih valut je bila realna deprecijacija tolarja različna, največja je bila do ameriškega dolarja, za 12,7 %, in najmanjša do evra, za 0,6 %.

Realna deprecijacija tolarja med 3,3 % in 4,6 %

Slika 9: Realni efektivni tečaj tolarja (1995=100)

Vir: Banka Slovenije.

2.4. Uporaba instrumentov

Cilj denarne politike se je ob upoštevanju prizadevanj v zvezi s politiko deviznega tečaja, spreminjanjem gotovine v obtoku vlog Republike Slovenije, pa tudi drugimi dejavnostmi Banke Slovenije med instrumenti kazal v opaznem zmanjševanju blagajniških zapisov v tolarjih, upadalo pa je tudi stanje začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju in posojil.

Instrumenti denarne politike

Posojila

Zmanjšani pomen posojil Banke Slovenije

Posojila Banke Slovenije so bila v letu 2000 manj pomembna kakor v letu 1999, tako da se je letno povprečje stanja črpanih posojil zmanjšalo z 1,6 milijarde tolarjev v letu 1999 na 0,7 milijarde tolarjev v letu 2000. Obseg črpanja posojil je bil višji februarja in od aprila do julija.

Lombardno posojilo je z odprto ponudbo ponujeno bankam za pet dni po obrestni meri, ki je za eno odstotno točko višja od eskontne mere. Zaradi povečanja slednje se je obrestna mera tega posojila 1. junija 2000 zvišala z 9 % na 10 %, s 1. decembrom

Tabela 8: Uporaba instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja (v milijonih tolarjev)

	Stanje 31.12.1999	Povprečno dnevno stanje v trimesečju 1999				Stanje 31.12.2000
		I.	II.	III.	IV.	
Posojila bankam	3.077	828	888	367	687	112
Lombardno	859	75	667	201	523	0
Likvidnostna	2.065	601	89	34	52	0
Druga*	152	152	132	132	112	112
Začasni odkup blagajniških zapisov	18.550	24.813	25.349	11.651	6.279	6.299
Blagajniški zapisi BS v tolarjih	28.046	30.616	14.279	11.679	10.506	6.946
Tolarski blagajniški zapisi	17.629	19.652	11.475	11.679	10.506	6.946
– 60- in 270-dnevni	11.529	14.080	10.497	8.300	7.409	5.675
– drugi	6.101	5.571	978	3.379	3.096	1.270
Dvodelni blagajniški zapisi	1.386	2.903	0			
Blagajniški zapisi z nakupnim bonom	9.031	8.062	2.805			
Skupni učinek vezanih vlog države in dodatnih kratkoročnih posojil	0	5	-31	0	0	0
Prejete vloge države	0	369	1.315	0	0	0
Dodatna kratkoročna posojila	0	374	1.284	0	0	0
Rezerve bank in hranilnic**	84.222	81.453	83.220	85.285	87.295	89.380
Obvezne	79.322	77.789	80.537	82.727	84.187	85.113
Presežne	4.900	3.664	2.683	2.558	3.108	4.267
Devizni minimum	446.609	463.090	494.738	523.851	560.007	569.696
Blagajniški zapisi v tujem denarju	306.604	320.958	326.017	337.759	349.630	357.633
Začasni odkup deviz	3.858	3.481	10.603	7.539	9.640	15.535
Začasna prodaja deviz		0	1.600	5.014	1.763	213

* Dolgoročno selektivno posojilo, odobreno pred denarno osamosvojitvijo.

** Obvezne, presežne in skupne rezerve 31.12. prikazujejo decembrsko povprečje.

Vir: Banka Slovenije; obresti in popusti niso vključeni, razen pri blagajniških zapisih v tujem denarju.

pa na 11 %. Odstotek črpanja posojila od zneska zastavljenih vrednostnih papirjev je bil konec decembra 1999 zaradi dodatnih možnosti zagotavljanja likvidnosti povečan z običajnih 2,5 % na 5 %, v začetku leta 2000 ponovno znižan na 2,5 %; s 17. aprilom pa je bil, tokrat za daljše obdobje, povečan na 5,0 %. Banke so v letu 2000 črpale največ lombardnih posojil v decembru, povprečno stanje pa je znašalo 367 milijonov tolarjev.

Likvidnostna posojila so namenjena predvsem uravnavanju kratkoročne tolarske likvidnosti bančnega sistema. V letu 2000 je povprečno stanje likvidnostnih posojil znašalo 190 milijonov tolarjev (leto prej 1,2 milijarde tolarjev). Banke so črpale posojila na podlagi blagajniških zapisov (66 % povprečnega stanja vseh likvidnostnih posojil), posojila čez noč (24 %) in posojila za izhod v sili (11 %).

Na podlagi tolarskih blagajniških zapisov lahko banke črpajo posojilo za tri oziroma pet delovnih dni na podlagi vpisanih 12 oziroma 30-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov. Možnost črpanja 5-dnevnega posojila na podlagi 30-dnevnih blagajniških zapisov je bila konec marca 2000 odpravljena.

Likvidnostno posojilo čez noč Banka Slovenije ponudi, da bi vplivala na medbančno obrestno mero ali pri neusklajenem povpraševanju in ponudbi na medbančnem denarnem trgu. Banka Slovenije je ponujala posojilo čez noč zaradi slabše likvidnosti bančnega sistema med januarjem in julijem 2000, vendar so bili posegi omejeni le na dni, ko je povečani obseg transakcij v plačilnem prometu zahteval višji znesek na poravnalnih računih (v dneh plačevanja DDV in trošarin oziroma izplačevanja pokojnin).

Likvidnostno posojilo za izhod v sili proti zastavi vrednostnih papirjev lahko banke črpajo na podlagi odprte ponudbe po zakoniti zamudni obrestni meri. V letu 2000 so črpale to posojilo le januarja.

Za posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank je bil v letu 2000 sklenjen peti dogovor o pripravljenosti za sodelovanje, ki ga je z Banko Slovenije podpisalo 21 bank. Banke podpisnice so upravičene do nadomestila za pripravljenost v višini 1,5 % zneska pripravljenosti. Tudi v letu 2000 mehanizem sodelovanja bank podpisnic ni bil sprožen.

Začasni odkup blagajniških zapisov

Banka Slovenije je v letu 2000 nekoliko spremenila instrumente začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju, s katerimi v okviru operacij na odprtem trgu ponuja bankam likvidnost. Sredi leta sta začasni nakup blagajniških zapisov v tujem denarju za 28 dni, ki ga je Banka Slovenije na dnevnih dražbah ponujala bankam od aprila 1994, zamenjala dva nova instrumenta.

Prvi novi instrument je bil začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni, s katerim imajo banke možnost uravnavanja likvidnosti znotraj meseca, Banka Slovenije pa se s spreminjanjem dnevno ponujene kvote začasnega odkupa aktivno odziva na razmere na denarnem trgu. Drugi novi instrument je bil začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju za 2 meseca, s katerim Banka Slovenije uravnava ponudbo primarnega denarja na daljši rok.

Pri začasnem odkupu blagajniških zapisov za 28 dni se je dnevno ponujeni znesek gibal med 2,5 in 12 milijoni evrov, pri začasnem odkupu blagajniških zapisov za 7 dni pa med 2,5 in 9 milijoni evrov. Pri začasnem odkupu blagajniških zapisov za 2 meseca je Banka Slovenije od 11. julija na dražbi praviloma dvakrat na mesec ponudila bankam med 5 in 12 milijoni evrov začasnega odkupa. Začasni odkupi skupaj so v povprečju naraščali do aprila, nato pa so se do konca leta zmanjševali.

**Dva nova instrumenta
začasnega odkupa
blagajniških zapisov v tujem
denarju**

**Ob zoženi in na banke
omejeni ponudbi tolarških
blagajniških zapisov ...**

**... vrednost vpisanih
tolarskih blagajniških
zapisov bistveno znižana**

Blagajniški zapisi v tolarjih

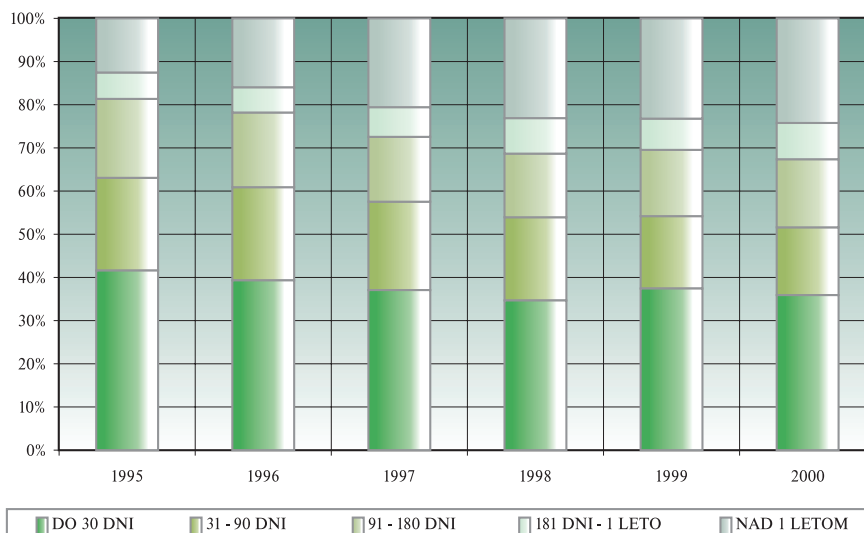
Banka Slovenije je v letu 2000 zmanjšala izbiro blagajniških zapisov v tolarjih, ponujenih raznim skupinam investitorjev. Odpravljeni so bili vsi vrednostni papirji za širšo javnost, poleg bank še za podjetja in fizične osebe. Zmanjšan je bil tudi izbor ročnosti tolarških blagajniških zapisov. Stanje blagajniških zapisov v tolarjih, t.j. tolarških, z nakupnim bonom in dvodelnih, se je z 28 milijard tolarjev konec leta 1999 znižalo na 7 milijard tolarjev konec leta 2000.

Tolarski blagajniški zapisi so nematerializirani imenski vrednostni papirji, ki jih Banka Slovenije ponuja bankam in hranilnicam z odprto ponudbo. Nesorisne 2-, 12- in 30-dnevne zapise lahko vpisujejo samo banke, 7- in 14-dnevne samo hranilnice, 60- in 270-dnevni zapisi, ki so izdani v serijah, pa so na voljo obojim. Osemindvajsetdnevne zapise, ki so v nasprotju s preostalimi diskontni, so banke lahko kupovale na rednih tedenskih licitacijah. Konec marca je Banka Slovenije odpravila tolarške blagajniške zapise za 7, 14, 28 in 30 dni. Stanje blagajniških zapisov z ročnostjo 60 in 270 dni se je zniževalo, tistih s krajšo ročnostjo (do vključno 30 dni) pa se je spreminjalo s presežno likvidnostjo bank in hranilnic.

Dvodelni blagajniški zapis je prinosniški, serijski in materializirani vrednostni papir, vplačan z diskontom v tolarjih, pri obrestovanju in izplačilu pa se loči na tolarški del, ki je indeksiran s temeljno obrestno mero, in devizni del, ki je izplačljiv v nemških markah. Banka Slovenije je marca 2000 imetnikom izplačala zadnjo, 12. izdajo dvodelnih blagajniških zapisov (izdano aprila 1999).

Blagajniški zapis z nakupnim bonom je prenosljiv, serijski, dematerializiran imenski vrednostni papir z nominalno obrestno mero in ročnostjo šestih mesecev ter se vplačuje z diskontom. Dodan mu je nakupni bon, sestavljen iz ločljivih delov, s katerimi je pri vpisu novega blagajniškega zapisa (brez nakupnega bona) ali pa blagajniškega zapisa v tujem denarju z ročnostjo nad 120 dni možno uveljaviti popust. Višina popusta je odvisna od rasti cen oziroma srednjega tečaja Banke Slovenije v primerjavi s pričakovano inflacijo in od števila nakupnih bonov, ki jih kupec lahko uveljavi ob nakupu novega blagajniškega zapisa. Banka Slovenije je te blagajniške zapise izdajala od 1. junija 1994 do 1. decembra 1999, ko je izšla zadnja, 14. izdaja brez nakupnega bona. Investitorji so v letu 2000 uveljavili za 25,7 milijona tolarjev popustov pri vpisu 14. izdaje blagajniškega zapisa. Banka Slovenije je 1. marca izplačala 13., 25. maja pa zadnjo, 14. izdajo blagajniških zapisov z nakupnim bonom.

Slika 10: Povprečna sestava tolarških vlog

Vir: Banka Slovenije.

Obvezne rezerve

Obvezne rezerve bank, hranilnic in hranilno kreditnih služb se izračunavajo na vse toolarske vloge, prejeta posojila in izdane vrednostne papirje v lasti nebančnih sektorjev. Stopnja obveznih rezerv je odvisna od ročnosti vlog: 12 % na vpogledne in vezane vloge do trideset dni, 6 % na vezane vloge od enaintrideset dni do treh mesecev, 2 % na vezane vloge nad tremi do šestih mesecev, 1 % nad šestimi meseci do enega leta in 0 % na vezane vloge nad enim letom.

K izpolnjevanju obveznosti šteje gotovina v blagajni ter sredstva na poravnalnem računu (neposrednih udeleženk bruto poravnave v realnem času, BPRČ) oziroma na posebnem računu obvezne rezerve (posrednih udeleženk BPRČ). Sredstva na poravnalnem oziroma posebnem računu se obrestujejo z 1-odstotno letno obrestno mero, vendar le do izračunane obvezne rezerve v preteklem mesecu. Banke, vključene v projekt nacionalne stanovanjske varčevalne sheme, lahko od decembra 2000 celotno obveznost na podlagi sredstev te sheme izpolnjujejo z vpisanimi 60-dnevnimi tolarskimi blagajniškimi zapisi Banke Slovenije.

**Sistem obveznih rezerv
brez večjih sprememb**

Osnova obveznih rezerv je v letu 2000 porasla za 11,7 % (v letu prej za 13,5 %) in decembra 2000 znašala 1525 milijarde tolarjev. Vezane vloge do enega leta so porasle za 10,6 %, vloge z dospelostjo nad enim letom pa za 15,2 %, pri čemer se je njihov strukturni delež povečal na 24,2 %.

Izračunane rezerve (po predpisanih stopnjah glede na ročnost vlog) so v enoletnem obdobju porasle za 7,3 % na 85,1 milijarde tolarjev v decembru 2000. Povprečna stopnja obveznih rezerv na vse toolarske vloge je bila zaradi spremenjene sestave v korist dolgoročnejših vlog za 0,3 odstotne točke nižja kot leta 1999 in je znašala 5,6 %. Tudi povprečna stopnja rezerv, izračunana na vloge do enega leta, se je znižala in v povprečju znašala 7,5 % (leto prej 7,7 %).

**Povprečna stopnja rezerv
znižana na 5,6 %**

Okvir 3: Nacionalna stanovanjska varčevalna shema

Dne 11. oktobra 2000 je bil sprejet Zakon o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi (Uradni list RS, št. 86/00). Zakon določa način oblikovanja (letnih) razpisov za stanovanjsko varčevanje, način izbora bank, ki zbirajo sredstva in odobravajo stanovanjska posojila, način in pogoje varčevanja, poročanje in nadzor nad izvajanjem sheme ter druge podrobnosti v zvezi z izvedbo sheme. Varčevalna pogodba v okviru sheme se lahko sklene za pet ali deset let, varčevalec pa lahko vplačuje obroke mesečno ali letno. Privarčevanemu znesku se ob koncu vsakega varčevalnega leta pripiše še premija, ki jo iz sredstev proračuna nakaže Stanovanjski sklad RS. Po preteku varčevanja ima varčevalec možnost pridobitve dolgoročnega stanovanjskega posojila za dvakratno dobo varčevanja, znesek posojila pa je najmanj dvakratnik privarčevanega zneska (upoštevaje obresti in premije).

Zakon v 4. členu določa, da so sredstva, pridobljena na podlagi NSVS, dolgoročna in se zanje ne obračunava obveznih rezerv. Določilo se po 43. členu, če banka izpolnjuje pogoje zakona, uporablja tudi za sredstva po prvi NSVS iz leta 1999, torej pred uveljavitvijo zakona o NSVS (pravna podlaga prve sheme je bil sklep vlade). Po drugi strani določila sheme dovoljujejo odstop od pogodbe ter banki nalagajo obveznost vračila privarčevanih sredstev (takoj pri prvi shemi oziroma v 100 dneh pri naslednjih), kar pomeni, da z vidika likvidnostnega tveganja gre za sredstva na odpoklic (z eno- oziroma 100-dnevnim odpovednim rokom). Po veljavni ureditvi obveznih rezerv, nastali na podlagi zakona o Banki Slovenije, se za taka sredstva uporablja neničelna stopnja obveznih rezerv (12 oziroma 2 odstotna).

Na podlagi ugotovitve o koliziji pravnih aktov in posega zakona o NSVS v, z ustavo zagotovljeno, neodvisnost centralne banke, ter o retroaktivnem poseganju zakona v prvo varčevalno shemo je Banka Slovenije predložila Ustavnemu sodišču pobudo za presojo skladnosti omenjenih členov zakona z ustavo. Do razsodbe ustavnega sodišča lahko banke celotno obveznost rezerv iz naslova sredstev NSVS izpolnjujejo z vpisanimi 60-dnevnimi blagajniškimi zapisi Banke Slovenije, kar jim zagotavlja dohodkovno nevtralnost instrumenta.

Dosežene rezerve so v povprečju presegle obveznost za 3,7 % (leta 1999 za 3,2 %), pri čemer so imele v povprečju najnižje presežne rezerve banke, najvišje pa hranilnice. Obvezniki morajo vsak dan imeti na poravnalnem oziroma posebnem računu vsaj 50 % obveznosti iz preteklega meseca in jo lahko uporabljajo za likvidnost čez noč le ob plačilu nadomestila po zamudni obrestni meri.

Vloge države in dodatno kratkoročno posojilo

Banka Slovenije sprejema vloge Ministrstva za finance na podlagi sklepa o načinu izvajanja poslov za Republiko Slovenijo in sklenjene pogodbe. Prenos sredstev iz poslovnih bank v vezavo pri Banki Slovenije je nevtraliziran z dodatnim kratkoročnim posojilom, ki ga Banka Slovenije ponudi poslovnim bankam v primerljivem znesku in s primerno dospelostjo. V letu 2000 je bilo pri Banki Slovenije vezanih 6 vlog z ročnostjo do 11 dni (vse v prvi polovici leta). Povprečno dnevno stanje vlog je znašalo 421 milijonov tolarjev in je za 7 milijonov tolarjev presegalo povprečje dodatnih kratkoročnih posojil.

Instrumenti politike deviznega tečaja

Banka Slovenije vpliva na devizni tečaj z različnimi instrumenti. Z dokončnimi in začasnimi nakupi ter prodajo deviz spreminja ponudbo oziroma povpraševanje na deviznem trgu. Prav tako v okviru pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja (obravnavane v okvirju spodaj) signalizira tečaje in omejuje možni razpon tečajev, s katerimi banke sklepajo posle z drugimi komitenti. Na tečaj vpliva tudi z izdajami blagajniških zapisov v tujem denarju, predpisi, ki bankam omejujejo postavke

Tabela 9: Nakupi in prodaja deviz

	1999		2000	
	mio EUR	mrd SIT	mio EUR	mrd SIT
Dokončni nakupi deviz	169,3	32,7	217,4	44,2
Posegi z interventnim nakupnim ali izhodiščnim tečajem	39,0	7,5		
Plačilni promet in drugi posli za državo	130,3	25,2	217,4	44,2
Dokončna prodaja deviz	391,3	76,3	285,3	57,5
Za nakup blagajniških zapisov v tujem denarju	333,3	65,1	245,0	49,3
Posegi z interventnim prodajnim ali izhodiščnim tečajem	6,5	1,3		
Plačilni promet in drugi posli za državo	51,5	9,9	40,3	8,2
Začasni in povratni nakup deviz	139,0	27,0	2.271,2	471,9
Začasni nakup deviz (odprta ponudba)	10,0	1,9		
Začasni nakup po pogodbi - dva meseca	129,0	25,2	18,5	3,7
Začasni nakup po pogodbi - en teden			1.727,6	359,0
Povratni nakup deviz (odprta ponudba)				
Povratni nakup po pogodbi - dva meseca				
Povratni nakup po pogodbi - en teden			525,1	109,2
Začasne in povratne prodaje deviz	119,5	23,5	2.218,6	460,5
Začasna prodaja po pogodbi - dva meseca				
Začasna prodaja po pogodbi - en teden			526,1	109,4
Povratna prodaja deviz (odprta ponudba)	10	1,9		
Povratna prodaja po pogodbi - dva meseca	109,5	21,6	38	7,6123
Povratna prodaja po pogodbi - en teden			1.654,5	343,5

* Preračunano po tekočih tečajih v nemške marke in iz njih v evre.
Vir: Banka Slovenije.

premoženjske bilance po valuti oziroma vrsti instrumenta (devizni minimum in odprta pozicija v tujih valutah), ter spremembami omejitev izvoza in uvoza kapitala.

Nakupi in prodaja deviz

V letu 2000 je Banka Slovenije devize prodajala bankam in jih od njih kupovala na podlagi ponudb, poslanih vsem bankam, ter z instrumenti na podlagi pogodb o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja. Devize je prodajala in kupovala tudi za opravljanje plačilnega prometa s tujino za potrebe proračuna in na podlagi drugih poslov za državo.

V letu 2000 je Banka Slovenije od bank in države kupila za 516,1 milijarde tolarjev in jim prodala za 518,0 milijarde tolarjev deviz. Ti posli so, skupaj z unovčenimi deviznimi deli dvodelnih blagajniških zapisov, zmanjšali **neto kumulativno izdajo tolarjev iz deviznih transakcij** za 15,5 milijarde tolarjev na 164,3 milijarde tolarjev.

Zmanjšana neto izdaja tolarjev z deviznimi transakcijami

Z **dokončnimi transakcijami** je Banka Slovenije bankam devize le prodajala in sicer za vpis blagajniških zapisov v tujem denarju. Banke so pri Banki Slovenije kupile 245 milijonov evrov v protivrednosti 49,3 milijarde tolarjev.

Pri **začasnih transakcijah** s tujim denarjem se je znesek odkupov in prodaj v primerjavi s preteklimi leti znatno povečal; po eni strani zaradi skrajšane ročnosti instrumentovčasne prodaje in nakupa (z dveh mesecev na en teden), po drugi strani pa zaradi njihove bolj pospešene uporabe. Skupaj je Banka Slovenije začasno kupila za 362,7 milijarde tolarjev deviz in jih začasno prodala za 109,4 milijarde, z upoštevanjem povratnega dela poslov pa je bilo primarnega denarja več za 11,4 milijarde tolarjev.

Povečan pomen začasnih transakcij s tujim denarjem

Okvir 4: Pogodbeno sodelovanje pri posegih na trgu tujega denarja

Prve pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja je Banka Slovenije podpisala z nekaterimi bankami konec leta 1997. Pogodba, skupaj z aneksom sklenjenim konec leta 1999, je opredeljevala medsebojne pravice in obveznosti pri: (1) posegu z intervencijskim nakupnim tečajem, (2) intervencijskem prodajnem tečaju, (3) določitvi največje marže med bančnimi nakupnimi in prodajnimi tečaji ter (4) začasnem nakupu in (5) začasni prodaji deviz za dva meseca. Banka Slovenije je podpisnicam pogodbe plačevala eksplicitno nadomestilo oportunitetnih stroškov, ki bi lahko izhajali iz pogodbenih obveznosti (podrobnejši opis je v Letnem poročilu Banke Slovenije za leto 1999, okvir 8 na strani 40).

Zaradi institucionalnih sprememb, zlasti uvedbe deviznih računov za podjetja in možnosti nakupov vrednostnih papirjev v tujini, se je znatno povečala variabilnost tokov tujega denarja. Zato je Banka Slovenije v začetku leta 2000 dala pobudo za spremembo pogodbenega odnosa. Novo pogodbo, ki velja od začetka aprila 2000 in je nadomestila staro, je podpisalo 22 bank, glavne spremembe glede na prejšnjo pogodbo pa so:

- Banka Slovenije med posegom, t.j. kadar ugotovi, da razmere na deviznem trgu niso skladne z usmeritvami politike deviznega tečaja, **določa izhodiščni tečaj**, ki so ga banke podpisnice dolžne, ob omejeni najvišji marži, uporabljati pri kupoprodajnih poslih na trgu tujega denarja. V obdobjih, ko Banka Slovenije izhodiščnega tečaja ne določi, so banke proste pri oblikovanju nakupnih oziroma prodajnih tečajev.
- Banka Slovenije podpisnicam pogodbe **ponuja stalno možnost začasnega nakupa in prodaje deviz za en teden**, po implicitni obrestni meri 1 % na leto. Posli začasnega nakupa in prodaje se sklepajo po izhodiščnem tečaju, kadar ta ni določen, pa po povprečnem tržnem tečaju.
- Neodvisno od posega z izhodiščnim tečajem lahko Banka Slovenije **od bank podpisnic dokončno kupuje** oziroma **jim prodaja devize**, pri čemer z dokončnimi nakupi in prodajo praviloma neposredno zmanjšuje akumulirano stanje začasnega nakupa oziroma prodaje.

Signaliziranje tečajev

Sodelovanje z bankami
pri posegih na
trgu tujega denarja

Leta 2000 Banka Slovenije v obdobju veljavnosti prve pogodbe o sodelovanju pri posegih na trg tujega denarja, to je do začetka aprila, ni neposredno posegala na trg z intervencijskim nakupnim ali prodajnim tečajem. Celotno obdobje pa je bankam, ki so Banki Slovenije začasno prodajale devize, določala najnižje nakupne tečaje, kar pa v obdobjih avtonomne rasti tečajev ni predstavljalo pomembnejše omejitve za gibanje tržnih tečajev.

V obdobju po sklenitvi nove pogodbe je Banka Slovenije dvakrat posegla na trg z določitvijo izhodiščnega tečaja ter prek njega tudi najvišjega prodajnega in najnižjega nakupnega tečaja. Prvi poseg je trajal od sredine julija do sredine septembra, drugi pa od konca oktobra do sredine novembra. S prvim je Banka Slovenije zadrževala prehitro, z drugim pa pospeševala prepočasno rast tržnih tečajev.

Blagajniški zapisi v tujem denarju

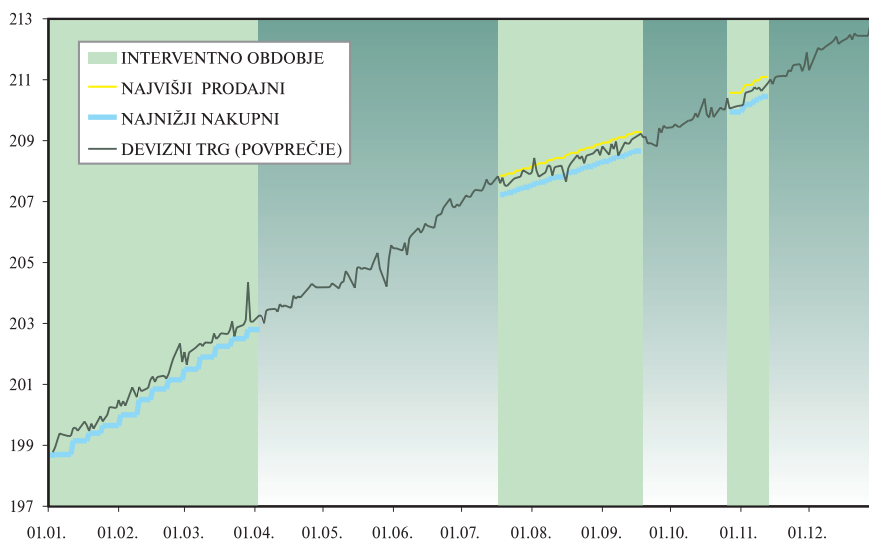
Na banke omejen tudi vpis
blagajniških zapisov v tujem
denarju

Banka Slovenije izdaja blagajniške zapise v tujem denarju kot kratkoročne, prenosljive, imenske, neserijske in nematerializirane vrednostne papirje, ter jih prodaja v odprti ponudbi. Vplačajo se z diskontom v evrih (od februarja 1999, prej v nemških markah) ali ameriških dolarjih. Zaradi sprememb devizne zakonodaje, zlasti uvedbe možnosti deviznih računov podjetij pri domačih bankah, je Banka Slovenije v začetku maja 2000 vpisovanje blagajniških zapisov omejila na domače banke, pred tem pa so jih lahko vpisovale tudi druge domače pravne osebe. Obrestne mere blagajniških zapisov Banka Slovenije prilagaja obrestnim meram na tujih denarnih trgih.

Do februarja 2000 so lahko investitorji pri nakupu blagajniškega zapisa z ročnostjo 180, 270 ali 360 dni uveljavljali popust na podlagi delov nakupnega bona. Višina popusta je bila odvisna od razlike med gibanjem srednjega tečaja Banke Slovenije in pričakovano inflacijo ter od števila priloženih nakupnih bonov, v okviru pripadajoče izdaje blagajniških zapisov z nakupnim bonom.

Blagajniški zapisi v tujem denarju so za banke temelj sodelovanja pri večini posojil Banke Slovenije. Lahko jih zastavijo za lombardno posojilo ali začasno prodajo Banki

Slika 11: Tečaji na deviznem trgu (v SIT/EUR) in obdobja posegov

Vir: Banka Slovenije.

Slovenije, so podlaga za likvidnostna in kratkoročno posojilo, terjatev iz zapisov pa je mogoče zastaviti tudi za zavarovanje sklenjenih poslov.

Večji del povpraševanja po blagajniških zapisih v tujem denarju je pogojen s predpisanim deviznim minimumom, po katerem morajo banke izpolniti najmanj 60 % izračunane obveznosti z blagajniškimi zapisi v tujem denarju z dospelostjo do vključno 120 dni. Tovrstnih zapisov je za 96 % skupnega stanja.

Decembra 1999 je bilo vpisanih (povprečno) 310,9 milijarde tolarjev blagajniških zapisov v tujem denarju, nato se je, z izjemo manjšega znižanja v aprilu in maju, ta znesek povečeval do 360,5 milijarde tolarjev v decembru 2000, kar predstavlja celoletno povečanje za 16 %.

Devizni minimum (likvidna sredstva bank v tujem denarju)

Za zagotavljanje splošne likvidnosti v plačilih do tujine in za izpolnjevanje obveznosti iz deviznih vlog rezidentov in nerezidentov so banke dolžne, z devizami in likvidnimi deviznimi naložbami v tujini, vsak dan dosegati devizni minimum.

Banka Slovenije v letu 2000 ni spreminjala metodologije izračunavanja deviznega minimuma, v septembru pa je sprejela sklep o devizni likvidnostni lestvici, ki naj bi zagotavljala učinkovito spremljanje in merjenje devizne likvidnosti bank v letu 2002, na prehodu z mesečnega na dnevno poročanje.

Nespremenjena metodologija deviznega minimuma

Znesek deviznega minimuma se po veljavni metodologiji izračunava glede na vloge prebivalstva v tujem denarju, sredstva na deviznih računih domačih pravnih oseb, sredstva tujih oseb v tujem denarju in tolarško varčevanje z zagotovljeno možnostjo konverzije v tuji denar v višini 100 % vlog oziroma stanja na vpogled in vezave do 30 dni, 95 % vlog, vezanih od 31 do 90 dni, 75 % vlog, vezanih od 91 dni do 1 leta, in 35 % vlog, vezanih nad 1 letom.

V letu 2000 se je devizni minimum povečal s 456 milijard tolarjev januarja na 570 milijard tolarjev decembra 2000, in sicer za 70 milijard tolarjev iz naslova deviznih hranilnih vlog prebivalstva, za 8 milijard tolarjev iz naslova stanj na deviznih računih tujih oseb in za 36 milijard tolarjev iz naslova stanj na deviznih računih domačih pravnih oseb in zasebnikov. Preseganje deviznega minimuma je bilo najvišje konec novembra in je znašalo 26,4 %, najnižje preseganje pa je bilo doseženo konec aprila v višini 15,0 %.

Banke so v letu 2000 izpolnjevale devizni minimum z likvidnimi in kvalitetnimi naložbami, in sicer z neto dobroimetjem na računih v tujem denarju pri tujih bankah, neto stanjem kratkoročnih terjatev v tujem denarju do domačih in tujih bank, s tujo gotovino in čeki, kratkoročnimi terjatvami v tujem denarju do Banke Slovenije, blagajniškimi zapisi Banke Slovenije v tujem denarju (izdanimi z dospelostjo do vključno 120 dni) ter z naložbami v prvovrstne tuje dolžniške vrednostne papirje. Vpis blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju so morale banke izpolnjevati najmanj v višini 60 % deviznega minimuma.

Odprta devizna pozicija bank

Zaradi zavarovanja pred deviznim tveganjem morajo banke, ki opravljajo posle s tujimi plačilnimi sredstvi, dnevno izračunavati odprto devizno pozicijo, ki ne sme presegati 20 % kapitala banke, povprečna mesečna odprta devizna pozicija banke pa ne sme presegati 10 % njenega kapitala. V navedeno pozicijo niso vključene tolarске terjatve in zunajbilančne postavke.

**Konec leta 21 »kratkih«
in 4 »dolge« devizne
pozicije bank**

Skupna odprta devizna pozicija bank je bila na dan 29. 12. 2000 kratka, in sicer so bile devizne obveznosti za 16.837 milijonov tolarjev večje od deviznih terjatev, kar pomeni 6,8 % kapitala bank. Kratko odprto devizno pozicijo je imelo ob koncu leta 21 bank, dolgo odprto devizno pozicijo pa le 4 banke.

Okvir 5: Uravnavanje kapitalskih tokov s tujino

Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo in Evropskimi skupnostmi ter njihovimi državami članicami z veljavnostjo od 1. februarja 1999 dopušča v prehodnem 4-letnem obdobju omejevanje kratkoročnega pretoka kapitala, medtem ko so neposredne naložbe popolnoma proste. Republika Slovenije se je že v pogajalskem izhodišču leta 1999 zavezala, da bo pravni red Republike Slovenije glede prostega pretoka kapitala v celoti postopno usklajevala s pravnim redom Evropske unije in ga uveljavila najkasneje do dejanskega polnopravnega članstva v Evropski uniji.

Odprava posameznih sektorskih omejitev pri ustanavljanju je vezana na spremembo področne zakonodaje. V državnem zboru so v zaključni fazi sprejemanja zakoni, ki bodo odpravili omejitve ustanavljanja na področju medijev, telekomunikacij in kabotaže. V letu 2001 bo treba pripraviti in sprejeti novo zakonodajo glede družb za upravljanje investicijskih skladov, detektivske dejavnosti in izkoriščanja naravnih virov pod pogoji koncesije, v letu 2002 pa tudi na področju iger na srečo.

Pomemben korak k vzpostavljanju pravnega reda Evropske unije na področju prostega pretoka kapitala je Republika Slovenija opravila v aprilu oziroma septembru 1999 z uveljavitvijo nove devizne zakonodaje, s katero so bile odpravljene številne omejitve glede priliva oziroma odliva kapitala. Omejitve, za katere Republika Slovenija meni, da so v danem trenutku še potrebne, niso neposredno predmet določil zakona, ampak so pristojnosti za njihovo določanje z zakonom prenesene na Banko Slovenije ali na Ministrstvo za finance.

Z uveljavitvijo novega zakona o deviznem poslovanju v letu 1999 so bili povsem sproščeni kreditni posli s tujino, ostale pa so omejitve, ki se nanašajo na kratkoročne kapitalске tokove. V skladu s pozivom Evropske unije, naj Slovenija pred pristopom k Evropski uniji in najkasneje do vstopa vanjo zaključi proces sprostite kapitalskih tokov ter čimprej pripravi podroben časovni načrt odprave preostalih omejitev kapitalskih tokov, skupaj s ciljnim datumi, in definira vmesne korake liberalizacije, je Svet Banke Slovenije 8. 6. 2000 sprejel časovni okvir liberalizacije kapitalskih tokov s tujino, s katerim se je Banka Slovenije zavezala, da bo najkasneje v sprejetih rokih sprostila še veljavne kapitalске omejitve, in sicer:

- čas, po katerem nerezidentu ni treba plačati premije za nakup pravice do nakupa deviz, bo Banka Slovenije postopoma skrajševala, in sicer v treh korakih: prvič konec leta 2000, drugič konec leta 2001 in tretjič, dokončno, konec leta 2002.
V skladu z navedenim je Svet Banke Slovenije s 1. 1. 2001 čas, po katerem nerezidentu ni treba plačati premije za nakup pravice do nakupa deviz, skrajšal z enega leta na šest mesecev;
- obvezno plačilo premije za nakup pravice do nakupa deviz pri Banki Slovenije v višini stanja na skrbniškem računu bo Banka Slovenije dokončno odpravila konec leta 2002.
Spreminjanje premije kaže na hitro zniževanje obveznosti, saj je bila ob uvedbi instrumenta določena višina premije 2,5 % četrtno, že v začetku leta 2000 je bila znižana na 0,7 % in zniževanje je Banka Slovenije nadaljevala skozi vse leto, čeprav se je s sklepom zavezala k dokončni odpravi obveznosti plačila premije šele konec leta 2002. Dinamiko spreminjanja premije v letu 2000 je Banka Slovenije nadaljevala tudi v letu 2001, ko je premijo za prvo četrtno 2001 znižala na 0,2 %;
- do konca leta 2000 naj bi Banka Slovenije popolnoma sprostila omejitve dviga tolarske gotovine z računa nerezidenta.
V skladu z zavezo javnosti so bile z dnem 1. 1. 2001 odpravljene vse omejitve dviga tolarske gotovine z računov nerezidentov;
- do konca leta 2001 naj bi Banka Slovenije popolnoma sprostila omejitve fizičnih prenosov finančnih sredstev rezidentov v Slovenijo in iz nje. Vendar pa se bo tudi še po sprostitvi fizičnih prenosov finančnih sredstev (gotovine) za rezidente in nerezidente Slovenije ohranila obveznost prijavljanja in poročanja po zakonu o preprečevanju pranja denarja.
- do sredine leta 2001 bo Banka Slovenije sprostila omejitve pri odpiranju tekočih in depozitnih računov v tujini za gospodarski sektor, do vstopa v Evropsko Unijo pa še za ostale sektorje (prebivalstvo).

Uravnavanje portfeljskih naložb tujih oseb

Banka Slovenije je na področju portfeljskih naložb tujih oseb v vrednostne papirje v skladu z evropskim sporazumom o pridružitvi med Republiko Slovenijo in Evropskimi skupnostmi ter njihovimi državami članicami začasno ohranila omejitve pri pretoku kratkoročnega kapitala. Tuji portfeljski investitor lahko opravi nakup vrednostnih papirjev prek borzno-posredniške hiše ali banke v breme skrbniškega računa, odprtega pri banki. Ob nakupu je banka dolžna za kupljene vrednostne papirje vplačati premijo za nakup pravice do nakupa deviz pri Banki Slovenije, razen če se je rezident s pogodbo odpovedal razpolagalni pravici s papirji za 1 leto. S pogodbo se nerezident zaveže, da vrednostnih papirjev ne bo prodal domači osebi ali v tem času drugače razpolagal z vrednostnimi papirji.

Premija za nakup pravice do nakupa deviz pri Banki Slovenije je znašala v prvem četrtletju 0,7 % stanja portfeljskih nakupov vrednostnih papirjev na četrtletje, v drugem in tretjem četrtletju je bila določena v višini 0,5 %, v četrtem četrtletju pa znižana na 0,4 %. Vplačana premija zagotavlja banki oziroma tujemu portfeljskemu investitorju nakup deviz pri Banki Slovenije.

Zmanjševanje premije za nakup pravice do nakupa deviz pri Banki Slovenije

Nadzor nad izvajanjem ukrepov denarne politike

Banka Slovenije preverja izvajanje ukrepov denarne politike ter izvajanje pogojev in pravil, določenih v ponudbah pri posegih na odprtem trgu, s posrednim in neposrednim nadzorom bank, hranilnic in hranilno kreditnih služb, na podlagi 50. člena zakona o Banki Slovenije in skladno s sklepom o kontroli nad izvajanjem ukrepov ter o ukrepih proti bankam in hranilnicam. Posredni nadzor poteka neprekinjeno s pregledovanjem vseh poročil in dokumentacije, ki jo banke in hranilnice pošiljajo Banki Slovenije. Dodaten nadzor pa Banka Slovenije opravlja občasno z neposrednim vpogledom v poslovne knjige in drugo dokumentacijo v sami banki ali hranilnici.

V letu 2000 je bilo na podlagi posrednega nadzora bank in hranilnic ter neposrednega nadzora nad izvajanjem ukrepov začelih 28 postopkov za ugotavljanje nepravilnosti (v letu 1999 šestnajst), od tega 17 pri bankah in 11 pri hranilno kreditnih službah. V 25 primerih je bila ugotovljena kršitev ter izdana odločba. Večina nepravilnosti je bila odkrita pri izpolnjevanju obveznih rezerv, med temi največ pri obravnavi sredstev nacionalne stanovanjske varčevalne sheme. Med izrečenimi ukrepi prevladujeta prepoved nakupa vrednostnih papirjev pri Banki Slovenije in omejevanje rasti obsega plasmajev za neko obdobje.

Pri nadzoru nad izvajanjem ukrepov denarne politike odkritih 25 nepravilnosti

Poleg navedenih ukrepov je Banka Slovenije tudi pisno opozarjala banke in hranilnice na ugotovljene pomanjkljivosti, manjše nepravilnosti in nerednosti v predloženih poročilih ter zahtevala njihovo odpravo.

Pri menjalniškem poslovanju je Banka Slovenije v letu 2000 opravila 22 pregledov, od tega enega v pooblašeni banki in 21 pri pogodbenih menjalcih. Na podlagi opravljenih pregledov Banke Slovenije in zapisnikov pregledov pogodbenih bank je bilo podanih pet prijav pri pristojnih okrožnih javnih tožilstvih za gospodarske prestopke, Republiškega deviznemu inšpektoratu je bilo poslanih 12 predlogov za uvedbo postopka o prekršku, pet prijav je bilo podanih sodniku za prekrške. Poleg tega je bilo pogojno odvzetih 11 dovoljenj in dokončno dve dovoljenji za opravljanje menjalniških poslov.

V letu 2000 so bile s posrednim nadzorom deviznega poslovanja ugotovljene tri nepravilnosti in sicer dve pri izpolnjevanju deviznega minimuma in ena pri izpolnjevanju obveznega vpisa blagajniških zapisov v tuji valuti. Na podlagi ugotovljenih nepravilnosti je Banka Slovenije izdala dve odločbi.

3. BANČNI SEKTOR

V letu 2000 so se slovenske banke uskladile z zahtevami zakona o bančništvu iz leta 1999, medtem ko v sestavi bančnega sektorja ni bilo večjih sprememb in tudi število bank je v primerjavi s prejšnjim letom ostalo nespremenjeno.

Uskladitev bančnega poslovanja z zakonom o bančništvu

3.1. Struktura bančnega sektorja

Na dan 31. 12. 2000 je v Sloveniji delovalo 25 bank, od tega štiri hčerinske banke tujih bank in ena podružnica tuje banke. Poleg tega so delovale tri hranilnice in 66 hranilno kreditnih služb.

Število bank se postopno znižuje od konca leta 1994, ko je v Sloveniji delovalo 33 bank. V naslednjih letih se je njihovo število postopno zmanjševalo, najbolj leta 1998 s tremi pripojitvami in likvidacijo ene banke. Ena pripojitev banke je bila tudi v letu 1999, toda število bank se je konec leta 1999 v primerjavi s koncem leta 1998 zaradi nove hčerinske banke (Hypo Alpe-Adria-Bank) in prve podružnice tuje banke (Kaerntner Sparkasse AG, Podružnica v Sloveniji) povečalo za eno. Aprila 2000 se je sicer začel stečajni postopek za Hipotekarno banko d. d. Brežice v likvidaciji, vendar tudi to ni vplivalo na število bank, saj je bila omenjena banka v likvidacijskem postopku od decembra 1998.

Nespremenjeno število bank in ...

Število hranilnic pa se je konec leta 2000 v primerjavi s koncem leta 1999 prepolovilo. V dveh hranilnicah sta bili izvedeni pripojitvi, v eni pa se je začel postopek redne (prostovoljne) likvidacije. Tudi število hranilno kreditnih služb se je lani znižalo, in sicer za dve.

... prepolovljeno število hranilnic

Od 25 delujočih bank jih je bilo konec leta 2000 v popolni domači lasti deset in v popolni ali večinski lasti tujcev šest. Preostalih devet je bilo v večinski domači lasti, vendar pa delež tujih delničarjev pri šestih bankah ni presegal 1 %. Vse hranilnice so v lasti domačih oseb s pretežno zasebnim lastništvom.

Banke v Sloveniji so pretežno v zasebni lasti. Izjeme sta največji banki, Nova Ljubljanska banka (v nadaljevanju NLB) in Nova Kreditna banka Maribor (v nadaljevanju NKBM), ki sta bili podržavljeni ob sanaciji. Poleg tega je v državni lasti približno petina Slovenske investicijske banke, d. d., posredno pa tudi Poštna banka Slovenije d. d..

Tržni delež hranilnic in hranilno kreditnih služb (merjen z bilančno vsoto) je bil tudi konec leta 2000 zelo nizek v primerjavi z bankami, saj je znašal le 2,2 %

Tabela 10: Lastniška struktura bančnega sektorja (% v lastniškem kapitalu)

	31.12.1999	31.12.2000
Tuje osebe	11,3%	12,0%
Država v ožjem smislu	41,4%	36,8%
Ostale domače osebe	47,3%	51,2%

Vir: Banka Slovenije.

Okvir 6: Sistem zajamčenih vlog

Od 1. januarja 2001 na podlagi zakona o bančništvu (Ur. list, št. 7/99), sklepa o sistemu zajamčenih vlog (Ur. list, št. 61/00) in sklepa o uskladitvi zneskov najnižjega osnovnega kapitala bank, zajamčene vloge in najnižjega osnovnega kapitala hranilnic (Ur. list, št. 102/00) ter skladno z direktivo Evropske skupnosti o jamstvenih shemah (94/19/EC) za izplačilo vlog pri banki ali hranilnici jamčijo banke s sedežem v Republiki Sloveniji.

V primeru stečaja banke ali hranilnice so zajamčene vloge posameznih vlagateljev do 4.200.000 SIT (približno 20.000 EUR). Pri izračunu zneska zajamčene vloge se terjatev posameznega vlagatelja zniža za vse vlagateljeve obveznosti do banke. Zajamčene vloge izplača najkasneje v treh mesecih od začetka stečajnega postopka za banko ali hranilnico banka prevzemnica, ki jo določi Banka Slovenije in ji zagotovi likvidna sredstva.

Vloga je po zakonu o bančništvu skupno stanje vseh terjatev vlagatelja do banke na podlagi: pogodbe o vodenju tekočega ali žiro računa, hranilne vloge, denarnega depozita in potrdila o depozitu oziroma blagajniškega zapisa, če sta izdana kot imenska vrednostna papirja. Izjemoma vloga ni zajamčena, če gre za:

1. vloge drugih bank in drugih finančnih organizacij, ki so jih vložile v svojem imenu in za svoj račun,
2. vloge v zvezi s posli, za katere je bil imetnik vloge pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje pranja denarja,
3. vloge držav, centralnih bank in lokalnih skupnosti,
4. vloge članov uprave in nadzornega sveta banke ter njihovih ožjih družinskih članov,
5. vloge delničarjev banke z vsaj 5 odstotno udeležbo v kapitalu banke oziroma pri glasovanju,
6. vloge pravnih oseb, ki so od banke odvisne družbe,
7. vloge članov uprav in nadzornih svetov pravnih oseb (iz točk 5 in 6) ter njihovih ožjih družinskih članov,
8. vloge, ki se glede na svoje lastnosti upoštevajo pri izračunu kapitala banke,
9. vloge pravnih oseb, ki so po zakonu o gospodarski družbah velike oziroma srednje družbe.

Poleg tega niso zajamčene vloge, ki se glasijo na prinosnika, in vse anonimne vloge pri katerih identifikacija vlagatelja ni mogoča pred začetkom stečajnega postopka za banko oziroma hranilnico.

V sistemu zajamčenih vlog morajo sodelovati vse banke, hranilnice in hranilno kreditne službe z dovoljenjem Banke Slovenije, pa tudi podružnice bank s sedežem zunaj Republike Slovenije, ki so delno ali povsem vključene v naš sistem. Slednje morajo naložiti v kratkoročne vrednostne papirje Banke Slovenije ali Republike Slovenije najmanj 2,5 % zajamčenih vlog pri njej po stanju na zadnji dan preteklega polletja.

S polnopravnim članstvom Republike Slovenije v Evropski uniji bodo vloge pri podružnicah bank držav članic zajamčene po sistemu zajamčenih vlog v državi sedeža banke, ki ga bo Banka Slovenije priznala kot enakovrednega, podružnica pa se bo lahko dopolnilno vključila v sistem zajamčenih vlog Republike Slovenije. Do polnopravnega članstva lahko Banka Slovenije kot pogoj za izdajo dovoljenja za ustanovitev podružnice določi, da se v celoti vključi v sistem zajamčenih vlog Republike Slovenije če sistem jamstva v državi sedeža ni ocenjen kot enakovreden sistemu zajamčenih vlog v Republiki Sloveniji.

Tabela 11: Število odobrenih in zavrženih dovoljenj bankam in hranilnicam

Vrsta dovoljenja*		1999		2000	
		izdanih	zavrženih	izdanih	zavrženih
1.	Dovoljenje za poslovanje banke in hranilnice,	-	-	-	-
	dovoljenje za opravljanje bančnih storitev	2	-	25	-
2.	Dovoljenje za opravljanje dodatnih bančnih poslov,	1	2	-	-
	dovoljenje za opravljanje poslov z vrednostnimi papirji	1	-	-	-
	dovoljenje za opravljanje drugih finančnih storitev	24	-	194	1
3.	Dovoljenje za ustanovitev podružnice tuje banke	1	-	-	-
4.	Dovoljenje za združitev banke ali hranilnice	1	-	2	-
5.	Soglasje/dovoljenje za ustanovitev predstavništva tuje banke	2	-	-	-
6.	Soglasje domačemu delničarju za delež nad 15 %	2	-	-	-
	dovoljenje za pridobitev kvalificiranega deleža	8	5	9	-
7.	Dovoljenje za opravljanje funkcije člana uprave	18	1	25	2
Skupaj		60	8	255	3

* Dovoljenja, izdana bankam in hranilnicam do 20. 2. 1999 po zakonu o bankah in hranilnicah, se v nekaterih primerih terminološko in vsebinsko razlikujejo od uveljavljenih po novem zakonu.

Vir: Banka Slovenije

Dne 20. avgusta 2000 je potekel 18-mesečni rok za statusno-organizacijsko uskladitev bank in hranilnic z zakonom o bančništvu. Te zahteve vključujejo:

- znesek najnižjega osnovnega kapitala,
- nematerializirane imenske delnice (od tega največ tretjina prednostnih),
- dovoljenje Banke Slovenije za imetnike kvalificiranih lastniških deležev,
- najmanj dvočlanska uprava z dovoljenjem Banke Slovenije,
- ustrezna kadrovska zasedba službe interne revizije in
- ustrezen statut banke.

Po uskladitvi z zakonom o bančništvu je Banka Slovenije izdala bankam dovoljenje za opravljanje bančnih storitev in tistih finančnih storitev, za katere so že imele dovoljenje. Za vse druge finančne storitve, ki jih banke želijo opravljati, lahko dobijo ustrezno dovoljenje, če dokažejo kadrovske, tehnološke in organizacijske usposobljenosti.

3.2. Poslovanje bank

Bilančna vsota vseh slovenskih bank dne 31. 12. 2000 znaša po nerevidiranih podatkih 3178,7 milijarde tolarjev, kar je glede na konec leta 1999 18,3 odstotni nominalni oziroma 8,6 odstotni realni porast (podatki ne vključujejo podružnice NLB v Trstu). Tako je bila dosežena druga najvišja realna rast obsega poslovanja slovenskega bančnega sistema v zadnjih petih letih (1998: 9,1 %).

**18,3 odstotna rast
obsega poslovanja**

V letu 2000 so se bilančne vsote večine bank (24 bank, z izjemo ene) povečale, pri čemer znašajo realne stopnje rasti med 2,6 % in 32,1 % (nominalne med 11,7 % in 43,9 %). Izraziteje kakor pri večini bank sta se povečali le bilančni vsoti v letu 1999 ustanovljene banke in podružnice tuje banke. Obseg poslovanja slovenske banke, ki se je v letu 2000 spopadala z večjimi težavami, se je realno zmanjšal za 3,5 % (nominalno porasel za 5,1 %).

Za bančni sistem so v zadnjih sedmih letih značilni zelo stabilni tržni deleži največjih bank, merjeni z nekonsolidiranimi bilančnimi vsotami, in visoka koncentracija bank. Tržni delež največje banke s petimi hčerami je konec leta 2000 znašal 36,0 %. Tržni delež največjih treh bank je konec leta 2000 znašal 50,2 %, od leta 1994 pa se je gibal med 50,6 % in 53,0 %. Tržni delež največjih petih bank znaša 62,3 %, v omenjenem obdobju pa se je gibal med 61,9 % in 63,2 %. Sedem največjih bank je v letih med 1994 in 1999 dosegalo od 71,0 % do 73,9 % bilančne vsote vseh bank (in 73,2 % konec leta 2000), deset največjih bank pa med 79,7 % in 82,5 % (81,7 % konec leta 2000).

**Še naprej stabilni tržni deleži
največjih bank in visoka
koncentracija**

Tabela 12: Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank

Banka	Bilančna vsota v mio SIT		Nominalna rast v %		Tržni delež v %	
	31.12.1999	31.12.2000	1999/1998	2000/1999	31.12.1999	31.12.2000
NLB *	752.343	904.757	13,9	20,3	28,0	28,5
NKBM	321.813	368.109	12,9	14,4	12,0	11,6
SKB banka	307.637	323.353	9,4	5,1	11,5	10,2
Banka Koper	167.905	198.310	22,4	18,1	6,3	6,2
Banka Celje	155.712	188.133	15,3	20,8	5,8	5,9
Abanka	149.301	185.182	21,3	24,0	5,6	5,8
Gorenjska banka	130.310	159.137	20,6	22,1	4,9	5,0
Skupaj največjih 7 bank	1.985.022	2.326.982	14,7	17,2	73,9	73,2
Vse banke skupaj	2.687.600	3.178.721	13,8	18,3	100,0	100,0

* Podatki za 31. 12. 2000 brez podružnice NLB v Italiji.
Vir: Banka Slovenije.

V povprečni sestavi pasive se je v letu 2000 v primerjavi z letom prej nekoliko povečal delež vlog bančnega (od 10,7 % na 11,1 %) in znižal delež vlog nebančnega sektorja (nefinančnih podjetij, gospodinjstev, države, drugih finančnih organizacij, neprofitnih izvajalcev storitev gospodinjstvom in nerezidentov). Znižanje z 69,3 % na 68,6 % je posledica nižjih strukturnih deležev vlog nefinančnih podjetij in države za eno odstotno točko (na 13,9 % oziroma 6,9 %), ki so dosegle najnižji ravni v zadnjih štirih letih. To je predvsem posledica razmeroma hitre rasti celotne pasive ter izrazito nadpovprečne rasti obveznosti iz vrednostnih papirjev in drugih obveznosti. Poleg tega sta na povprečno strukturno dinamiko v pasivi vplivali tudi novo oblikovani kategoriji podrejenih obveznosti in rezervacij za splošna bančna tveganja v okviru sprememb kontnega okvira v letu 1999. Obe sta lani dosegli visoko rast.

16 odstotna rast obveznosti bank do nebančnega sektorja

V absolutnem izkazu je slika lanskega dogajanja v pasivi bančnega sektorja razmeroma ugodna. **Obveznosti bank do nebančnega sektorja** so v letu 2000 postopno naraščale in konec leta dosegle 16,0 odstotno nominalno rast (letu prej 11,5 odstotno). To je deloma posledica povečanja pasivnih obrestnih mer v istem obdobju za 1,2 odstotne točke (oziroma realnih za 0,5 odstotne točke).

Ob še naprej zelo visoki rasti deviznih računov podjetij ...

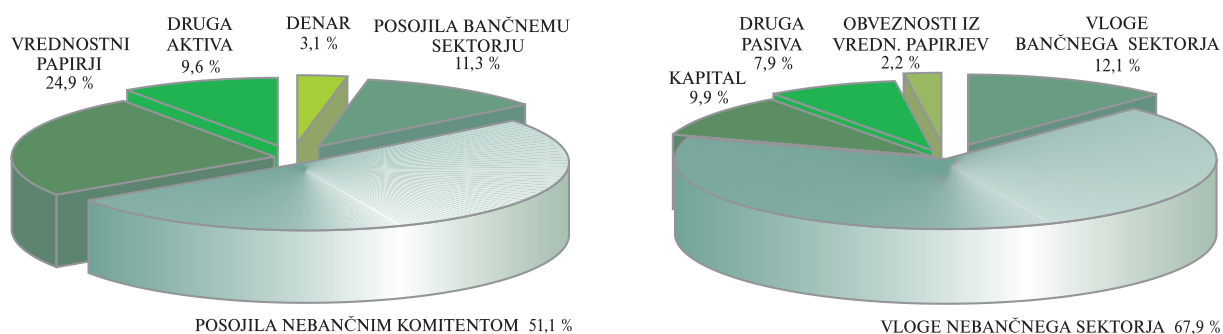
Vloge nefinančnih podjetij so po 5,3 odstotnem realnem zmanjšanju v letu 1999 in stagnaciji v prvi polovici leta 2000 do konca leta porasle za 11,6 % (realno 2,5 %). Nadpovprečne stopnje rasti dosegajo že vse od svoje uvedbe v letu 1999 devizni računi podjetij, njihovo stanje pa je bilo konec leta 2000 glede na leto poprej nominalno višje za 105,3 % (realno 88,5 %). Njihov delež v sestavi vseh vlog nefinančnih podjetij se je v letu 2000 povečal z 9,9 % na 18,3 %.

... lani realno porasle tudi devizne vloge prebivalstva

V letu 2000 so ponovno naraščale vloge gospodinjstev (prebivalstva in samostojnih podjetnikov) z največjim deležem v sestavi obveznosti do nebank (60,0 % vlog nebank oziroma 40,7 % pasive konec leta 2000). Vloge prebivalstva so se nominalno povečale za 25,5 % (realno 15,2 %) in sicer dokaj uravnoteženo v tolaškem in deviznem delu. Zato je ostal delež deviznih v vseh vlogah prebivalstva razmeroma stabilen (44,8 % konec leta 1999 in 45,0 % konec leta 2000) kljub lanski 15,8 odstotni realni rasti deviznih vlog prebivalstva, ki je prekinila nekajletno obdobje stagnacije.

Vloge gospodinjstev poleg prevladujočih vlog prebivalstva (s kar 98,4 odstotnim deležem v vlogah gospodinjstev konec leta 2000) vključujejo vloge samostojnih podjetnikov (z 1,6 odstotnim deležem v vlogah gospodinjstev). Med zbranimi sredstvi gospodinjstev se je lani znižal delež vpoglednih vlog (s 43,3 % konec leta 1999 na 38,0 %), povečala pa sta se deleža kratkoročnega (s 53,2 % na 57,8 % konec leta 2000) in dolgoročnega varčevanja (s 3,5 % na 4,2 %).

Slika 12: Povprečna sestava bančnih virov sredstev in naložb 31. 12. 2000

Vir: Banka Slovenije

Kratkoročno varčevanje se je po lanski enakomerni rasti povečalo za 36,0 %, dolgoročno pa po močnejši rasti v prvem in zadnjem trimesečju za 47,0 %. Tako se je delež dolgoročnega varčevanja gospodinjstev po upadanju v letih 1997 in 1998 (deleža 2,4 % oziroma 2,0 %) nekoliko povečal, predvsem zaradi nove ponudbe stanovanjskega in podobnega varčevanja. Med kratkoročnimi vezavami so hitreje rasle tiste od 91 do 180 dni (43,2 %, oziroma realno 31,5 %) ter vezave od 181 dni do 1 leta (42,8 % oziroma realno 31,1 %). Vezave gospodinjstev do 30 dni pa so se lani znižale za 787 milijonov tolarjev.

Povečani delež dolgoročnega varčevanja gospodinjstev

Vloge samostojnih podjetnikov so v letu 2000 porasle za 8,5 %, pri čemer se je močno povečalo njihovo devizno varčevanje (za 74,0 % oziroma realno 59,8 %), tolarško pa se je realno znižalo za 0,4 %.

Od vlog preostalega nebančnega sektorja (države, drugih finančnih organizacij, neprofitnih izvajalcev storitev gospodinjstvom in tujih oseb) se je najbolj znižal delež države (za 3,3 odstotne točke oziroma na 7,9 % konec leta 2000). Teh vlog je bilo konec lanskega leta za 37,6 milijarde tolarjev ali za 18,0 % manj kakor leto poprej. Za pol odstotne točke se je na 7,4 % zmanjšal tudi delež vlog drugih finančnih organizacij. Vloge neprofitnih izvajalcev storitev gospodinjstvom so se lani realno povečale za 10,0 % in vloge tujih oseb za 14,0 %, toda njun skupni delež v vlogah nebančnega sektorja konec leta še vedno ne presega 4,2 %.

Bančni viri so se do konca leta 2000 povečali za 24,8 % (v letu 1999 38,1 %), s čimer se je delež sredstev bančnega sektorja v povprečni pasivi povečal z 10,7 % v letu 1999 na 11,1 % v letu 2000. Na rast poslovanja so lani vplivale poleg domačih tudi tuje banke. V prvem in delno še v drugem trimesečju leta 2000 so bili najpomembnejši centralnobančni viri sredstev, v drugi polovici leta pa viri sredstev domačih oziroma tujih bank. Delež sredstev centralne banke v bančnih virih je tako od 7,0 % konec leta 1999 upadel na 1,7 % konec leta 2000. Čeprav se je lani povečal delež virov domačih bank (s 27,5 % na 32,1 %), je slovenski bančni sektor tudi v letu 2000 ohranil pretežno naravnost k virom sredstev bank iz tujine (s 65,5 % leta 1999 na 66,3 % leta 2000).

Delež obveznosti iz **izdanih vrednostnih papirjev** v povprečni strukturi pasive je tudi konec leta 2000 znašal 1,9 %. Kljub temu pa so se obveznosti iz vrednostnih papirjev lani realno povečale za 42,4 % glede na leto 1999, od tega dolgoročne nekoliko bolj (44,8 %) od kratkoročnih (38,4 %). Delež kapitala v povprečni sestavi pasive se je znižal z 10,2 % v letu 1999 na 9,2 % v letu 2000, delež druge pasive pa se je v enakem obdobju povečal z 8,0 % na 9,1 %.

V **sestavi aktive** je v letu 2000 porasel delež posojil nebančnemu sektorju z 49,0 % na 51,1 %. Njihova nominalna rast v letu 2000 s 17,0 % ni dosegla tiste iz leta 1999 (25,2 %). Sestava posojil nebančnemu sektorju se v letu 2000 glede na leto prej ni dosti spremenila: povečali so se deleži nefinančnih podjetij (s 56,0 % na 57,1 %), države (z

Večji tudi delež posojil nebančnemu sektorju

Tabela 13: Ročnost vlog in posojil nebančnega sektorja (v %)

	31.12.1999	31.03.2000	30.06.2000	30.09.2000	31.12.2000
Vpogledne vloge nebančnega sektorja	34,9	34,0	34,8	34,1	33,5
Kratkoročne vloge nebančnega sektorja	56,8	57,0	56,2	56,5	57,7
Dolgoročne vloge nebančnega sektorja	8,4	9,0	9,0	9,4	8,8
Skupaj vloge nebančnega sektorja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kratkoročni krediti nebančnemu sektorju	57,2	56,6	57,3	56,6	57,5
Dolgoročni krediti nebančnemu sektorju	42,8	43,4	42,7	43,4	42,3
Terjatve iz danih jamstev	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
Skupaj krediti nebančnemu sektorju	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Banka Slovenije.

9,0 % na 9,3 %) in drugih finančnih organizacij (z 2,4 % na 2,6 %). Upadli pa so strukturni deleži prebivalstva (s 26,7 % na 25,8 %), samostojnih podjetnikov (s 4,3 % na 4,0 %) in nerezidentov (z 1,5 % na 1,0 %).

Skozi leto enakomerna rast posojil nefinančnim podjetjem je znašala lani 19,3 %, kar presega stopnjo rasti iz leta 1999 (15,6 %). Posojila gospodinjstvom so v navedenem obdobju porasli za 12,5 % (leto poprej za 45,3 %), kar je predvsem posledica manjše rasti posojil prebivalstvu v lanskem letu (za 13,2 %) v primerjavi s predlanskim (za 25,1 %), medtem ko so se posojila samostojnim podjetnikom celo realno znižala za pol odstotne točke. Lani so se realno znižala tudi posojila neprofitnim izvajalcem storitev gospodinjstvom (za 6,5 %) in pa tujim osebam (za 27,1 %). Približno na ravni leta 1999 je bila rast posojil državi (21,0 % nominalno, 11,1 % realno), najbolj pa so porasla posojila drugim finančnim organizacijam (29,8 % nominalno oziroma 19,2 % realno).

Struktura ročnosti posojil, danih nebankam, se je v aktivni bilanci stanja bank v zadnjih štirih letih le nekoliko spremenila in sicer v korist dolgoročnih posojil. Tako je bilo razmerje med kratkoročnimi in dolgoročnimi posojili leta 1997 58,1 % proti 41,9 %, v letu 2000 pa 57,6 % proti 42,4 %. Kratkoročnih je bilo v letu 2000 več za 18,1 % (oziroma 8,4 % realno), od tega deviznih za 13,7 % (oziroma 4,4 % realno). Pospešeno so naraščala dolgoročna posojila v devizah (nominalno 43,1 %, realno 31,4 %), medtem ko je znašala rast celotnih dolgoročnih posojil nominalno 15,6 % oziroma realno 6,1 %.

Ponovno zmanjšan delež naložb v vrednostne papirje

V letih 1997 in 1998 je bilo naložb v vrednostne papirje še približno tretjina povprečne skupne aktive bank, z letom 1999 pa se je začelo njihovo upadanje (znižanje deleža na 28,5 %), in to se je nadaljevalo tudi v letu 2000 – naložbe v vrednostne papirje dosegajo le še 25,8 % povprečne skupne aktive. V sestavi vrednostnih papirjev je zadnjih nekaj let opazno stalno povečevanje deleža preostalih vrednostnih papirjev (s 6,2 % konec leta 1997 na 12,9 % konec leta 2000) na račun zmanjševanja deležev vrednostnih papirjev države (s 43,7 % na 41,0 %) in Banke Slovenije (s 50,0 % na 46,1 %).

Naložb v vrednostne papirje je bilo v letu 2000 za 11,9 % več (realno 2,8 %), pri čemer so najbolj porasli kratkoročni vrednostni papirji države (zakladne menice) in drugi vrednostni papirji (delnice bank in drugih izdajateljev, drugi vrednostni papirji bank, nerezidentov, držav itn.). Slednji so porasli predvsem v četrtem trimesečju, kar je posledica usmerjanja sredstev v vrednostne papirje nefinančnih podjetij proti koncu leta, zato da se zmanjša davčna osnova. Kratkoročni vrednostni papirji Banke Slovenije so se po dveh letih znova povečali, in sicer za 11,4 % (realno 2,3 %).

Spremenila pa se je sestava portfelja centralnobančnih vrednostnih papirjev pri poslovnih bankah, – skoraj v celoti ga predstavljajo devizni blagajniški zapisi. Delež tolarskih blagajniških zapisov se je z 18,4 % leta 1997 znižal na samo 1,9 % v letu 2000, hkrati pa se je v tem obdobju povečal delež deviznih blagajniških zapisov in sicer z 81,6 % na 98,1 %.

Naložbe v bančni sektor so se v letu 2000 povečale za 42,1 % (realno za 30,5 %), med njimi predvsem vezane vloge. V povprečni sestavi aktive se je zato povečal delež naložb bančnemu sektorju z 9,4 % v letu 1999 na 10,2 % v letu 2000. Sestava naložb bankam se je v zadnjih štirih letih spremenila zaradi postopnega večanja deleža vezanih vlog v tolarjih in manjšanja deleža vezav v tuji valuti, medtem ko je po obsegu manj pomembni delež vpoglednih deviznih vlog nihal. V strukturi konec leta 2000 so dosegle vezane devizne vloge 79,2 % (1999: 77,0 %), vezane tolarske vloge 16,7 % (1999: 13,8 %) in vpogledne devizne vloge 4,0 % (1999: 9,2 %).

Delež denarja v blagajni in stanje na računih pri centralni banki v celotni aktivi sta v zadnjih štirih letih rahlo upadla in dosegla konec prejšnjega leta 3,1 % (1997: 3,7 %), delež **druge aktive** pa je nekoliko porasel in znaša 8,1 % (1997: 7,4 %).

Delež **povprečne devizne pasive v celotni povprečni pasivi bank** se je po zniževanju od leta 1997 (35,8 %) do leta 1999 (30,5 %) lani ponovno povečal na 32,7 %. Podobno velja za povprečni **delež devizne aktive v celotni povprečni aktivi bank**, ki je med letoma 1997 in 1999 upadel z 32,8 % na 29,6 %, lani pa se je povečal na 31,6 %. V letu 2000 sta devizna aktiva in devizna pasiva rasli enakomerno, vendar so do konca leta nekoliko bolj porasli viri sredstev v tuji valuti (28,2 %, oziroma realno 17,7 %) kakor sredstva v tuji valuti (27,1 %, oziroma realno 16,7 %). V povprečju leta 2000 so imele banke v tuji valuti 3,5 % več virov sredstev kakor naložb, a bistveno manj kakor pred leti (1997: 9,1 %).

Sekundarna likvidnost bank se je znižala s 17,5 % konec leta 1997 na 13,7 % bilančne vsote konec leta 2000. Konec lanskega leta so ta sredstva znašala 438,5, milijarde tolarjev, kar je realno 7,4 % manj kakor leto dni prej, predvsem zaradi manjšega obsega tolarških blagajniških zapisov. Banke so lani vse leto izpolnjevale predpisana razmerja usklajenosti ročnosti naložb in sredstev (po sklepu o obvezni uskladitvi rokov dospelosti naložb z roki dospelosti sredstev). Razmerja likvidnostne lestvice so bila konec leta 2000 naslednja: razmerje med naložbami in sredstvi prvega razreda 2,04, drugega razreda 1,51 in tretjega razreda 1,29, v letu 1999 pa je bilo doseganje nižje (1,98; 1,42; 1,21).

Pri zbiranju sredstev se je nadaljevalo zniževanje **koncentracije depozitov** iz zadnjih let. Po podatkih bank se je delež največjih trideset deponentov (brez bank in fizičnih oseb) v vlogah bančnega sistema zniževal in sicer v povprečju vseh bank s 53,3 % konec leta 1997 na 48,5 % konec leta 2000, pri čemer imajo po pričakovanju podpovprečno koncentracijo tri največje banke (med 28,0 % in 43,7 %). Likvidnostno tveganje blaži razmeroma visok delež vlog prebivalstva v zbranih sredstvih nebančnega sektorja, ki se v zadnjih štirih letih še povečuje (52,6 % konec leta 1997 in 59,0 % konec leta 2000).

Dosežena višja razmerja med naložbami in sredstvi likvidnostne lestvice

Nadaljnje znižanje koncentracije vlog

Tabela 14: Glavne postavke bilance stanja bank

	Znesek v mio SIT		Nominalna rast v %		Realna rast v %
	31.12.1999	31.12.2000	1999/1998	2000/1999	2000/1999
Denar pri centralni banki	88.761	98.625	4,8	11,1	2,0
Kreditni bančnemu sektorju	252.615	358.859	11,1	42,1	30,4
Kreditni gospodarstvu	777.134	928.065	15,6	19,4	9,7
Kreditni gospodinjstvom	429.999	483.789	45,3	12,5	3,3
Kreditni državi	124.719	150.921	20,2	21,0	11,1
Vrednostni papirji	708.622	792.870	-0,8	11,9	2,7
Druga aktiva	305.750	365.593	21,5	19,6	9,8
Skupaj aktiva	2.687.600	3.178.721	14,4	18,3	8,6
Obveznosti do bančnega sektorja	309.002	385.614	38,1	24,8	14,6
Obveznosti do gospodarstva	395.257	441.147	2,3	11,6	2,5
Obveznosti do gospodinjstev	1.033.559	1.293.711	14,2	25,2	14,9
Obveznosti do države	208.773	171.202	1,3	-18,0	-24,7
Obveznosti iz vrednostnih papirjev	44.755	69.405	-22,4	55,1	42,4
Druge obveznosti	416.972	502.031	32,3	20,4	10,6
Kapital	279.281	315.611	9,0	13,0	3,8
Skupaj pasiva	2.687.600	3.178.721	14,4	18,3	8,6

Vir: Banka Slovenije.

**32,5 mrd SIT dobička
pred obdavčitvijo...**

**... in 19,9 mrd SIT
dobička po njej**

Rezultat poslovanja bank v letu 2000 je 32,5 milijarde tolarjev **dobička pred obdavčitvijo**, od tega znaša pozitivni **saldo revalorizacijskega izida** 38,6 milijarde tolarjev. V primerjavi s prejšnjim letom se je rezultat povečal za 61,6 % (realno 48,4 %), vendar pa je bil v letu 1999 zaradi izkazane izgube ene večjih bank realno za 28,2 % nižji kakor v letu 1998. Dobiček **po obdavčitvi** je lani znašal 19,9 milijarde tolarjev, realno 82,3 % več v primerjavi z letom 1999.

Zasluzek iz **neto obresti**, ki je v letu 2000 znašal 123,0 milijarde tolarjev, se je po zmerni rasti v letu 1998 naslednje leto realno znižal za 2,7 % (zaradi velike izgube ene večjih bank). Lani je dosegel 29,8-odstotno oziroma 19,1 odstotno realno rast glede na leto 1999. **Neto provizije** v višini 37,7 milijard tolarjev so ostale nominalno na enaki ravni kakor leta 1999 (11,9 %), zaradi višje rasti cen življenjskih potrebščin v letu 2000 pa so realno nekoliko nižje kakor v letu 1999 (2,7 %). **Neto finančni posli** (dobiček, zmanjšan za izgubo iz finančnih poslov, in prihodki od vrednostnih papirjev) v znesku 13,4 milijarde tolarjev so bili lani za 40,0 % višji (realno za 28,5 %) kakor leta 1999. Na njihovo rast so vplivali predvsem višji prihodki iz kapitalskih naložb bank in prihodki iz kupoprodaje deviz. Postavka **neto ostalo** je v letu 2000 narasla za 12,3 % (oziroma realno za 3,1 %) in dosegla raven 4,7 milijarde tolarjev.

**Ob 26,5 odstotni rasti
bruto dohodka in ...**

Nominalna rast **bruto dohodka** (169,4 milijarde tolarjev) bank je bila v letu 2000 bistveno višja kakor v zadnjih nekaj letih in je dosegla 26,5 % (realno 16,2 %). To je posledica visoke realne rasti v delu neto finančnih poslov (28,5 %), pa tudi neto obresti (19,1 %). V bruto dohodku sta se glede na leto poprej povečala delež neto obresti (s 70,8 % na 72,6 %) in neto finančnih poslov (s 7,1 % na 7,9 %), znižal pa se je delež neto provizij (s 25,2 % na 22,3 %).

**... 14,2 odstotni rasti
operativnih stroškov ...**

Operativni stroški (99,7 milijarde tolarjev) so v letu 2000 v primerjavi z letom 1999 realno porasli za 4,8 % (nominalno za 14,2 %). Med operativnimi stroški bank so se povečali **stroški dela** (realno za 2,7 %, nominalno za 11,9 %), pa tudi **drugi upravni stroški** (realno za 10,7 %, nominalno za 20,5 %), med slednjimi predvsem storitve drugih ter svetovalne, revizijske, računovodske in podobne storitve, pa tudi stroški vzdrževanja osnovnih sredstev. Delež operativnih stroškov v bruto dohodku se je v primerjavi s prejšnjim letom znižal s 65,2 % na 58,9 %, delež stroškov dela pa z 32,6 % na 28,9 % bruto dohodka.

**... se je neto dohodek
povečal za 49,7 %.**

Razmeroma uspešno obvladovanje bančnih stroškov se je leta 2000 pokazalo tudi v 69,7 milijarde tolarjev doseženega **neto dohodka**, ki se je po dveh letih realnega zmanjševanja povečal za 49,7 % (realno za 37,5 %).

Tabela 15: Glavne postavke prirejenega izkaza uspeha bank

	Znesek v mio SIT		Delež v %		Nominalna rast v %	
	1999	2000*	1999	2000	1999/1998	2000/1999
Neto obresti	94.770	122.966	70,8	72,6	5,1	29,8
Neto provizije	33.726	37.728	25,2	22,3	11,7	11,9
Neto finančni posli	9.541	13.355	7,1	7,9	42,6	40,0
Neto ostalo	-4.183	-4.696	-3,1	-2,8	-19,0	12,3
Bruto dohodek	133.854	169.353	100,0	100,0	9,8	26,5
Operativni stroški	87.318	99.680	65,2	58,9	13,2	14,2
- od tega: stroški dela	43.701	48.891	32,6	36,5	14,0	11,9
Neto dohodek	46.536	69.673	34,8	52,1	3,9	49,7
Neto rezervacije in neto odpisi	-26.401	-37.141	-19,7	-27,7	40,4	40,7
Rezultat pred obdavčitvijo	20.134	32.532	15,0	24,3	-22,5	61,6
Rezultat po obdavčitvi	10.049	19.945	7,5	14,9	-37,4	98,5

* Podatki so brez podružnice NLB v Italiji.
Vir: Banka Slovenije.

Banke so v letu 2000 oblikovale 37,1 milijarde tolarjev **neto rezervacij**, kar znaša ob 40,7 odstotni rasti (oziroma 29,2 odstotni realni) 10,7 milijarde tolarjev več kakor leta 1999. V povprečju bančnega sistema je to 1,3 % aktive.

Saldo revalorizacijskega izida v znesku 38,6 milijarde tolarjev se je leta 2000 povečal za 54,0 % (realno 41,5 %), kar kaže na pomen tako imenovanih »inflacijskih dobičkov« v uspešnosti poslovanja bank zadnjih let.

Po slabši dobičkonosnosti poslovanja bank v letu 1999 in znižanju kazalca donosnosti na aktivo na raven 0,8 % ter donosnosti na kapital na 7,8 % (kot posledico izgube pri eni večjih bank), se je dobičkonosnost bank v letu 2000 ponovno vrnila v okvire iz let 1997 in 1998. **Donos na povprečno aktivo** je na koncu leta znašal 1,1 % in **donos na povprečni kapital** 11,3 %.

Kazalec **operativni stroški na povprečno aktivo**, ki ima v števcu splošne upravne stroške, amortizacijo in druge odhodke poslovanja (davke, prispevke, članarine in drugo), je v letu 2000 ostal na ravni 3,4 %.

Neto obrestna marža kot razmerje med neto obrestmi in povprečno bruto obrestonosno aktivo, se je po triletnem zniževanju (s 4,9 % v letu 1997 na 4,0 % v letu 1999) v letu 2000 ponovno povečala na 4,5 %. To so omogočili zaslužki bank iz naslova neto obresti, ki so prvič po treh letih rasli hitreje (29,7 % oziroma realno 19,1 %) od povprečne bruto obrestonosne aktive (16,2 % oziroma realno 6,7 %). Posamezne banke so dosegle v letu 2000 zelo različne neto obrestne marže, med 2,2 % in 7,9%.

Donosnost bank po slabšem letu 1999 spet višja

Po treh letih zniževanja znova povečana neto obrestna marža

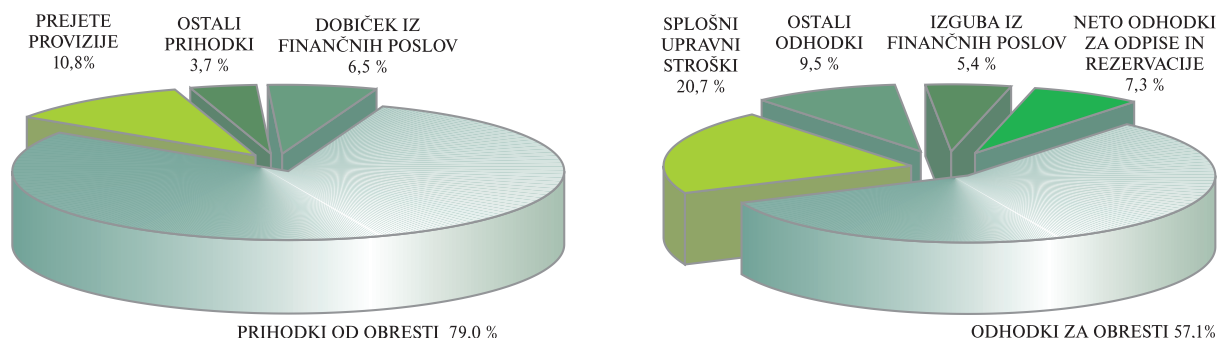
Tabela 16: Sestava revalorizacijskega izida pri poslovanju bank (v mio SIT)

	1998	1999	2000
Saldo revalorizacijskega izida	23.596	25.073	38.623
Neto revalorizacijske obresti	32.769	35.081	51.536
- reval. prihodki ¹⁾	162.430	182.013	286.270
- reval. odhodki ²⁾	129.662	146.932	234.734
Neto drugo	-9.172	-10.008	-12.912
- reval. prihodki (osn.sred., kapit.nal., drugo)	9.092	10.050	13.450
- reval. odhodki (kapital, drugo)	18.264	20.058	26.362
Revalorizacijski popravek kapitala	17.228	19.041	25.112
Saldo tečajnih razlik	-1.095	-57	-2.059
Saldo iz naslova valutne klavzule	239	202	274

¹⁾ od pozit. tečajnih razlik, od danih tolarških posojil/vlog z valutno klavzulo in brez, od vred. papirjev
²⁾ od negat. tečajnih razlik, za prejete posojil/vloge, izdane vred. papirje, za tolarške obveznosti z valutno klavzulo

Vir: Banka Slovenije.

Slika 13: Sestava bančnih prihodkov in odhodkov v letu 2000

Vir: Banka Slovenije.

**Obrestni razmik znižan
od 4,9 odstotne točke leta
1997 na 2,7 odstotne točke
leta 2000**

Obrestni razmik, razlika med povprečno letno realno aktivno in pasivno obrestno mero za toolarske naložbe oziroma sredstva nebančnega sektorja, se je s 4,9 odstotne točke konec leta 1997 zniževal na 3,7 odstotne točke leta 1998 in 3,3 odstotne točke konec leta 1999. V letu 2000 se je razmik še ožil in dosegel konec leta 2,7 odstotne točke.

Od leta 1995 do 1999 je kapital bank naraščal po povprečni letni stopnji rasti 7,2 %, tehtana tvegana aktiva pa po stopnji 16,8 %. Zato je količnik **kapitalske ustreznosti** (kot razmerje med kapitalom in tehtano tvegano aktivo) upadal, vendar je še ostal razmeroma visok (1995: 21,5 %; 1997: 19,0 %; 1999: 14,0 %). To je delno posledica visokih kapitalskih zahtev, ki so jih morale banke izpolniti za pridobitev polne licence za opravljanje storitev, da bi povečale stabilnost finančnega sistema ter vzpodbujale k bančnemu združevanju in racionalizaciji stroškov. Doslej veljavna minimalna raven tega količnika (predpisana z direktivo CAD) za banke znaša 8,0 %. Takšna kapitalska osnova bank povečuje mejo varnosti pred obstoječo in možno nedonosno aktivo ter dopušča nadaljnjo rast tvegane aktive banke le v okviru ustreznega kapitala.

**Količnik kapitalske
ustreznosti bank
med 9,3 % in 25,9 %**

Najmanjše znižanje kapitalske ustreznosti v drugem trimesečju leta 2000 (s 13,7 % na 13,6 %) je bilo predvsem posledica uveljavitve kapitalskih zahtev za valutnemu tveganju prilagojeno aktivo. Kapitalska ustreznost je 31. 12. 2000 v povprečju bančnega sistema znašala 13,5 %. Koeficient kapitalske ustreznosti je med bankami nihal od 9,3 % do 25,9 %. Podpovprečno kapitalsko ustreznost (nižjo od 13,5 %) je imelo devet bank, dve med njimi pa nižjo od 10,0 %.

Kapital bank, izračunan po sklepu o izračunu kapitala, kapitalskih zahtev in kapitalske ustreznosti bank in hranilnic je 31. 12. 2000 znašal 259,7 milijarde tolarjev, od tega temeljni kapital 241,9 milijarde tolarjev.

Banke morajo pri upravljanju **kreditnega tveganja** namenjati posebno pozornost tveganju, povezanemu s koncentracijo kreditne izpostavljenosti do posameznih oseb in skupin povezanih oseb. Pomembno je merilo tako imenovane velike izpostavljenosti do komitenta, ki dosega ali presega 10 % kapitala banke (sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic). Vsota vseh velikih izpostavljenosti ne sme presegati osemkratnika kapitala, največja izpostavljenost do posameznega komitenta pa ne sme presegati 25 % kapitala banke.

**Vsota velikih izpostavljenosti
bank mnogo nižja
od še dovoljene**

Vsota velikih izpostavljenosti vseh bank je bila 31. 12. 2000 bistveno pod dovoljeno, saj je v povprečju dosegala 185,1 % kapitala. Petindvajsetodstotno izpostavljenost do skupine povezanih oseb so dosegle tri banke, dve od njih sta kriterij presegli za manj kot odstotek, ena pa za 12,1 %. V istem poročevalskem obdobju so tri banke presegle 20-odstotno izpostavljenost glede na kapital do oseb, ki jih banka posredno ali neposredno obvladuje oziroma do oseb, ki so v razmerju do banke posredno ali neposredno obvladujoče družbe. Odstopanje od merila teh bank je bilo v razponu od 0,1 % do 24,3 %. Z zakonom o bančništvu določeni rok prilagoditve za odpravo evidentiranega preseganja zakonskih omejitev pri izpostavljenosti je 31. 12. 2001.

Tabela 17: Kazalci učinkovitosti poslovanja bank

	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000
Donos na povprečno aktivo	1,2	0,8	1,1
Donos na povprečni kapital	11,3	7,8	11,3
Neto obrestna marža	4,5	4,0	4,5
Stroški dela/Povprečna aktiva	1,8	1,7	1,7
Drugi stroški poslovanja/Povprečna aktiva	1,8	1,7	1,7

Vir: Banka Slovenije.

Kreditno tveganje ugotavljajo banke na podlagi predpisanih meril (s sklepom o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic). V kreditnem portfelju bank 31. 12. 2000 se je v primerjavi z letom 1999 rahlo znižal delež skupine A (za 1,1 odstotne točke) in skupine E (za 0,1 odstotne točke) zaradi povečanja skupine B (za 1,1 odstotne točke) in skupin C ter D (za 0,1 odstotne točke). Če so iz celotne izpostavljenosti bančnega sektorja izvzete terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, je sestava kreditnega portfelja 31. 12. 2000 naslednja: A 83,9 %, B 9,5 %, C 2,6 %, D 2,0 % in E 2,0 %.

Obseg dvomljivih in spornih terjatev se je v letu 2000 povečeval z enako stopnjo (18,4 % oziroma realno 8,8 %) kakor skupni obseg poslovanja (18,3 % oziroma realno 8,6 %). Delež dvomljivih in spornih terjatev v bruto aktivih se je glede na konec leta 1999 povečal z 11,6 % na 13,0 %, delež popravkov vrednosti v bruto aktivih bank pa s 6,3 % na 6,5 %. Pokritje dvomljivih in spornih terjatev s popravki vrednosti se je v zadnjih štirih letih postopno zniževalo in je konec leta 2000 doseglo 44,7 % (1997: 55,6 %).

Dne 31. 12. 2000 je znašala celotna izpostavljenost kreditnemu tveganju bank 3736,5 milijarde tolarjev (od tega 3034,8 milijarde tolarjev bilančnih in 701,7 milijarde tolarjev tveganih zunajbilančnih terjatev). Izpostavljenost do posameznega komitenta se je v primerjavi z letom 1999 povečala za 7,3 % na 120,1 milijona tolarjev. V zadnjih štirih letih pa se je pri bankah precej izboljšal kazalec izterjane aktive v primerjavi z odpisano aktivo, ki znaša 48,7 % (1997: 12,1 %).

3.3 Poslovanje hranilnic

Na začetku leta 2000 je v Sloveniji poslovalo šest, konec leta pa še tri hranilnice. Ena od hranilnic se je med letom pripojila k večji hranilnici, druga konec leta k srednje veliki poslovni banki, sredi leta pa se je pri tretji pričel postopek redne likvidacije. Bilančna vsota preostalih treh hranilnic je konec leta znašala 12,3 milijarde tolarjev in je bila glede na leto poprej višja za 11,5 %. Tako je ostal delež hranilnic v slovenskem bančnem prostoru razmeroma skromen (0,4 %).

Delež hranilnic v bančnem sektorju ostaja še naprej 0,4-odstoten

Hranilnice se precej razlikujejo po velikosti, pa tudi po sestavi bilance stanja. Vloge nefinančnih podjetij so se po izredni rasti v letu 1999 lani zmanjšale za 1,3 odstotne točke in so z 21,0 % drugi najpomembnejši vir v sestavi pasive hranilnic. Med vlogami nebančnega sektorja je največ vlog gospodinjstev, katerih delež v povprečni sestavi pasive se je povečal z 22,0 % na 26,5 %. Vloge bančnega sektorja so se lani realno znižale za 44,2 % in so konec leta znašale 681 milijonov tolarjev ali 9,1 % pasive hranilnic.

Vloge gospodinjstev dosegle 26,5-odstotni delež pasive hranilnic

Tabela 18: Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank, oblikovani popravki in rezervacije (v mio SIT)

	31.12.1999					31.12.2000					
	skupna izpostavljenost			popravki, rezervacije		skupna izpostavljenost			popravki, rezervacije		
	v znesku		v %	v znesku		v znesku		v %	v znesku		v %
A	2.751.937	88,5	(85,0)	178	0,1	3.264.439	87,4	(83,9)	171	0,1	
B	196.315	6,3	(8,2)	22.479	18,7	277.864	7,4	(9,5)	30.728	21,4	
C	63.123	2,0	(2,7)	18.553	15,4	77.144	2,1	(2,6)	20.726	14,4	
D	46.511	1,5	(2,0)	27.225	22,6	58.745	1,6	(2,0)	33.743	23,5	
E	51.794	1,7	(2,2)	51.789	43,1	58.289	1,6	(2,0)	58.351	40,6	
Skupaj	3.109.680	100,0		120.223	100,0	3.736.481	100,0		143.719	100,0	

Opomba: Razvrstitev v oklepaju ne upošteva terjatev do Banke Slovenije in Republike Slovenije.
Vir: Banka Slovenije.

**76,1% aktive hranilnic
namenjeno za posojila
gospodinjstev**

Zbrana sredstva v hranilnicah so namenjena predvsem posojilom gospodinjstev, ki so se lani realno povečala za 22,3 % in dosegla konec leta že 76,1 % povprečne skupne aktive hranilnic. Delež naložb v bančni sektor se je do konca leta 2000 zmanjšal na 5,4 % in v nefinančna podjetja na 6,9 % povprečne aktive. Po izredni rasti v letu 1994 so hranilnice v naslednjih letih postopno opuščale naložbe v vrednostne papirje, katerih delež v povprečni skupni aktivni je konec leta 2000 znašal le še 1,7 %.

**Že 60,7 % posojil hranilnic
nebančnemu sektorju
dolgoročnih**

Razmerje med kratkoročnimi in dolgoročnimi posojili nebančnemu sektorju v hranilnicah je konec leta 1997 znašalo še 64,1 % proti 35,9 %, konec leta 1999 pa je bilo že približno uravnovešeno. Ob realnem zmanjšanju kratkoročnih (12,2 %) in povečanju dolgoročnih posojil (37,4 %) pa se je razmerje lani močno prevesilo v korist slednjih (60,7 % proti 39,3 %). Ročnost vlog nebančnega sektorja v hranilnicah se je lani nekoliko podaljšala. Delež dolgoročnih vlog se je z 21,2 % konec leta 1999 povečal na 23,8 % konec leta 2000, delež kratkoročnih vlog se je znižal s 74,5 % na 72,0 %, medtem ko je delež vpoglednih vlog ostal na ravni 4,2 %.

V letu 2000 so vse hranilnice poslovale z dobičkom, ki je pred obdavčitvijo znašal 156,9 milijona tolarjev oziroma 24,5 milijona tolarjev manj kakor v letu 1999. Bruto dohodek se je v letu 2000 v primerjavi z letom prej realno zmanjšal za 16,5 % predvsem zaradi nižjih zaslužkov iz naslova neto obresti in neto finančnih poslov. Neto provizije so realno porasle za 8,9 %. Stroški so se realno znižali za 18,0 %, od tega stroški dela za 23,1 %. Delež stroškov dela v povprečni aktivni se je znižal z 2,4 % v letu 1999 na 1,7 %, delež celotnih operativnih stroškov pa s 5,0 % na 3,8 %. Hranilnice so oblikovale neto rezervacije v znesku 61,6 milijona tolarjev, realno 13,9 % več kakor leto prej.

Povprečni donos na aktivo hranilnic se je zmanjšal na 1,3 %, donos na kapital pa s 17,7 % leta 1999 na 12,6 % v letu 2000. Hranilniška obrestna marža se je v letu 2000 znižala še za 1,5 odstotne točke na raven 3,6 % in tako prvič v zadnjih letih dosegla nižjo raven od obrestne marže bank.

Okvir 7: Hranilno kreditne službe

Hranilno kreditne službe bodo morale v skladu z zakonom o bančništvu prav tako kakor banke in hranilnice v prihodnosti izpolniti določila evropskih direktiv za kreditne institucije. Za tako veliko spremembo je potrebno daljše časovno obdobje, zato je za prilagoditev oziroma preobrazbo hranilno kreditnih služb z zakonom predvideno petletno prilagajanje. Podrobnejše usklajevanje z določbami zakona je predpisala Banka Slovenije s sklepom o usklajevanju hranilno kreditnih služb z določbami zakona o bančništvu (Ur. list RS, št. 109/99). Za te institucije je bilo pri Evropski uniji doseženo tudi prehodno obdobje (do 31.12.2004) za uveljavitev kapitalskih in drugih zahtev varnega in skrbnega poslovanja po evropskih bančnih direktivah.

Vse hranilno kreditne službe, ki do 29. 1. 2001 niso sprejele sklepa o začetku postopka likvidacije, se morajo usklajevati z zakonom o bančništvu na način in v rokih, določenih s sklepom o usklajevanju hranilno kreditnih služb z določbami zakona o bančništvu. To velja tudi za tiste hranilno kreditne službe, ki bi se kasneje odločile za združitev z drugo institucijo. Usklajevati se morajo do vpisa združitve v sodni register. Z zakonom o bančništvu se namerava uskladiti 18 hranilno kreditnih služb, 30 se jih bo pripojilo k Zvezi hranilno kreditnih služb, 13 k bankam in hranilnicam, preostale pa so nehale poslovati.

Hranilno kreditne službe so bile v Republiki Sloveniji ustanovljene na podlagi posebnega zakona o hranilno kreditnih službah, ki je bil prvič sprejet že leta 1969 in leta 1990 nadomeščen z veljavnim zakonom. Za ustanovitev teh služb ni bil predpisan osnovni kapital, možnosti za njihovo delo so zagotovili ustanovitelji. Zakon določa, da ustanovitelji neomejeno in solidarno jamčijo za hranilne vloge in vse obveznosti hranilno kreditne službe.

Banka Slovenije je doslej spremljala hranilno kreditne službe glede statistike in monetarne politike. Hranilno kreditne službe so bile že na podlagi zakona o bankah in hranilnicah dolžne voditi poslovne knjige in izpolnjevati obvezne rezerve. Tako Banki Slovenije že od leta 1992 redno pošiljajo mesečna poročila o knjigovodskem stanju računov, letne računovodske izkaze in poročila o izpolnjevanju obvezne rezerve, od leta 1995 pa tudi poročila o povprečnih obrestnih merah.

Dne 31. 12. 2000 je znašala izpostavljenost hranilnic kreditnemu tveganju 11,7 milijarde tolarjev. V primerjavi s prejšnjim letom se je izboljšala tudi kakovost kreditnega portfelja hranilnic, saj se je delež A komitentov povečal za 5,5 odstotne točke (na 97,0 %). Z boljšo sestavo kreditnega portfelja se je tudi znižal delež dvomljivih in spornih terjatev v bruto aktivih (z 8,7 % konec leta 1999 na 4,5 % konec leta 2000). Dne 31. 12. 2000 je bila vsota velikih izpostavljenosti pri hranilnicah bistveno nižja od dovoljene in sicer je dosegla 23,2 % kapitala. V okviru zakonskih omejitev so bili tudi drugi kazalci, ki varujejo pred preveliko koncentracijo kreditne izpostavljenosti (do komitenta oziroma skupine komitentov ter do drugih oseb v skupini) v razmerju do kapitala hranilnice.

Aktivne in pasivne obrestne mere hranilnic so že vsa leta precej višje kakor pri bankah, vendar pa se postopno znižujejo. V zadnjem četrtletju leta 2000 je znašala realna aktivna obrestna mera hranilnic 7,5 % (bank 5,7 %), realna pasivna obrestna mera hranilnic pa 4,4 % (bank 3,0 %). Realni obrestni razmik hranilnic je tako s 3,1 odstotne točke še vedno višji kakor v bankah (2,7 odstotne točke), vendar se razlika počasi zmanjšuje.

Povprečna kapitalska ustreznost hranilnic je 31. 12. 2000 znašala 11,3 %, kar je precej manj kakor na koncu leta 1999 (14,4 %). Pri tem je kapitalska ustreznost ene izmed hranilnic dosegla spodnjo dovoljeno mejo (8,0 %).

Padajoče aktivne in pasivne obrestne mere in ...

... znižan realni obrestni razmik hranilnic

3.4. Nadzor bank in hranilnic

Redno analitično preverjanje poročil ter pregledi na terenu zagotavljajo stalnost nadzora bank in hranilnic. Analitiki in inšpektorji so po t. i. načelu štirih oči odgovorni za stalno spremljanje poslovanja bank in hranilnic.

Analitiki sodelujejo pri oceni rezultatov poslovanja bank in hranilnic, pri izdajanju in spremembah dovoljenj za poslovanje, tehtajo predloge novih sistemskih rešitev, svetujejo pri izvajanju standardov za varno in skrbno poslovanje, nadzirajo spoštovanje omejitev za varno in skrbno poslovanje, skrbijo za stalno spremljanje uspešnosti poslovanja na podlagi vsaj enkrat na mesec prejetih podatkov in informacij, sodelujejo pri pripravi na pregled v bankah in hranilnicah in pri pogovorih z vodstvom bank in hranilnic in z drugimi institucijami, pripravljajo strokovno gradivo itd. O ugotovitvah, ki odstopajo od običajnega poslovanja za posamezno banko oziroma hranilnico, analitiki obvestijo inšpektorje in vodstvo nadzora bančnega poslovanja, da se lahko na tej podlagi odločijo tudi za neposredni pregled v banki ali hranilnici. Če ugotovijo nepravilnosti v poslovanju bank ali hranilnic, sledijo ukrepi, odpravljanje nepravilnosti pa nadzirajo analitiki in inšpektorji.

V zadnjih treh letih je bilo neposredno celovito pregledanih od 6 do 13 bank in hranilnic ter delno pregledanih od 5 do 30 bank in hranilnic na leto. V letu 2000 so inšpektorji Banke Slovenije v bankah in hranilnicah opravili 29 pregledov, ki so zajeli celotno poslovanje (6 pregledov v štirih bankah in dveh hranilnicah) ali posamezna področja (23 pregledov v 13 bankah in dveh hranilnicah). V letu 2000 so inšpektorji skupaj s sodelavci iz drugih oddelkov Banke Slovenije sodelovali tudi pri preverjanju meril prehoda plačilnega prometa v banke.

Z vodstvi bank in hranilnic so vzpostavljeni redni letni sestanki bodisi v okviru zaključka celovitega pregleda ali posebej. Ti sestanki so namenjeni predvsem oceni rezultatov poslovanja ter položaja banke in seznanitvi s strategijo razvoja banke. Izmenjava mnenj in informacij med nadzorniki in vodstvom bank ter hranilnic je tudi pogoj za pravočasno ustrezno ravnanje ob morebitnih težavah v poslovanju banke ali hranilnice.

Lani 6 celovitih pregledov in 23 pregledov posameznih področij bančnega poslovanja

**Naraščanje delnih pregledov
bančnega poslovanja**

Predvideno je, da se bo število celovitih pregledov znižalo na 7 do 9 na leto, povečalo pa število pregledov posameznih področij poslovanja. Na leto naj bi bilo opravljenih več kakor 30 delnih pregledov bank in hranilnic. Pri tem bi bila lahko posamezna banka ali hranilnica tako kakor doslej pregledana večkrat na leto, vsaka banka pa vsaj enkrat na leto. Področja pregleda so odvisna od potreb.

Delni pregledi oziroma pregledi nekega področja, ki jih je največ, omogočajo poglobljenost v področja, na katerih je tveganje večje ali za katera v Banki Slovenije ni dovolj ustreznih podatkov. Ker je kreditno tveganje v slovenskih bankah in hranilnicah največje tveganje, je posebna pozornost posvečena pregledu ustreznosti razvrstitve bilančnih in zunajbilančnih terjatev, pa tudi konsolidiranemu pregledu banke in z njo povezanih oseb. Inšpektorji Banke Slovenije analizirajo finančne izkaze povezanih oseb, politiko banke do povezanih oseb, kvaliteto njihovih naložb, vodenje in odnose z banko ter tveganje v poslovanju. Na podlagi tega inšpektorji na primer ugotavljajo ustreznost oblikovanih rezervacij in popravkov vrednosti za izpostavljenost banke (posojila, kapitalske naložbe) do povezanih oseb.

Pri delnih pregledih je največ pozornosti posvečeno: kreditnemu portfelju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in prebivalstva, portfelju vrednostnih papirjev, vodenju banke in delu notranje revizije, povezanim osebam, pravilnosti izkazovanja računovodskih podatkov, informacijski tehnologiji itd.

**Nadzorne pristojnosti
Banke Slovenije tudi nad z
banko povezanimi osebami in
osebami, osumljenimi
opravljanja bančnih storitev
brez dovoljenja**

Po uveljavitvi zakona o bančništvu je Banka Slovenije pooblaščenca za opravljanje nadzora nad poslovanjem pravnih oseb, povezanih z banko, če je to potrebno zaradi nadzora nad njenim poslovanjem. Prav tako je nadzorna pristojnost Banke Slovenije razširjena na druge osebe ob utemeljenem sumu, da te opravljajo bančne storitve brez dovoljenja Banke Slovenije.

Inšpektorji Banke Slovenije izmenjujejo mnenja in podatke z drugimi nadzornimi institucijami doma in na tujem. V Sloveniji se je lani nadaljevalo sodelovanje z Agencijo za trg vrednostnih papirjev in Tržnim inšpektoratom Republike Slovenije. Inšpektorji Banke Slovenije so skupaj z inšpektorji Agencije za trg vrednostnih papirjev opravili pregled v dveh bankah (pregledane so bile povezane osebe), pet pregledov pa so opravili na podlagi prijav Tržnega inšpektorata Republike Slovenije (pregledi družb, za katere je obstajal sum, da se ukvarjajo z dejavnostjo brez ustreznega dovoljenja Banke Slovenije).

**Sklenjeni sporazumi o
sodelovanju s tujimi
nadzorniki**

V tujini je bil v letu 2000 na podlagi sporazuma o sodelovanju prvič opravljen skupni nadzor hčerinske banke največje slovenske banke v ZDA v sodelovanju s State of New York Banking Department ter Federal Deposit Insurance Corporation. V začetku leta 2001 je bil podpisan tudi sporazum o sodelovanju z avstrijskim Zveznim ministrstvom za finance (Bundesministerium für Finanzen), pogajanja pa potekajo še z Bundesaufsichtsamt v Nemčiji, Agencijo za bankarstvo Federacije Bosne in Hercegovine ter Republike srbske in Narodno banko Makedonije. Poleg tega poteka neformalna izmenjava informacij z Banco d'Italia.

V novembru 2000 je Mednarodni denarni sklad v sodelovanju s Svetovno banko izdelal oceno usklajenosti nadzornih institucij s Temelnjimi načeli za učinkovit bančni nadzor, ki jih je septembra 1997 izdal Bazelski odbor za bančni nadzor. Ta ocena in akcijski načrt popolne uskladitve z mednarodnimi načeli sta nastala na podlagi samoocene Banke Slovenije.

4. DRUGE DEJAVNOSTI

4.1. Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije so opredeljene kot:

- tuja gotovina in devizno imetje v tujini,
- prvovrstni vrednostni papirji tujih izdajateljev,
- monetarno zlato,
- imetja SDR in rezervna tranša pri Mednarodnem denarnem skladu (MDS).

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije so se v letu 2000 povečale s 3168 na 3196 milijonov ameriških dolarjev. Del deviznih rezerv (tuja gotovina, računi v tujini, tuji vrednostni papirji), za katere ima Banka Slovenije obveznosti do domačih sektorjev, na podlagi vpisanih blagajniških zapisov v tujem denarju ter deviznih računov bank in države pri Banki Slovenije, je v letu 2000 porasel s 1699 na 1733 milijonov ameriških dolarjev. Drugi del rezerv, lastna sredstva brez deviznih obveznosti, pa je v letu 2000 dosegel 1463 milijonov ameriških dolarjev. Skupne terjatve Banke Slovenije do tujine obsegajo poleg uradnih deviznih rezerv in imetij pri MDS še nekatera druga imetje, na primer fiduciarni račun v Luksemburgu.

MDS je Slovenijo leta 1998 vključil med države, ki financirajo posojila MDS v okviru *Operational Budget*, lani preimenovanega v *Financial Transactions Plan* (FTP). V letu 2000 je Slovenija sodelovala v FTP za Mehiko z zneskom 2,7 milijona ameriških dolarjev, sredstva iz posojil v preteklih letih pa so Sloveniji vrnila Jordanija, Rusija in Mehika v skupnem znesku 22,7 milijona ameriških dolarjev. Tako se je rezervna tranša pri MDS v letu 2000 zmanjšala za 20 milijonov ameriških dolarjev. Rezervna tranša Slovenije je marca 1998, ob prvi vključitvi v *Operational Budget*, znašala 17,4 milijona ameriških dolarjev, konec leta 2000 pa 82,3 milijona ameriških dolarjev, od tega 41,6 milijona ameriških dolarjev povečanja zaradi sodelovanja pri posojilih.

Svet Banke Slovenije na četrto leta predpisuje osnovna pravila za upravljanje portfelja deviznih rezerv Banke Slovenije, in sicer valutno sestavo, povprečno ročnost oziroma obrestno občutljivost deviznih vlog oziroma naložb v vrednostne papirje ter izbor bank (naložbe deviznih sredstev so dovoljene le v finančne instrumente bank z najvišjimi dolgoročnimi bonitetnimi ocenami).

Mednarodne rezerve Banke Slovenije konec leta znašale 3196 mio USD ...

... od tega 1463 mio USD brez deviznih protiobveznosti

Tabela 19: Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema
(konec leta v mio USD)

	BANKA SLOVENIJE						BANKE	
	Mednarodne denarne rezerve					v tem: protivrednost deviz. obv. * do rezidentov	Druge terjatve do tujine	Devizne rezerve poslovnih bank
	Zlato	Imetja SDR	Rezervna pozicija pri MDS	Devizne rezerve	Skupaj			
1992	0,1	-	-	715,5	715,5	465,1	1,4	448,1
1993	0,1	0,0	17,6	770,1	787,7	425,2	1,1	796,5
1994	0,1	0,1	18,8	1.480,1	1.499,0	868,5	103,3	1.283,1
1995	0,1	0,1	19,1	1.801,6	1.820,8	1.259,2	170,1	1.624,1
1996	0,1	0,1	18,5	2.278,7	2.297,4	1.280,0	33,7	1.845,4
1997	0,1	0,1	17,4	3.297,2	3.314,7	1.779,3	41,3	1.079,7
1998	0,1	0,2	65,4	3.572,9	3.638,5	1.852,1	46,8	1.208,6
1999	0,1	1,6	107,6	3.058,8	3.168,0	1.699,1	52,0	1.056,4
2000	0,1	3,7	82,3	3.110,0	3.196,1	1.732,8	58,1	1.260,0

* Vpisani blagajniški zapisi v tujem denarju ter devizni računi bank in države pri Banki Slovenije.
Vir: Banka Slovenije.

V letu 2000 je Banka Slovenije v skladu s strategijo Sveta Banke Slovenije še povečevala delež naložb v vrednostne papirje, predvsem državne, in tako ob izboljšani likvidnosti zmanjševala kreditno tveganje.

4.2. Posli za Republiko Slovenijo

Plačilni promet s tujino

Na podlagi zakona opravlja Banka Slovenije plačilni promet s tujino in druge posle v tujem denarju za Republiko Slovenijo. Banka Slovenije je v letu 2000 opravila za 378,6 milijona evrov nakazil v tujino, in izplačala 7,8 milijona evrov gotovine. Priliva iz tujine je bilo za 506,4 milijona evrov ter vračil tuje gotovine za 2,0 milijona evrov. Pri tem je bilo proračunskim porabnikom prodanih 40,3 milijona evrov in od njih odkupljenih 217,4 milijona evrov, od tega monetiziranih 188,0 milijona evrov; razliko do vrednosti nakazil v tujino predstavljajo sredstva črpanih posojil in dotacij iz tujine.

Vodenje tolarskega računa

Pomemben del reforme plačilnih sistemov predstavlja prenos računov, po katerih poteka izvrševanje državnega proračuna in ki sestavljajo sistem enotnega zakladniškega računa, na Banko Slovenije. S tem namenom je bil v letu 1999 pri Banki Slovenije odprt transakcijski račun države, po katerem naj bi se postopno pričele izvajati posamezne vrste transakcij iz naslova opravljanja plačilnega prometa za državo. Po odprtju računa, pa tudi v nadaljevanju v letu 2000, so se po omenjenem računu izvajala vplačila in izplačila, povezana s poslovanjem z zakladnimi menicami.

Posli z vrednotnicami, vrednostnimi papirji in gotovino

Banka Slovenije opravlja za Republiko Slovenijo pripravo izdaje, distribucijo ter hrambo vrednotnic in tobačnih znamk. V letu 2000 izdani upravni in sodni kolki so bili vredni 5,6 milijarde tolarjev (v letu 1999 2,4 milijarde tolarjev). Strokovno in tehnično delo v zvezi s tobačnimi znamkami je obsegalo zagotavljanje potrebne količine in ustrezne sestave tobačnih znamk ter njihovo izdajo proizvajalcem in uvoznikom tobačnih izdelkov. Skupno je bilo izdanih 208.220.000 kosov različnih tobačnih znamk (v letu 1999 225.445.000 kosov).

Banka Slovenije opravlja tudi naloge v zvezi s prevzemom in obdelavo unovčenih obveznic ter zapadlih kuponov. V letu 2000 je bilo prevzetih 57.906 kuponov obveznic RS 02.

Opravljenih je bilo 2.926 blagajniških prejemkov in izdatkov tolarske gotovine ter 14.469 vplačil in izplačil tuje valute za potne stroške in druge potrebe državnih organov (v letu 1999: 3280 blagajniških prejemkov in izdatkov tolarske gotovine ter 17.570 vplačil in izplačil tuje valute).

4.3. Gotovinsko poslovanje

Banka Slovenije v skladu z zakonskimi pooblastili zagotavlja nemoteno oskrbo države s tolarskimi bankovci.

Konec leta v obtoku 108,8 milijona bankovcev v vrednosti 139,6 mrd SIT

Skupno je bilo 31. decembra 2000 v obtoku 108,8 milijona bankovcev v vrednosti 139,6 milijarde tolarjev (z upoštevanjem gotovine v bankah). Vrednost bankovcev v obtoku se je v primerjavi z letom 1999 zmanjšala za 2 %, njihova količina pa za 0,2 %.

Zmanjšanje gotovine v obtoku kaže na zmanjšanje likvidnostnih rezerv prebivalstva in uporabo drugih plačilnih instrumentov. Pregled gotovine v obtoku v zadnjih petih letih je prikazan v tabeli 20. Konec leta 2000 so 99,4% vrednosti in 24,5% količine gotovine v obtoku predstavljali bankovci. Vrednostno najpomembnejši apoen je bankovec za 10.000 tolarjev (51,3 % vrednosti bankovcev v obtoku, leta 1999 51,1%), skupaj z bankovcem za 5.000 tolarjev (35,6 % vrednosti bankovcev v obtoku, leta 1999 34,0 %) sta nosilna apoena gotovinskega poslovanja. Pomen bankovca za 1.000 tolarjev se količinsko in vrednostno postopoma zmanjšuje (9,0 % vrednosti bankovcev v obtoku, leta 1999 11,4%). Primerjava vrednostne in količinske sestave bankovcev v obtoku v letih 1999 in 2000 je razvidna iz slike 14.

V števnic Bank Slovenije je bilo prešteti 79 milijonov bankovcev, od tega jih je bilo 40,2 milijona tudi presortiranih. Za zagotovitev primerne kakovosti bankovcev v obtoku je bilo izločenih in uničenih skupno 30,6 milijona bankovcev (leta 1999 17,1 milijona), od tega največ, 9,3 milijona, bankovcev po 1000 SIT. Uničenih je bilo še 3,8 milijona bankovcev po 5000 tolarjev (pretežno zaradi neprimernosti prve izdaje iz leta 1993 za obtok), 3,9 milijona bankovcev po 10 tolarjev, lani nadomeščenih s kovancem in 13,6 milijona preostalih apoenov.

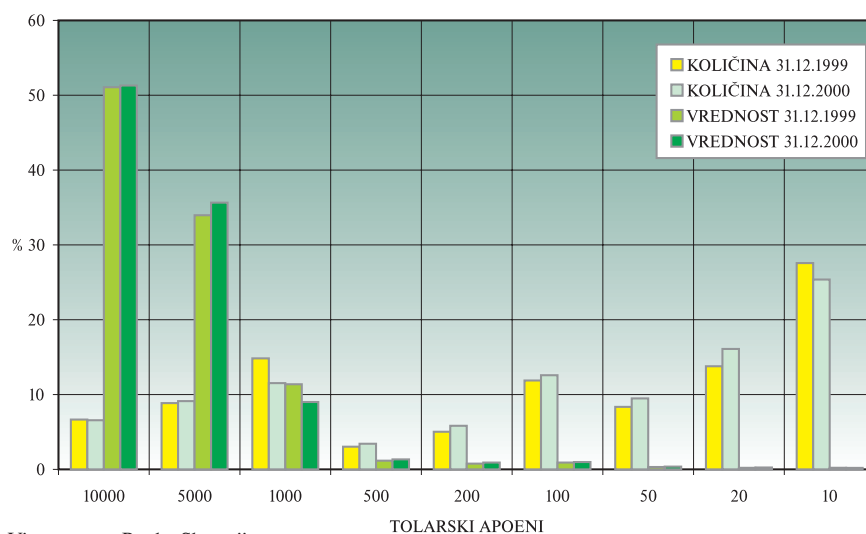
Oskrba države s tolarso gotovino je potekala po depojih bankovcev Banke Slovenije in organizacijskih enotah Agencije RS za plačilni promet, ki jim Banka Slovenije vsake tri mesece določa trezorski maksimum, njihovo poslovanje pa vsak dan preverja. Lani so vsi navedeni upoštevali odobrene maksimume in pri poslovanju z gotovino ni bilo odkritih nepravilnosti.

Tabela 20: **Gotovina v obtoku** (1996 – 2000) v milijonih tolarjev

Konec leta	Bankovci v obtoku	Kovanci v obtoku	Gotovina v obtoku skupaj
1996	71.440	414	71.854
1997	85.652	488	86.141
1998	104.667	564	105.232
1999	142.488	641	143.130
2000	139.644	791	140.435

Vir: Banka Slovenije.

Slika 14: **Količinska in vrednostna sestava bankovcev v obtoku** (konec leta 1999 in 2000 v %)

Vir: Banka Slovenije.

V prvi polovici leta 2000 je bilo ponatisnjenih: 6 milijonov bankovcev za 10.000 tolarjev, prav toliko bankovcev za 5000 tolarjev in 10 milijonov bankovcev za 1000 tolarjev, zaradi povečanih potreb po navedenih bankovcih ter zamenjave obrabljenih in poškodovanih.

V letu 2000 je Banka Slovenije dala v obtok nov kovanec za 10 tolarjev, v 10 milijonih primerkov in 45 milijonov kovancev v nominalni vrednosti po 5, 2 in 1 tolar. Skupaj je bilo od leta 1993 danih v obtok 336 milijonov kovancev (leta 1999 300 milijonov), vrednih 791 milijonov tolarjev (leta 1999 642 milijonov). Količina kovancev v obtoku se je v letu 2000 povečala za okoli 12%.

Lani je bilo na blagajni Banke Slovenije in s komisionarji prodanih 1756 kosov priložnostnih kovancev, od tega 564 zlatnikov in 1192 srebrnikov. V letu 2000 zaradi neurejenega financiranja ni bil izdan noben priložnostni kovanec.

V Banki Slovenije je bilo pregledanih 4981 kosov ponarejenih bankovcev (leta 1999: 6947 kosov), odkritih in zaseženih na območju Republike Slovenije. Pri tem je Banka Slovenije sodelovala z Ministrstvom za notranje zadeve in Interpolom. Pri večini ponaredkov je šlo za tujo valuto (3593 ponaredkov), vendar pa njihovo število v zadnjih letih hitro upada (6079 ponaredkov leta 1999 in 11.960 ponaredkov leta 1998).

Pomen ponaredkov slovenskih tolarjev je kljub naraščajoči vrednosti zanemarljiv glede na vrednost gotovine v obtoku (0,0010 ‰ leta 1994 do 0,0735 ‰ leta 2000). Skupna vrednost zaseženih ponaredkov slovenskih bankovcev je lani znašala 10.321.350 tolarjev. Ministrstvo za notranje zadeve je Banki Slovenije poslalo v pregled: 791 primerkov ponarejenih bankovcev po 10.000 tolarjev, 457 primerkov po 5000 tolarjev, 124 primerkov po 1000 tolarjev in 16 primerkov drugih apoenov. V primerjavi s preteklim letom se je število ponaredkov po 10.000 tolarjev povečalo za 31,6 %, ponaredkov po 5000 tolarjev za 178,7 % in število ponaredkov po 1000 tolarjev za 42,5 %.

Hitro upadanje števila ponaredkov tujih bankovcev ...

... ob povečevanju še vedno zanemarljive vrednosti ponaredkov tolarških bankovcev

Manipulativno delo pri izdaji blagajniških zapisov Banke Slovenije je obsegalo hrambo, razdeljevanje in prevzem unovčenih blagajniških zapisov. V letu 2000 je bilo ob izdaji obdelanih 10 blagajniških zapisov Banke Slovenije in 4882 posameznih delov ob unovčenju.

Okvir 8: Oskrba z gotovino

V letu 2000 je delovalo osem depojev za bankovce Banke Slovenije v okviru sedmih poslovnih bank-depozitarjev.

Zaradi racionalizacije poslovanja se depoji začasno, do prenehanja delovanja organizacijskih enot APP, oskrbujejo z gotovino pri podružnicah APP v kraju depoja. Depoiji za bankovce Banke Slovenije pa se že oskrbujejo tudi z gotovino iz rednega gotovinskega poslovanja bank in hranilnic, ki so uporabnice njihovih storitev.

Neposredne uporabnice depoja imajo sklenjene z depozitarji pogodbe za uporabo storitev depoja, druge banke pa uravnavajo svoje potrebe po bankovcih z nakupi in prodajo pri depozitarjih (trg bankovcev na drobno). Takšno uravnavanje potreb se je v letu 2000, v primerjavi z letom prej, bistveno povečalo.

S postopnim prehodom računov pravnih oseb v banke in izločanjem gotovinskega plačilnega prometa iz APP, banke lahko izvajajo prevzem in izplačevanje gotovine pravnih oseb. Banke se oskrbujejo z gotovino pri komitentih, oskrba z gotovino v distribucijskih točkah centralne banke (depojih bankovcev Banke Slovenije, začasno pa še pri APP) ima tako vlogo servisiranja presežkov oziroma primanjkljajev gotovine iz poslovanja, kar je tudi namen idejnega koncepta distribucije gotovine.

4.4. Reforma plačilnih sistemov

V letu 2000 se je nadaljevala reforma plačilnih sistemov kot skupni projekt Banke Slovenije, Ministrstva za finance, Agencije za plačilni promet (APP), poslovnih bank, hranilnic, Združenja bank Slovenije in Statističnega urada RS. Glavna pozornost je bila namenjena nadaljnji konsolidaciji sistemov bruto poravnave v realnem času (BPRČ) in žiro kliringa ter sprejetju podlag za začetek prenosa računov pravnih oseb iz APP v banke. Prenos računov se je kot zadnji korak v reformi plačilnih sistemov začel 11. septembra 2000.

Septembra 2000 začetek prenosa računov pravnih oseb iz APP v banke

Na podlagi zakona o Agenciji za plačilni promet so bili pripravljeni in objavljeni Kriteriji za opravljanje plačilnega prometa za pravne osebe v državi (v nadaljevanju Kriteriji). Poleg tega je bil za pripravo organizacijsko-tehničnih navodil za izvajanje nalog po Kriterijih pripravljen dokument Vsebinske spremembe ob migraciji, v katerem so bile obrazložene potrebne spremembe ob prenosu računov in podani predlogi za njihovo reševanje. Oba dokumenta sta bila pripravljena v Banki Slovenije in usklajena s predstavniki Ministrstva za finance (tudi Davčne uprave RS in APP). Na podlagi teh dokumentov sta Banka Slovenije in Ministrstvo za finance pripravila organizacijsko-tehnična navodila.

Hkrati s pripravo navodil za izvajanje nalog so potekale priprave na izdajo posebnih dovoljenj bankam za opravljanje storitev plačilnega prometa za pravne osebe v državi. Banka Slovenije in Ministrstvo za finance sta konec julija izdala vsem bankam sklepe za izdajo posebnih dovoljenj, obenem pa je bil kot datum začetka prenosa računov pravnih oseb v banke določen 11. september 2000.

Glede na sklep Vlade RS iz decembra 1999 je bil predviden postopen prenos računov pravnih oseb v banke tako, da bi te v skladu s pripravljenimi operativnimi načrti (seznami pravnih oseb) prevzele vodenje računov svojih deponentov v sedmih obdobjih, v katerih bi bilo iz APP v bančno okolje prenesenih 50.000 računov pravnih oseb. Operativne načrte bank o prenosu računov potrjuje koordinacijska skupina predstavnikov Banke Slovenije, Ministrstva za finance, APP in Statističnega urada RS.

Do julija 2000 sta bila usklajena in potrjena operativna načrta za tretje in četrto obdobje prenosa računov v banke. Za tretje obdobje je bil predviden prenos 5.243 in za četrto 7.017 računov pravnih oseb, torej v prvih štirih obdobjih skupaj 20.915 računov pravnih oseb.

Poleg pravnih oseb, vključenih v načrt za prenos računov v prvem obdobju, so lahko do konca leta 2000 odprle transakcijski račun v banki tudi:

- novo registrirane pravne osebe,
- pravne osebe, ki so sodelovale v projektu pilotskega usposabljanja bank do konca septembra 2000,
- pravne osebe iz organizacijske enote APP Tržič (zaradi njenega zaprtja 30. 11. 2000) in
- od 20. 12. 2000 tudi pravne osebe s seznama zamenjav, ki sicer niso bile vključene v načrt za prenos računov za prvo obdobje, a so želele prenesti račun v banko čim prej.

Z dnem začetka migracije so bili preneseni v bančno okolje računi prvih petih pravnih oseb, do konca septembra pa so vse banke odprle transakcijski račun vsaj eni pravni osebi. Predvideno je bilo, da bi bil prenos računov za prvo obdobje končan z letom 2000, vendar se je zavlekel. Do konca leta 2000 je v bankah odprlo transakcijske račune 1555 od 4656 pravnih oseb, ki so imele možnost prenesti račun v bančno okolje že v letu 2000. Nerealizirani del prvega načrta je bil prenesen v drugo obdobje, to je do konca marca 2001.

Od dinamike prenosa računov je odvisno ali bo prenos računov pravnih oseb iz posameznega načrta potekal v tri ali dvomesečnih obdobjih. Če bi bili operativni načrti izvedeni v trimesečjih, bi bil prenos končan junija 2002.

Konec maja je začela Strokovna komisija Banke Slovenije preverjati skladnost med dejanskim stanjem v bankah (predvsem funkcij plačilnega prometa, gotovinskega poslovanja in informacijske tehnologije) in pripravljeno dokumentacijo o izpolnjevanju Kriterijev za opravljanje storitev plačilnega prometa za pravne osebe, na podlagi katere je bilo bankam izdano dovoljenje za opravljanje plačilnega prometa za pravne osebe v državi. Komisija je do konca leta opravila pregled v sedmih bankah in njihovih podružnicah.

**Predvideni zaključek
prenosa računov
junija 2002**

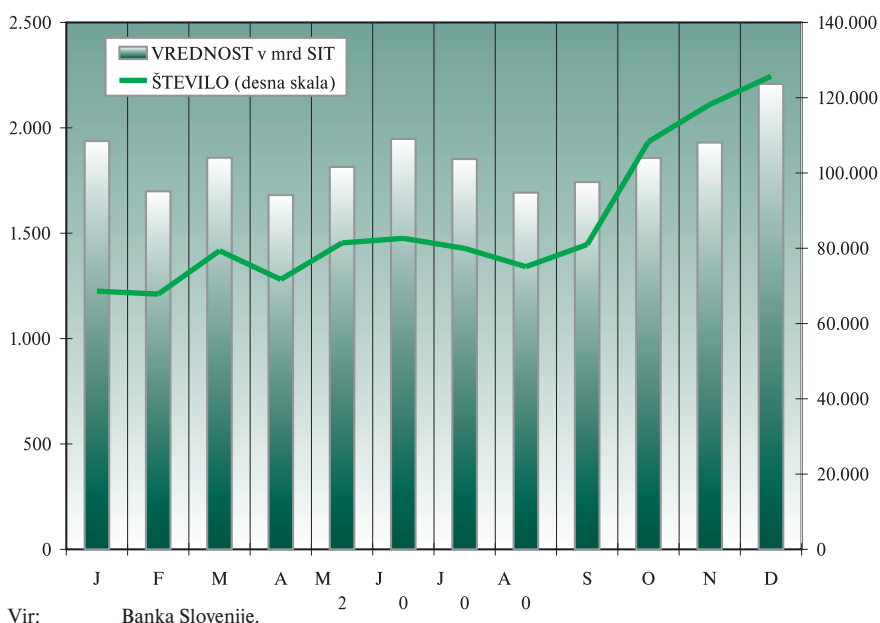
V letu 2000 se je APP v celoti vključila v delovanje plačilnih sistemov BPRČ in žiro kliringa tudi za plačila z žiro računa in na žiro račune pravnih oseb pri sebi, s čimer je bila končana konsolidacija delovanja obeh sistemov. To je omogočilo plačila med obema sistemoma in še vedno odprtimi žiro računi pri APP v obeh smereh. S konsolidacijo se je bistveno zmanjšal pomen pozicij bank pri APP (račun 620), saj teče poravnava med bančnim okoljem in okoljem APP po polni vključitvi APP v oba sistema s centralnobančnim denarjem na poravnalnih računih pri Banki Slovenije po sistemih BPRČ in žiro kliring. V sistemu BPRČ je bila konsolidacija končana že v letu 1999, v žiro kliringu pa v juniju 2000. Postopno vključevanje nalogov v sistem žiro kliring, ki se je začelo v letu 1999, je bilo v glavnem izvedeno že v prvi polovici leta 2000, v celoti pa sredi julija.

**Vključitev APP v delovanje
plačilnih sistemov
BPRČ in žiro kliring**

Leta 2000 je bilo v sistemu BPRČ v 250 delovnih dneh poravnanih 1.039.796 plačil v skupni vrednosti 22.218,30 milijarde tolarjev oziroma v povprečju 4159 transakcij na dan, vrednih po 21,37 milijona tolarjev. V tem času je sistem dosegel 99,96 odstotno razpoložljivost za poravnavo.

V klirinškem neto sistemu žiro kliringa je bilo v 250 delovnih dneh obdelanih 34.837.077 plačilnih nalogov v skupni vrednosti 2.801,55 milijard tolarjev. Na dan je bilo povprečno obdelanih 139.348 plačilnih nalogov, povprečna bruto vrednost naloga pa je dosegla 80.419 tolarjev. Neto vrednost poravnav v centralnobančnem denarju prek poravnalnih računov v okviru BPRČ, je v letu 2000 dosegla 1296,40 milijard tolarjev oz. 46,3 % bruto vrednosti nalogov.

Slika 15: Obseg plačilnega prometa v sistemu BPRČ v letu 2000

Da bi zmanjševali tveganje, je bila 2. oktobra mejna vrednost plačilnega naloga plačil majhnih vrednosti, ki je še lahko obdelan v sistemu žiro kliringa, znižana s 3 milijonov na 2 milijona tolarjev. Hkrati je bil tega dne spremenjen urnik delovanja žiro kliringa, saj je bil med drugim uveden dodatni (peti) poravnalni presek, spremenjena pa tudi tarifa Banke Slovenije za naloge v obeh sistemih. V BPRČ je bila znižana s 300 na 260 tolarjev, v žiro kliringu pa z 10 na 8 tolarjev za plačilni nalog.

V oktobru so se začele tudi pospešene priprave na vključitev Banke Slovenije v sistem žiro kliringa, kar naj bi poenostavilo, predvsem pa pocenilo izvajanje plačilnega prometa tudi za naloge Banke Slovenije in njenih strank.

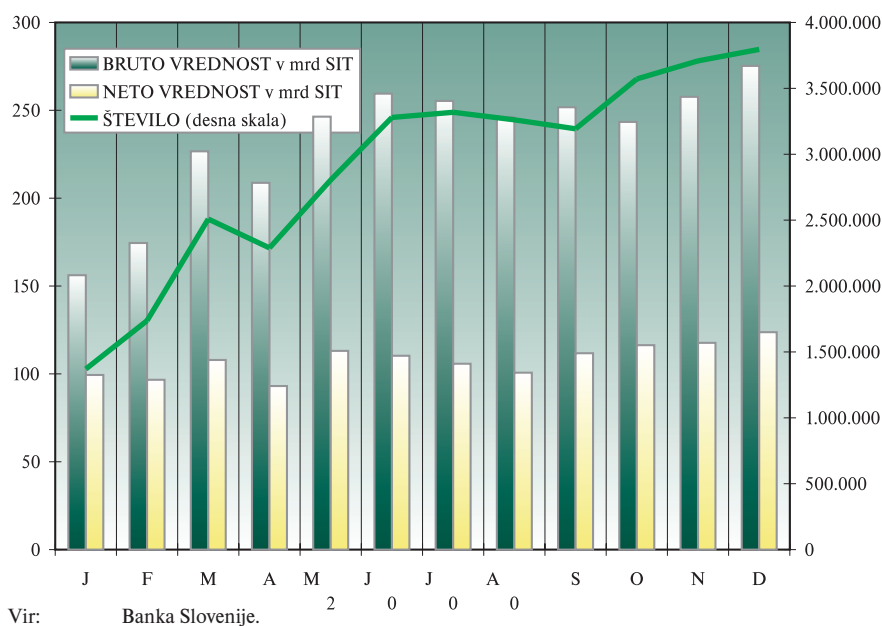
V začetku leta 2000 je začel v Banki Slovenije v podporo prenosu računov pravnih oseb iz APP v bančno okolje delovati register transakcijskih računov kot enotna baza podatkov o transakcijskih računih, odprtih pri bankah. Baza se je začela polniti s podatki o poravnalnih in transakcijskih računih bank, hranilnic in hranilno kreditnih služb, ter nekaterih samostojnih podjetnikov pri bankah. Banke po prenosu računov pravnih oseb iz APP v bančno okolje banke sproti dopolnjujejo register še s transakcijskimi računi pravnih oseb in samostojnih podjetnikov, ki odpirajo transakcijske račune v bankah.

Decembra je Svet Banke Slovenije potrdil študijo postavitve integriranega sistema plačil majhnih vrednosti (ISPMV). V njej so podrobno opredeljeni cilji vzpostavitve ISPMV in predlog organizacijske sestave v podporo uresničitvi konkretnih nalog. Na strateški ravni bodo sprejete odločitve o zadevah glede izvajanja medbančnih obračunov in poravnav, na operativni ravni pa odločitve v zvezi z izvedbo obračuna in poravnave plačil med bankami. Na podlagi dogovora o sodelovanju bank pri izvajanju plačilnih storitev bo Odbor za razvoj plačilnih sistemov, sestavljen iz predstavnikov bank in Banke Slovenije, sprejel načrt nadaljnjih dejavnosti.

Namen integriranja plačil majhnih vrednosti je:

- ureditev uporabe plačilnih instrumentov na ravni bančnega sistema in ne na ravni posamezne banke,
- usmeritev pošiljanja in obdelave medbančnih plačilnih sporočil po enotni komunikacijski infrastrukturi za katero poskrbi klirinška hiša,
- opravljanje poravnave obračunanih medbančnih terjatev in obveznosti v denarju centralne banke,

Slika 16: Obseg plačilnega prometa v sistemu žiro kliring v letu 2000

Spremembe v sistemu žiro kliringa

Uveden register transakcijskih računov

Načrtovanje integriranega sistema plačil majhnih vrednosti

- pošiljanje plačilnih sporočil elektronsko in v standardizirani obliki,
- omejitev članstva na kreditne institucije in dopuščanje morebitnih izjem s soglasjem kreditne institucije.

V avgustu 2000 se je začela vzpostavljati poravnava kliringa bančne skupine Nove Ljubljanske banke d. d. (NLB) po sistemu BPRČ. Kliring bančne skupine NLB bo predstavljal kliring tolarskega plačilnega prometa za komitente znotraj bančne skupine NLB. V pripravah ustrezne pravne podlage in tehničnih osnov, ki potekajo v sodelovanju s klirinškim agentom (NLB), so upoštevana enaka načela kakor pri poravnavi klirinškega sistema europay, v katerem ima Banka Slovenije vlogo poravnalnega agenta.

Novembra je Svet Banke Slovenije potrdil Študijo nove organiziranosti denarnega dela poravnave poslov iz naslova trgovanja z vrednostnimi papirji, ki obravnava prenos denarnega dela poravnave z računov pri APP v bančno okolje. Banke, borzno-posredniške družbe (BPD) in morda druge institucije (npr. družbe za upravljanje, zavarovalnice itd.) bodo odprle pri Banki Slovenije posebne račune (današnji računi 748, 749 in 531) za poravnavo denarnega dela poslov z vrednostnimi papirji. Samo za poravnavo denarnih pozicij iz poslov na organiziranem trgu vrednostnih papirjev pa bo Klirinško-depotni družbi (KDD) v sistemu BPRČ odprt poseben klirinški račun.

Projekt prenosa denarnega dela poravnave poslov trgovanja z vrednostnimi papirji v bančno okolje

Projekt prenosa denarnega dela poravnave pod vodstvom KDD in Banke Slovenije ima dva enakovredna cilja. Prvi cilj je vzpostavitev denarnega dela poravnave poslov z vrednostnimi papirji v okviru reformiranih plačilnih sistemov oziroma prenos obstoječe denarne poravnave pozicij udeležencev v borznem trgovanju iz APP v bančno okolje. Drugi temeljni segment pa je vzpostavitev poravnave in mehanizma DVP (izročitev proti plačilu) za posle, sklenjene zunaj organiziranega trga (posli OTC).

Izpolnjevanje Temeljnih načel za sistemsko pomembne plačilne sisteme

V drugem polletju leta 2000 je bila namenjena posebna pozornost Temeljnim načelom za sistemsko pomembne plačilne sisteme (Core Principles for Systemically Important Payment Systems, Bank for International Settlements) in njihovem izpolnjevanju v reformiranih plačilnih sistemih v Sloveniji. Ta dokument, izdan julija 2000, je pripravil Odbor za plačilne in poravnalne sisteme centralnih bank skupine desetih držav (G10) v okviru prizadevanja za finančno stabilnost s krepitvijo finančne infrastrukture ter s poudarkom na varnosti in učinkovitosti plačilnih sistemov. V ta namen je bila pripravljena samoocena usklajenosti s Temeljnimi načeli. Poleg tega je precej pozornosti izpolnjevanju in oceni izpolnjevanja Temeljnih načel v novembru posvetila tudi misija IMF, ki je pregledovala stabilnost slovenskega finančnega sistema. Na podlagi obeh ocen je bil izdelan akcijski načrt popolne uskladitve z mednarodnimi načeli.

4.5. Statistični sistem

Statistični sistem Banke Slovenije podpira denarno politiko Banke Slovenije, informira domačo in tujo javnost o finančnih in makroekonomskih gibanjih v Sloveniji ter sodeluje s statističnimi institucijami mednarodnih organizacij, v katerih je Slovenija članica, ali za katerih članstvo si prizadeva.

Banka Slovenije v skladu z nacionalnim programom statističnega raziskovanja redno pripravlja obsežnejše sklope statistik denarnih institucij, plačilne bilance in mednarodnih naložb. Ti statistični sklopi temeljijo predvsem na podatkih iz neposrednih in posrednih poročil bank in podjetij ter na podatkih o blagovni menjavi, ki jih na podlagi carinskih deklaracij pripravlja Statistični urad Republike Slovenije. Poleg tega Banka Slovenije zbira, pripravlja in objavlja podatke statistik sodobnih plačilnih instrumentov, finančnih trgov itd.

Metodološka podlaga navedenih statistik so standardi Mednarodnega denarnega sklada (MDS), zaradi prilagajanja pravnemu redu Evropske unije pa vse bolj tudi Eurostata in Evropske centralne banke. Banka Slovenije na svojih spletnih straneh objavlja podatke v skladu s Posebnimi standardi objavljanja statističnih podatkov (Statistical Data Dissemination Standards) MDS za Slovenijo, ki jih pripravlja skupaj s Statističnim uradom in Ministrstvom za finance. Ti standardi predpisujejo redno in sprotno objavljanje metodološko ustreznih ključnih makroekonomskih podatkov po vnaprej objavljenem koledarju. Slovenija je začela spomladi 2000 med prvimi objavljati tudi podatke o mednarodni likvidnosti po razširjenem standardu. Izpolnjevanje teh standardov povečuje preglednost položaja gospodarstva, potrebno za zgodnjo zaznavo finančnih težav, in je zato pomembno za dostop na mednarodne finančne trge.

Glavni finančni in makroekonomski podatki Slovenije so natisnjeni v mesečnem Biltenu. Poleg te publikacije izhajajo še četrtletne informacije Finančni trgi in letne Neposredne naložbe. Vse publikacije so skupaj z informacijo o plačilni bilanci in daljšimi časovnimi serijami podatkov iz Biltena objavljene tudi na spletnih straneh Banke Slovenije. Poleg tega je v skladu s koledarjem objav na spletnih straneh najprej poskrebjeno za ključne statistične podatke Med raznimi domačimi in tujimi uporabniki posreduje Banka Slovenije statistične podatke tudi MDS, Eurostatu in OECD.

Oktobra 2000 je bila Banka Slovenije skupaj s Statističnim uradom RS v Ljubljani gostiteljica letnega srečanja izvršnega odbora Odbora za denarno, finančno in plačilnobilančno statistiko (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics, CMFB) s predstavniki statističnih uradov in statističnih oddelkov centralnih bank iz držav pridruženih članic EU. CMFB je glavno telo za usklajevanje strateških vprašanj evropske makroekonomske statistike. Ljubljansko srečanje je bilo zadnje med tistimi, ki so potekala od leta 1995, ker so se začeli predstavniki statističnih institucij pridruženih članic EU v letu 2000 udeleževati plenarnih zasedanj CMFB.

Okrepljeno statistično sodelovanje z Eurostatom in ECB

Slovenija med prvimi izpolnila tudi razširjene standarde objavljanja statističnih podatkov MDS o mednarodni likvidnosti

Oktobra v Ljubljani srečanje z izvršnim odborom evropskega Odbora za denarno, finančno in plačilnobilančno statistiko

4.6. Mednarodno sodelovanje

Banka Slovenije je tudi v letu 2000 dejavno nadaljevala sodelovanje pri pogajanjih o nasledstvu SFR Jugoslavije v skladu z daytonskim sporazumom.

Kratkoročna kreditna linija v znesku 50 milijonov ameriških dolarjev, ki jo je Banka za mednarodne poravnave (BIS) odobrila Banki Slovenije septembra 1999, je bila v marcu in nato septembru 2000 podaljšana. Zavarovanju terjatev iz tega naslova so namenjena sredstva, ki naj bi iz naslova nasledstva pripadla Republiki Sloveniji. Ta je že leta 1996 sprejela predlog BIS o delitvi premoženja nekdanje SFR Jugoslavije na podlagi ključa, ki ga je določil MDS.

Kvota Slovenije v okviru Mednarodnega denarnega sklada (MDS) je v letu 2000 ostala nespremenjena in znaša 231,7 milijona SDR, kar je 0,109 % glasov vseh članic.

Slovenija se je leta 1998 kot prva tranzicijska država priključila državam, katerih valute uporablja MDS za dodelitev posojil svojim članicam v okviru Operational Budget, lani preimenovanega v Financial Transaction Plan (FTP). Osnovni namen FTP je pomoč med članicami MDS, pri čemer so stabilnejše, močnejše valute v podporo manj trdnim valutam oziroma za posojila državam v plačilnobilančnih težavah. S FTP je glede na predvideno črpanje in odplačila določena višina sredstev, potrebnih za posojila v naslednjem četrtletju. MDS uporablja ob upoštevanju izbranega kazalca (kvote članice) po svoji presoji le stabilne valute svojih članic.

Slovenija sodeluje kot prva tranzicijska država pri dodelitvi posojil MDS

Ko je bila Slovenija vključena v seznam posojilodajalk, je bilo na njem 33 držav, decembra 2000 pa 38. Slovenija je bila vključena vanj kot prva izmed držav v tranziciji, in sicer takrat v znesku 32,0 milijonov SDR. V zadnjem četrtletju 2000, ki se je začelo z decembrom, je bila Slovenija vključena v FTP z zneskom 3,0 milijona SDR. Prvič je bila pozvana k sodelovanju leta 1998 v primeru Indonezije, lani pa je sodelovala pri odobritvi posojil Mehiki. Skupno je od leta 1998 prispevala 49,0 milijona SDR in v tem obdobju prejela 19,0 milijona SDR vrnjenih posojil.

**Slovenija se je kot prva
tranzicijska država
po merilih Svetovne
banke uvrstila med
razvite države**

Hkrati je Slovenija kot prva tranzicijska država zaradi ustrezne ravni BDP in razvitosti institucij prešla pri Svetovni banki iz skupine držav posojilojemalk v skupino držav posojilodajalk. Tako postaja Slovenija polnopravna članica skupine štiridesetih držav, ki sprejemajo odločitve in dajejo posojila.

V novembru 2000 je Slovenijo obiskala misija Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke v okviru projekta Financial Sector Assessment Program (FSAP). Namen misije je bilo preveriti delovanje ter stabilnost našega finančnega sistema. Odbor izvršnih direktorjev MDS bo poročilo FSAP za Slovenijo obravnaval hkrati z obravnavo rednega poročila po 4. členu statuta MDS v prvi polovici leta 2001.

**Sodelovanje z ECB tudi na
področju centralnega
bančništva, zakonodaje in
plačilnih sistemov**

Evropska centralna banka (ECB), ki je marca 2000 predstavila namen aktivnejšega spremljanja širitve EU tudi odboru Evropskega parlamenta za ekonomska in monetarna vprašanja, je okrepila dvo- in večstranske stike s centralnimi bankami držav kandidat. Banka Slovenije sodeluje z ECB na področjih centralnega bančništva, z EMU povezane zakonodaje, statistike in plačilnih sistemov. Pravni oddelek ECB je v novembru 2000 že objavil poročilo o stanju pravne pripravljenosti centralnih bank držav kandidat. Poročilo ECB, ki bo v prihodnje redno osveženo, obravnava predvsem neodvisnost centralnih bank držav kandidat, zakonodajo monetarnega področja, bančnega sektorja in finančnih trgov.

**Sodelovanje Banke Slovenije
v pogajanjih
za članstvo v EU**

Banka Slovenije je še naprej dejavno sodelovala pri pregledu zakonodajne usklajenosti z EU ter uresničitvi dodatnih pogajalskih izhodišč za prosti pretok storitev in kapitala. Število začasno zaprtih poglavij se je konec leta 2000 povzpelo na štirinajst, med njimi sta tudi poglavji prostega pretoka storitev ter ekonomska in monetarna unija. Za prosti pretok kapitala so bili v letu 2000 oddani trije sklopi dodatnih pogajalskih izhodišč, skupaj s podrobno dinamiko sproščanja kapitalskih tokov do datuma predvidenega vstopa v EU.

Junija 2000 je drugič zasedal Pridružitveni svet RS in EU, ki predstavlja institucionalni okvir sodelovanja Slovenije z EU. Na zasedanju, ki se ga je udeležila tudi Banka Slovenije, je bila slovenska pripravljenost na podlagi Poročila o napredku, Partnerstva za pristop in Državnega programa RS za prevzem pravnega reda EU dobro ocenjena. Banka Slovenije je sodelovala tudi v pododboru za notranji trg, ki po novem obravnava še finančne storitve in ustanavljanje, ter pododboru za ekonomske in monetarne zadeve, ki po novem obravnava tudi prosti pretok kapitala in statistiko. Na junijskem zasedanju tega pododbora so med drugim razpravljali o: skupni oceni prednostnih nalog ekonomske politike, sproščanju pretoka kapitala, privatizaciji, tujih neposrednih naložbah, pa tudi prevzemu evropskega pravnega reda za področje EMU.

5. RAČUNOVODSKI IZKAZI

Pregled odgovornosti Sveta Banke Slovenije

Zakon o Banki Slovenije (Banka) in statut Banke nalagata Svetu Banke Slovenije pripravo računovodskih izkazov za vsako obračunsko leto, ki resnično in pošteno prikazujejo finančno stanje Banke in presežek ali primanjkljaj v tem obdobju. Pri pripravi računovodskih izkazov je Svet Banke Slovenije dolžan:

- izbrati primerne računovodske usmeritve in jih dosledno uporabljati;
- jih presoјati in ocenjevati z vidika utemeljenosti in previdnosti;
- ugotoviti, ali so bili dosledno uporabljeni veljavni računovodski standardi in
- pripraviti računovodske izkaze skladno z načelom časovne neomejenosti poslovanja, razen v primeru, ko ni mogoče izhajati iz predpostavke, da bo Banka nadaljevala s poslovanjem.

Svet Banke Slovenije je odgovoren za primerno ukrepanje za zaščito sredstev Banke.

Poročilo pooblaščenega revizorja

Svetu Banke Slovenije

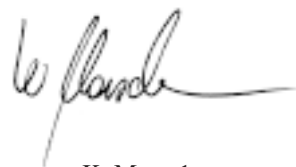
Revidirali smo bilanco stanja Banke Slovenije ("Banka") z dne 31.12.2000 in 31.12.1999 in z njo povezane izkaz uspeha, izkaz sprememb lastniškega kapitala in izkaz gibanja finančnih tokov, prikazana na straneh 71 do 86 ("računovodski izkazi"). Za navedene računovodske izkaze je odgovoren Svet Banke Slovenije. Naša odgovornost je, da izrazimo mnenje o navedenih računovodskih izkazih.

Revidirali smo v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih je sprejelo Mednarodno združenje računovodij. Po teh načelih in standardih smo bili dolžni načrtovati in izvesti revidiranje tako, da bi si pridobili razumno zagotovilo, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembnejših napačnih prikazov. V okviru revizije smo preiskali dokaze, ki podpirajo zneske in razkritja v računovodskih izkazih. Ocenili smo tudi računovodske standarde in pomembnejše metode izkazovanja vrednosti v računovodskih izkazih, ki jih je uporabilo poslovodstvo, ter ovrednotili razkritja v računovodskih izkazih. Prepričani smo, da je opravljena revizija dobra podlaga za mnenje o računovodskih izkazih.

Po našem mnenju računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih podajajo resnično in pošteno sliko finančnega stanja Banke na dan 31.12.2000 in 31.12.1999 in izidov njenega poslovanja ter finančnih tokov v letih, ki sta se končali z navedenim datumom, v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi in slovensko zakonodajo.

PricewaterhouseCoopers AG
A. Schönenberger
Pooblaščen revizorja

K. Morscher

Zürich, 27. marca 2001

Izkaz uspeha

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v milijonih tolarjev)

	Pojasnila	2000	1999
Prihodki poslovanja			
Prihodki od finančnih sredstev		35.010	29.725
Neto tečajne razlike		28.642	38.399
Prihodki (odhodki) vrednotenja		3.557	-8.292
Skupni prihodki od finančnih sredstev	4	67.209	59.832
Odhodki od servisiranih obveznosti	5	18.580	16.885
Čisti prihodek od finančnih sredstev		48.630	42.947
Drugi prihodki	6	1.139	952
Drugi odhodki	7	332	408
Skupni prihodki poslovanja		49.437	43.491
Stroški poslovanja	8	3.685	3.298
Popravki vrednosti in rezervacije		308	-
Presežek prihodkov nad odhodki		45.443	40.193
Razdelitev presežka:			
Prenos v rezerve za tečajne razlike		28.642	38.399
Prenos v splošne rezerve - za cenovna tveganja		3.557	-
Finančni izid po razporeditvi tečajnih razlik in prihodkov (odhodkov) vrednotenja		13.244	1.795
Prenos v splošne rezerve - za druga tveganja		9.933	1.555
Skupni prenos v rezerve	13	42.132	39.954
Sredstva za proračun Republike Slovenije		3.311	240
Skupna razdelitev		45.443	40.193

Bilanca stanja

na dan 31. decembra (v milijonih tolarjev)

	Pojasnila	31.12.2000	31.12.1999
Aktiva			
Finančna sredstva	9	764.585	672.404
Osnovna sredstva	10	2.777	2.914
Skupna aktiva		767.363	675.318
Pasiva			
Servisirane obveznosti	11	492.717	443.106
Bankovci v obtoku	12	139.644	142.489
Sredstva za proračun Republike Slovenije		3.311	240
Skupne obveznosti		635.672	585.834
Rezerve	13	131.691	89.484
Skupna pasiva		767.363	675.318

Pojasnila na straneh 74 do 86 so sestavni del računovodskih izkazov.

Izkaz sprememb lastniškega kapitala

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v milijonih tolarjev)

	Splošne rezerve	Rezerve za teč. razlike	Valoriz. rezerve	Sklad skup. porabe	Presežek/ primanjkljaj	Skupaj
Stanje 31.12.1998	5.072	42.727	500	575	-	48.874
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	-	40.193	40.193
Prenos v rezerve za tečajne razlike	-	38.399	-	-	-38.399	-
Prenos v splošne rezerve	1.555	-	-	-	-1.555	-
Valorizacija zgradb	-	-	615	-	-	615
Povečanje sklada skupne porabe	-	-	-	41	-	41
Sredstva za Proračun RS	-	-	-	-	-240	-240
Skupna sprememba	1.555	38.399	615	41	-	40.610
Stanje 31.12.1999	6.627	81.126	1.115	616	-	89.484
Stanje 01.01.2000						
- kot prehodno izkazano	6.627	81.126	1.115	616	-	89.484
Učinek spremembe vrednotenja tržnih vrednostnih papirjev	17	-	-	-	-	17
- kot novo izkazano	6.644	81.126	1.115	616	-	89.501
Spremembe v obdobju						
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	-	45.443	45.443
Prenos v rezerve za tečajne razlike	-	28.642	-	-	-28.642	-
Prenos v splošne rezerve	13.490	-	-	-	-13.490	-
Valorizacija zgradb	-	-	-	-	-	-
Povečanje sklada skupne porabe	-	-	-	58	-	58
Sredstva za Proračun RS	-	-	-	-	-3.311	-3.311
Skupna sprememba	13.490	28.642	-	58	-	42.190
Stanje 31.12.2000	20.134	109.768	1.115	673	-	131.691

Rezerve so dodatno obrazložene v Pojasnilu 13.

Pojasnila na straneh 74 do 86 so sestavni del računovodskih izkazov.

Izkaz finančnih tokov

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v milijonih tolarjev)

	Pojasnila	2000	1999
Finančni tokovi iz poslovanja			
Prejete obresti		34.233	22.339
Plačane obresti		-17.380	-18.666
Drugo		-2.008	-1.939
Neto finančni tokovi iz poslovanja	14	14.845	1.734
Finančni tokovi iz investiranja			
Naložbe v tujini		-39.368	20.703
Osnovna sredstva		-295	-308
Posojila domačim bankam		15.184	-17.998
Neto finančni tokovi iz investiranja		-24.479	2.397
Finančni tokovi iz financiranja			
Gotovina		-2.695	37.898
Blagajniški zapisi, neto	15	818	-43.579
Drugo, neto		-2.016	1.419
Neto finančni tokovi iz financiranja		-3.892	-4.262
Učinki spremembe deviznih tečajev		-2.526	-1.426
Skupen neto finančni tok		-16.052	-1.557
Stanje denarnih sredstev 01.01.		-75.898	-74.341
Stanje denarnih sredstev 31.12.	16	-91.949	-75.898
Sprememba denarnih sredstev		-16.052	-1.557

Pojasnila na straneh 74 do 86 so sestavni del računovodskih izkazov.

Računovodske izkaze je dne 27. 3. 2001 potrdil Svet Banke Slovenije. V imenu Banke Slovenije jih je podpisal:

Dr. France Arhar
Predsednik Sveta Banke in
guverner Banke Slovenije

V skladu z 82. členom Zakona o Banki Slovenije mora računovodske izkaze Banke Slovenije potrditi Državni zbor Republike Slovenije.

Pojasnila k računovodskim izkazom

1 Ustanovitev

Banka Slovenije (Banka) je centralna banka Republike Slovenije. Ustanovljena je bila z Zakonom o Banki Slovenije z dne 25. junija 1991. Banka je neodvisna institucija in samostojna pravna oseba. Republika Slovenija jamči za obveznosti Banke. Njeno delovanje nadzira Državni zbor. Banka skrbi predvsem za stabilnost valute in splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine.

2 Računovodski standardi in načela

Ti računovodski izkazi so bili pripravljeni skladno z ustreznimi Mednarodnimi računovodskimi standardi (MRS), ki jih je sprejel Mednarodni odbor za računovodske standarde, z upoštevanjem načela izvirne vrednosti, razen v primerih, ki so navedeni v nadaljevanju. Te standarde je kot pravno podlago sprejel Svet Banke Slovenije na 90. seji, dne 9. maja 1995.

3 Posebne računovodske usmeritve

Finančna sredstva in obveznosti

Vsa finančna sredstva in obveznosti so v bilanci stanja izkazana na datum poravnave. Datum poravnave je dan, na katerega so sredstva prenesena med sodelujočimi subjekti.

Priznavanje prihodkov

Prihodki od obresti so knjiženi v obsegu, ki se nanaša na tekoče poslovno leto, razen prihodkov od obresti, katerih plačilo je dvomljivo. Obrestni prihodki od dvomljivih terjatev so knjiženi na računu izključenih prihodkov. Stanje izključenih obrestnih prihodkov zmanjšuje izkazano stanje terjatev od obresti. Popravki vrednosti za terjatve od obresti, ki so ocenjene za neizterljive, so izknjiženi iz bilance banke.

Prihodki iz naslova provizij izvirajo iz storitev v plačilnem prometu, nadzorne in regulatorске funkcije ter iz storitev distribucije vrednotnic za račun države.

Tuje valute

Finančna sredstva in obveznosti v tujih valutah so preračunana v tolarje (SIT) po srednjih tečajih Banke Slovenije na dan bilance stanja. Transakcije v tujih valutah so preračunane v SIT po tečajih, veljavnih na dan obračuna.

Tržni vrednostni papirji

Naložbe Banke v tržne vrednostne papirje so del njenega upravljanja z mednarodnimi rezervami. Tržni vrednostni papirji so vrednoteni po tržnih cenah. Vsaka sprememba cen vrednostnih papirjev je izkazana v izkazu uspeha pod postavko Prihodki (Odhodki) vrednotenja. Saldo med prihodki in odhodki vrednotenja se prenaša v splošne rezerve ali bremeni splošne rezerve v skladu s sklepom Sveta Banke o izločitvi sredstev za rezerve Banke Slovenije.

Izvedeni finančni instrumenti

Banka ne uporablja izvedenih finančnih instrumentov, razen poslov valutarne zamenjave (začasni nakup deviz, začasna prodaja deviz) z domačimi bankami za izvajanje denarne politike in upravljanje s posojili bankam. Zneski, ki se nanašajo na začasni nakup deviz in zneski, ki se nanašajo na prodajo, se v bilanci stanja ne izkazujejo do dneva poravnave.

Nepremičnine

Naložbe v zgradbe, ki se nahajajo v Avstriji, so prikazane po pošteni vrednosti in niso amortizirane. Usmeritev Banke je pridobiti oceno zunanjih strokovnjakov in ovrednotenje teh naložb vsakih pet let. Zadnja valorizacija je bila opravljena leta 1999. Vse druge nepremičnine so prikazane po nabavni ceni, zmanjšani za amortizacijo, razen zemljišča, ki se ne amortizira. Revalorizacija zgradb se prenaša neposredno v rezerve.

Amortizacija se obračunava linearno, tako da se odpisuje nabavna vrednost sredstev skozi leta njene ocenjene življenske dobe po naslednjih letnih odstotnih stopnjah:

Stavbe	1,3 - 1,8 %
Računalniška oprema	20 - 33 %
Druga oprema	10 - 25 %

Dobiček oziroma izguba pri prodaji osnovnih sredstev sta določena kot razlika med izkupičkom pri prodaji in neodpisano vrednostjo sredstva ter se evidentirata kot prihodek oziroma odhodek v izkazu uspeha.

Bankovci v obtoku

Bankovci, ki jih izdaja Banka, predstavljajo zanjo obveznost v korist imetnika in so priznani kot obveznost po nominalni vrednosti.

Finančni tokovi

Denarna sredstva obsegajo denar v blagajni in vpogledne vloge.

Finančni tokovi iz investiranja zaobjemajo spremembe v portfeljih Banke, ki izhajajo iz izvajanja funkcij centralne banke. Vanje se vključujejo spremembe na računu posebnih pravic črpanja (SDR) in izdatki za osnovna sredstva. Finančni tokovi iz financiranja se nanašajo na izdajanje bankovcev, izdajanje blagajniških zapisov Banke Slovenije in na spremembe pri vlogah proračuna Republike Slovenije. Poslovne dejavnosti vključujejo prihodkovni in odhodkovni finančni tok, ki ni vključen med finančne tokove iz investiranja ali iz financiranja.

Prejemki in izdatki v portfeljih so predstavljeni v čistih zneskih po medsebojnem pobotanju.

Obdavčitev

Banka ni zavezana plačilu davka na dobiček v Sloveniji.

Razdelitev presežka / kritje primanjkljaja

V skladu z Zakonom o Banki Slovenije se neto pozitivne tečajne razlike prenašajo v rezerve za tečajne razlike. Rezerve za tečajne razlike se lahko porabijo le za kritje nepokritih realiziranih negativnih tečajnih razlik. V splošne rezerve (po Zakonu: račun posebne rezerve) se s sklepom Sveta Banke prenašajo tudi neto prihodki vrednotenja tržnih vrednostnih papirjev, ki nastajajo zaradi povečanja cen le-teh, ter del presežka, ki je namenjen kritju drugih tveganj. Presežek prihodkov nad odhodki, zmanjšan za neto pozitivne tečajne razlike in za izločena sredstva za splošne rezerve, je prihodek Proračuna Republike Slovenije. Izguba se krije iz splošnih rezerv Banke, v primeru njihove nezadostne višine naj bi izgubo pokrili Proračun Republike Slovenije.

Spremembe v računovodskih usmeritvah

Glede na prejšnje leto se je pri računovodskih usmeritvah spremenilo vrednotenje tržnih vrednostnih papirjev. Namesto izkazovanja tržnih vrednostnih papirjev po amortizirani nakupni ali tržni vrednosti, glede na to, katera je nižja, je Banka v letu 2000 začela uporabljati vrednotenje po vsakokratni tržni vrednosti. Razlog spremembe se nahaja v realnejšem izkazovanju vrednosti portfelja tržnih vrednostnih papirjev in v pričakovanem sprejemu MRS 39 z veljavnostjo od 01.01.2001 dalje. Banka ni pripravila vzporednih primerjav po spremenjeni računovodski politiki za obračunsko leto 1999, ker je učinek spremembe neznaten (17 mio tolarjev).

Sprejem MRS 39: Finančni instrumenti – pripoznavanje in merjenje

Banka še ni sprejela Mednarodnega računovodskega standarda 39, ki se uporablja za računovodske izkaze za poslovna leta, ki se začnejo 1. januarja 2001 ali kasneje. Vpliv MRS 39 se še preučuje. Banka ocenjuje, da glede na že v letu 2000 spremenjeno vrednotenje tržnih vrednostnih papirjev, uporaba tega standarda ne prinaša bistvenih vrednostnih sprememb.

4 Prihodki od finančnih sredstev

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Prihodki od sredstev v tuji valuti		
Obresti od vpoglednih in vezanih vlog	9.090	6.674
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	23.397	20.338
Obresti od vlog pri MDS	827	550
Neto tečajne razlike	28.642	38.399
Prihodki vrednotenja	7.558	-
Odhodki vrednotenja	4.001	8.292
Skupaj	65.513	57.669
Prihodki od sredstev v tolarjih		
Obresti od posojil bankam	1.696	2.163
Skupaj	1.696	2.163
Skupaj prihodki od finančnih sredstev	67.209	59.832

Neto prihodke od tržnih vrednostnih papirjev sestavljajo:

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Obrestni prihodki	23.105	18.642
Neto prihodek pri prodaji vrednostnih papirjev	292	1.696
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	23.397	20.338

Neto tečajne razlike tvorijo spremembe vrednosti naslednjih valut:

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Neto tečajne razlike		
EUR	10.329	6.548
USD	14.682	22.668
Ostalo	3.631	9.183
Neto tečajne razlike	28.642	38.399

5 Odhodki od servisiranih obveznosti

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Odhodki od obveznosti v tuji valuti		
Obresti od vpoglednih vlog	1.389	809
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	14.786	9.110
Skupaj	16.175	9.918
Odhodki od obveznosti v tolarjih		
Obresti od vpoglednih vlog	659	636
Obresti od vlog proračuna Republike Slovenije	56	113
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	1.690	6.217
Skupaj	2.404	6.966
Skupni odhodki od servisiranih obveznosti	18.580	16.885

6 Drugi prihodki

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Provizije	914	699
Drugo	225	253
Skupaj	1.139	952

7 Drugi odhodki

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Provizije za bančne storitve	332	408
Skupaj	332	408

8 Stroški poslovanja

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Stroški dela	1.958	1.841
Materialni stroški	1.327	1.183
Stroški tiskanja denarja	273	159
Ostalo	128	114
Skupaj	3.685	3.298

9 Finančna sredstva

	2000			1999	
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	do 3 mesece	3 do 12 mesecev	nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
v milijonih SIT					
Finančna sredstva v tuji valuti					
Gotovina in vloge	233.157	3.913	-	237.070	181.102
Tržni vrednostni papirji	244.605	35.841	194.828	475.274	423.983
Terjatve do proračuna Republike Slovenije	-	646	7.534	8.180	7.260
Mednarodni denarni sklad	19.557	-	-	19.557	21.490
Obračunane obresti in ostalo	5.374	2.379	310	8.064	7.115
Skupaj	502.693	42.779	202.673	748.145	640.948
Finančna sredstva v tolarjih					
Terjatev do Sklada Republike Slovenije za sukcesijo	-	-	8.650	8.650	8.650
Posojila bankam	6.563	191	111	6.865	22.180
Obračunane obresti in ostalo	668	41	217	926	626
Skupaj	7.231	232	8.978	16.441	31.456
Celotna finančna sredstva	509.924	43.011	211.650	764.585	672.404

Povprečne efektivne obrestne mere na finančna sredstva:

	2000			1999	
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	do 3 mesece	3 do 12 mesecev	nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
v %					
Finančna sredstva v tuji valuti					
Gotovina in vloge	5,08	5,15	-	5,09	4,03
Tržni vrednostni papirji	4,92	5,48	5,56	5,23	4,23
Terjatve do proračuna Republike Slovenije	-	-	-	-	-
Mednarodni denarni sklad	3,88	-	-	3,88	3,49
Finančna sredstva v tolarjih					
Terjatev do Sklada Republike Slovenije za sukcesijo	-	-	-	-	-
Posojila bankam	10,48	13,74	10,00	10,56	8,13

Vloge pri bankah in posojila bankam so izkazani v višini glavnice, zmanjšane za popravek vrednosti dvomljivih in spornih terjatev (2000: 1017 mio tolarjev; 1999: 889 mio tolarjev). Obresti so plačljive ob zapadlosti.

Tržna vrednost tržnih vrednostnih papirjev znaša 475.274 mio tolarjev. V letu 1999 je znašala 424.000 mio tolarjev in je bila za 17 mio tolarjev večja od knjižne vrednosti, ki je odražala vrednotenje po amortizirani nakupni vrednosti ali tržni vrednosti glede na to, katera je bila nižja. Pri tržnih vrednostnih papirjih se obresti večinoma izplačujejo polletno.

Knjižno vrednost sredstev pri Mednarodnem denarnem skladu izkazujejo rezervna tranša in imetja posebnih pravic črpanja (SDR). Obresti so izplačljive četrtletno.

Terjatve do proračuna Republike Slovenije so izkazane v knjižni vrednosti glavnice in so pretežno financirane z dodeljenimi SDR-i. Obresti, obračunane po tej obveznosti, so zaračunane neposredno Republiki Sloveniji.

Sklad Republike Slovenije za sukcesijo je bil ustanovljen v februarju leta 1993 (Ur.l.RS, št.10/93) kot posrednik v procesu delitve premoženja in obveznosti nekdanje Jugoslavije. V omenjeni sklad so bile prenesene vse terjatve in obveznosti do bivše Narodne Banke Jugoslavije. Na enak način je bila v Sklad Republike Slovenije za sukcesijo prenesena terjatev iz naslova denarne osamosvojitve Slovenije, v višini 8650 milijonov tolarjev. Ta znesek bo plačan po poravnavi med Republiko Slovenijo in drugimi državami iz nekdanje SFRJ. Terjatev se ne obrestuje in nima določenega dneva zapadlosti, zato je poštena vrednost terjatve nižja od knjižne vrednosti. Zaradi negotovosti v zvezi z rokom plačila ocena poštene vrednosti terjatve ni bila izdelana. Ne glede na to Svet Banke meni, da knjižna vrednost ustrezno izkazuje vrednost, ki bo plačana.

Svet Banke meni, da se poštena vrednost finančnih sredstev, razen zgoraj navedenega, bistveno ne razlikuje od knjižne vrednosti.

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere na koncu obračunskega obdobja.

Valutna koncentracija in analiza ročnosti

Pri izvajanju funkcij centralne banke, predvsem pri vodenju denarne politike in upravljanju z deviznimi rezervami, prihaja do koncentracije valut pri finančnih sredstvih. Koncentracije izvirajo iz valutne in poslovne izpostavljenosti Banke.

Osnovne smernice upravljanja z mednarodnimi rezervami Banke določa in četrtno revidira Svet Banke Slovenije; smernice predpisujejo valutno strukturo, povprečno ročnost vlog in naložb v tuji valuti, kot tudi izbiro tujih bank.

Koncentracije tveganja glede na valuto in glede na poslovni odnos so na dan 31. decembra 2000 sledeče:

	SIT %	EUR %	USD %	Ostalo %	Skupaj %
Državno tveganje	1,20	13,60	5,52	1,91	22,23
Domače banke	0,95	-	-	-	0,95
Tuje banke	-	57,10	15,11	4,61	76,82
31. december 2000	2,15	70,69	20,64	6,52	100,00
31. december 1999	4,68	60,75	24,94	9,64	100,00

Finančna sredstva na dan 31. decembra 2000, analizirana v valutah, bodo dospela v naslednjih obdobjih (v milijonih SIT):

	SIT	EUR	USD	Ostalo	Skupaj
Do 1 meseca	4.835	217.407	25.829	2.857	250.928
1 do 3 mesece	2.396	24.158	11.206	4.201	41.961
3 do 12 mesecev	232	76.202	15.098	4.184	95.716
1 leto in več	8.978	222.742	105.658	38.602	375.980
31. december 2000	16.441	540.511	157.791	49.843	764.585
31. december 1999	31.456	408.464	167.676	64.809	672.404

Koncentracija kreditnega tveganja

Vsi tržni vrednostni papirji so obrestonosne obveznice. Vsi tržni vrednostni papirji in depoziti so naloženi pri tujih bankah.

Vse tuje banke, kamor Banka plasira sredstva, imajo najmanj AA- boniteto, dodeljeno od Fitch. Maksimalno izpostavljenost kreditnemu tveganju na dan 31. december 2000 v primeru, da dolžniki ne bi mogli izpolniti svojih obveznosti, predstavlja znesek, prikazan v računovodskih izkazih kot finančna sredstva. Izpostavljenost državnemu tveganju vključuje države OECD, Republiko Slovenijo in Sklad za sukcesijo Republike Slovenije. Posojila domačim bankam so zavarovana z zastavo vrednostnih papirjev. Svet Banke Slovenije meni, da ni pomembnejše koncentracije kreditnega tveganja.

10 Osnovna sredstva

	Zemljišča in zgradbe mio SIT	Računalniki in oprema mio SIT	Skupaj mio SIT
Nabavna ali ocenjena vrednost			
1. januar 1999	1.947	2.004	3.950
Nabave	80	221	301
Valorizacija zgradb v Avstriji	615	-	615
Prodaje	-	-107	-107
1. januar 2000	2.641	2.118	4.759
Nabave	41	191	232
Prodaje	-	-80	-80
31. december 2000	2.682	2.229	4.912
Amortizacija			
1. januar 1999	538	1.041	1.578
Prodaje	-	-106	-106
Strošek amortizacije	18	354	373
1. januar 2000	556	1.289	1.846
Prodaje	-	-70	-70
Strošek amortizacije	20	339	359
31. december 2000	576	1.559	2.134
Neodpisana vrednost:			
31. december 2000	2.107	671	2.777
31. december 1999	2.085	828	2.914

V stanje zemljišč in zgradb na dan 31. decembra 2000 in 1999 so vključene tudi naložbe v nepremičnine v Republiki Avstriji v višini 1115 milijonov tolarjev.

10 Servisirane obveznosti

	2000			1999	
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	do 3 mesece	3 do 12 mesecev	nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
v milijonih SIT					
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	35.997	-	-	35.997	23.990
Dodeljeni SDR-i	7.534	-	-	7.534	6.868
Mednarodni denarni sklad in druge MFO	-	-	5	5	58
Blagajniški zapisi Banke	310.440	50.728	-	361.168	312.009
Obračunane obresti in ostalo	23	-	-	23	122
Skupaj	353.994	50.728	5	404.727	343.048
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	71.835	-	-	71.835	65.167
Blagajniški zapisi Banke	5.541	1.405	-	6.946	27.101
Vloge proračuna Republike Slovenije	3.411	-	-	3.411	2.303
Obračunane obresti in ostalo	1.192	383	4.222	5.797	5.487
Skupaj	81.979	1.789	4.222	87.990	100.058
Celotne servisirane obveznosti	435.973	52.517	4.227	492.717	443.106

Povprečne efektivne obrestne mere na servisirane obveznosti:

	2000			1999	
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	do 3 mesece	3 do 12 mesecev	nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
v %					
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	5,15	-	-	5,15	4,40
Dodeljeni SDR-i	-	-	-	-	-
Mednarodni denarni sklad in druge MFO	-	-	-	-	-
Blagajniški zapisi Banke	5,01	4,95	-	5,00	3,76
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	0,96	-	-	0,96	0,97
Blagajniški zapisi Banke	8,94	9,71	-	9,10	7,21
Vloge proračuna Republike Slovenije	1,00	-	-	1,00	1,00

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere ob koncu obračunskega obdobja.

Obrestna mera za obveznosti iz naslova dodeljenih SDR-ov je na bilančni dan znašala 4,34 % (1999: 3,90). Obresti, ki jih Banka plačuje, se neposredno zaračunajo Republiki Sloveniji, in tako je efektivna obrestna mera enaka nič.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Blagajniški zapisi v tujem denarju	361.168	311.286
Tolarski blagajniški zapisi	6.945	17.629
Dvodelni blagajniški zapisi	0	1.430
Blagajniški zapisi z nakupnim bonom	1	8.765
Skupaj blagajniški zapisi	368.114	339.110

Tolarski blagajniški zapisi so izdani z dospelostjo od dva do dvestosedemdeset dni. Blagajniški zapisi v tujem denarju so izdani z diskontom v USD ali EUR z dospelostjo od dva do dvanajst mesecev. Dvodelni blagajniški zapisi so bili kratkoročni vrednostni papirji na prinosnika, ki so vključevali tolarški in devizni del. Zadnja izdaja je zapadla dne 16. 3. 2000. Blagajniški zapisi z nakupnim bonom so bili kratkoročni vrednostni papirji, izdani v tolarjih. Nakupni boni, ki so bili del blagajniškega zapisa, so omogočali imetniku nakup novega blagajniškega zapisa z nakupnim bonom (brez dodanih nakupnih bonov) s popustom ali blagajniškega zapisa v tujem denarju s popustom. Zadnja, 14. emisija, ki je bila izdana brez nakupnih bonov, je zapadla dne 25.5. 2000. Zadnji blagajniški zapis v tujem denarju, pri katerem je bil uveljavljen popust iz naslova nakupnih bonov, je zapadel v novembru 2000.

Valutna koncentracija in analiza ročnosti

Servisirane obveznosti na dan 31. decembra 2000, analizirane v valutah, bodo dospele v naslednjih obdobjih (v milijonih SIT):

	SIT	EUR	USD	Ostalo	Skupaj
do 1 meseca	78.446	144.469	35.428	166	258.509
1 do 3 mesecev	3.534	155.015	11.382	-	169.931
3 do 12 mesecev	1.789	46.524	4.204	-	52.517
1 leto in več	4.222	-	3	7.536	11.761
31. december 2000	87.990	346.008	51.017	7.702	492.717
31. december 1999	100.058	284.061	51.976	7.010	443.106

12 Bankovci v obtoku

Vrednost bankovcev v obtoku po apoenih:

		2000 mio SIT	1999 mio SIT
SIT	10	276	301
SIT	20	350	300
SIT	50	516	455
SIT	100	1.369	1.295
SIT	200	1.267	1.096
SIT	500	1.862	1.651
SIT	1.000	12.542	16.160
SIT	5.000	49.629	48.233
SIT	10.000	71.426	72.590
Skupaj		139.238	142.082
Tolarski kuponi		406	407
Skupaj		139.644	142.489

13 Rezerve

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Stanje 1. januarja	89.484	48.874
Vrednotenje tržnih vrednostnih papirjev	17	-
Novo stanje 1. januarja	89.501	48.874
Prenos v rezerve za tečajne razlike	28.642	38.399
Prenos v splošne rezerve - za cenovna tveganja	3.557	-
Prenos v splošne rezerve - za druga tveganja	9.933	1.555
Valorizacija zgradb v Avstriji	-	615
Povečanje sklada skupne porabe	58	41
Stanje 31. decembra	131.691	89.484
Sestava rezerv:		
Rezerve za tečajne razlike	109.768	81.126
Splošne rezerve - za cenovna tveganja	3.574	-
Splošne rezerve - za druga tveganja	16.561	6.627
Valorizacijske rezerve	1.115	1.115
Sklad skupne porabe	673	616
Skupaj rezerve	131.691	89.484

Splošne rezerve so namenjene kritju cenovnih, gospodarskih in drugih tveganj, ki so neločljivo povezana z izpolnjevanjem odgovornosti Banke Slovenije in sestavo njene finančne aktive. Rezerve za cenovna tveganja se lahko porabijo samo za kritje negativnega rezultata, ki bi nastal zaradi odhodkov vrednotenja tržnih vrednostnih papirjev.

Rezerve za tečajne razlike se nanašajo na akumulirane neto tečajne razlike, ki se po Zakonu o Banki Slovenije lahko porabijo le za pokrivanje negativnih tečajnih razlik in niso namenjene delitvi.

Sklad skupne porabe je bil ustanovljen za zagotavljanje družbenega standarda delavcev Banke. Sredstva sklada so vključena v bilanco Banke. Vse spremembe v teh sredstvih se obračunavajo v okviru za te namene oblikovanih rezerv.

14 Povezava finančnega toka iz poslovanja z izkazom uspeha

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Presežek prihodkov nad odhodki	45.443	40.193
Nedenarne postavke izkaza uspeha		
Neto nerealizirane tečajne razlike	-28.057	-37.805
Prihodki/odhodki vrednotenja tržnih vrednostnih papirjev	-3.557	-
Amortizacija	356	370
Skupaj	-31.258	-37.435
Spremembe postavk bilance stanja		
Sprememba razmejenih obrestnih prihodkov	-1.007	900
Sprememba razmejenih obrestnih odhodkov	1.199	-1.781
Sprememba drugih razmejitev	467	-143
Skupaj	660	-1.024
Neto denarni tok pri poslovni dejavnosti	14.845	1.734

15 Finančni tokovi pri blagajniških zapisih

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Prilivi		
Blagajniški zapisi v tujem denarju	22.004	10.125
Skupaj prilivi	22.004	10.125
Odlivi		
Tolarski blagajniški zapisi	-10.684	-49.119
Blagajniški zapisi z nakupnim bonom	-9.034	-2.618
Dvodelni blagajniški zapisi	-1.468	-1.967
Skupaj odlivi	-21.186	-53.704
Skupaj neto priliv	818	-43.579

16 Stanje denarnih sredstev

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Sredstva v tuji valuti		
Denarna sredstva v tuji valuti	1.238	1.618
Skupaj sredstva	1.238	1.618
Obveznosti v tuji valuti		
Depoziti v tuji valuti	-17.941	-10.046
Obveznosti v tolarjih		
Vpogledne vloge bank	-66.801	-61.253
Nebančni depoziti	-8.445	-6.217
Skupaj obveznosti	-93.187	-77.515
Stanje denarnih sredstev	-91.949	-75.898

Denarna sredstva v tuji valuti ne vključujejo vezanih vlog v višini 223.835 mio SIT.

Depoziti v tuji valuti ne vključujejo namenskih vlog v višini 18.056 mio SIT.

17 Potencialne obveznosti in zunajbilančni instrumenti**Akreditivi**

Skupen znesek odprtih kreditivov na bilančni dan znaša:

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Devizni kreditivi	12	175

Začasni nakup in prodaja deviz

Banka je v letu 2000 in 1999 z domačimi bankami sklepala posle valutne zamenjave, in sicer nakup EUR za tolarje ter prodajo EUR za tolarje. Na dan 31. decembra znašajo posli valutne zamenjave:

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Zneski iz začasnega nakupa EUR	15.461	3.848

	2000 mio SIT	1999 mio SIT
Zneski iz začasne prodaje EUR	212	-

Posli valutne zamenjave imajo ročnost od sedem do šestdeset dni. Zaradi kratkoročne narave teh transakcij poštena vrednost bistveno ne odstopa.

Druge potencialne obveznosti

Obstajajo še določeni zahtevki do Banke, ki so v postopku in niso poravnani. Svet Banke je mnenja, da so za te namene oblikovane zadostne rezervacije.

6. PRILOGE

6.1. Zakonski status in naloge

Slovenska centralna banka, Banka Slovenije, je bila ustanovljena 25. junija 1991 z Zakonom o Banki Slovenije na podlagi ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Ob uvedbi slovenske valute, tolarja, 8. oktobra 1991, je Banka Slovenije prevzela vse funkcije denarne oblasti.

Člen 152 Ustave Republike Slovenije zagotavlja Banki Slovenije samostojnost in neposredno odgovornost Državnemu zboru.

Po zakonu sta organa Banke Slovenije Svet Banke Slovenije in guverner Banke. Svet Banke Slovenije sestavlja enajst članov: guverner kot njegov predsednik, namestnik guvernerja, trije viceguvernerji in šest neodvisnih strokovnjakov. Guvernerja in šest članov iz vrst neodvisnih strokovnjakov imenuje Državni zbor na predlog predsednika republike. Namestnika guvernerja in tri viceguvernerje pa imenuje Državni zbor na guvernerjev predlog. Mandat vseh članov Sveta traja šest let. Svet sprejema svoje odločitve z dvotretjinsko večino.

Banka Slovenije skrbi v skladu z zakonom predvsem za stabilnost valute in za splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine. V ta namen Banka Slovenije:

- uravnava količino denarja v obtoku,
- skrbi za splošno likvidnost bank in hranilnic ter plačil do tujine,
- kontrolira banke in hranilnice,
- izdaja bankovce in daje bankovce in kovance v obtok,
- predpisuje informacijski sistem za opravljanje svojih funkcij,
- predpisuje pravila za izvajanje jamstva za vloge občanov in
- opravlja določene posle za Republiko Slovenijo.

Poleg navedenih so Banki Slovenije zaupane tudi druge naloge in pristojnosti po zakonih o bančništvu, o deviznem poslovanju in o trgu vrednostnih papirjev.

Banka Slovenije je pri odločanju o denarni politiki in njenem izvajanju ter pri uresničevanju drugih nalog in pooblastil neodvisna. Svet Banke Slovenije in guverner sta za uresničevanje nalog Banke Slovenije odgovorna Državnemu zboru. Banka Slovenije poroča Državnemu zboru o svojem delu, Državni zbor pa potrjuje finančni načrt in letni obračun Banke Slovenije.

Posojila Banke Slovenije Republiki Sloveniji so po zakonu omejena na kratkoročna posojila, ki ne smejo presegati 5 % letnega proračuna in ene petine predvidenega proračunskega primanjkljaja.

Banka Slovenije je po ustavi samostojna in odgovorna Državnemu zboru RS...

... ter skrbi za stabilnost slovenske valute in splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine

6.2. Izkaz uspeha in bilanca stanja

Petletni podatki izkaza uspeha

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v milijonih tolarjev)

	1996	1997	1998	1999	2000
Prihodki poslovanja					
Prihodki od finančnih sredstev	14.941	19.475	29.188	29.724	35.010
Neto tečajne razlike	8.131	16.797	-4.753	38.399	28.642
Prihodki (odhodki) vrednotenja	-	-	-	-8.292	3.557
Skupni prihodki od finančnih sredstev	23.072	36.273	24.435	59.832	67.209
Odhodki od servisiranih obveznosti	9.310	17.727	24.701	16.885	18.580
Čisti prihodek od finančnih sredstev	13.762	18.546	-266	42.947	48.630
Drugi prihodki	511	381	1.299	952	1.139
Drugi odhodki	147	676	286	408	332
Skupni prihodki poslovanja	14.125	18.251	747	43.491	49.437
Stroški poslovanja	2.181	2.670	2.923	3.298	3.685
Popravki vrednosti in rezervacije	579	718	312	-	308
Presežek / primanjkljaj prih. nad odh.	11.366	14.862	-2.489	40.194	45.443
Razdelitev presežka / kritje primanjkljaja:					
Prenos/črpanje rezerv za tečajne razlike	8.131	16.797	-4.753	38.399	28.642
Prenos v splošne rezerve - za cenovna tveganja	-	-	-	-	3.557
Finančni izid po kritju/razporeditvi tečajnih razlik in prihodkov (odhodkov) vrednotenja	3.235	-1.935	2.264	1.795	13.244
Prenos/črpanje sploš. rezerv - za druga tveganja	2.312	-1.935	1.457	1.555	9.933
Skupni prenos/črpanje rezerv	10.443	14.862	-3.297	39.954	42.132
Sredstva za proračun Republike Slovenije	923	-	807	240	3.311
Skupna razdelitev / kritje primanjkljaja	11.366	14.862	-2.489	40.194	45.443

Petletni podatki bilance stanja

na dan 31. decembra (v milijonih tolarjev)

	1996	1997	1998	1999	2000
Aktiva					
Finančna sredstva	361.496	593.441	614.040	672.404	764.585
Osnovna sredstva	1.657	2.072	2.372	2.914	2.777
Skupna aktiva	363.153	595.512	616.412	675.318	767.363
Pasiva					
Servisirane obveznosti	253.578	457.734	462.063	443.106	492.717
Bankovci v obtoku	71.441	85.653	104.667	142.489	139.644
Sredstva za proračun Republike Slovenije	923	-	807	240	3.311
Skupne obveznosti	325.941	543.386	567.538	585.834	635.672
Rezerve	37.212	52.126	48.874	89.484	131.691
Skupna pasiva	363.153	595.512	616.412	675.318	767.363

6.3. Pomembnejši ukrepi v letu 2000

6.3.1. Ukrepi denarne politike in politike deviznega tečaja

Lombardno posojilo

Januar

Januarja je Banka Slovenije znižala odstotek črpanja intervencijskega lombardnega posojila s 5,0 % na 2,5 % zastavljenih vrednostnih papirjev; višji odstotek je veljal od 27. 12. 1999.

Likvidnostno posojilo prek noči

Banka Slovenije je bila 28. in 31. januarja prisotna na večernem medbančnem trgu z likvidnostnim posojilom prek noči po obrestni meri 7,5 %.

Dvodelni blagajniški zapisi Banke Slovenije

Februar

Banka Slovenije je 16. 2. ustavila prodajo 1. serije 12. emisije dvodelnih BZ z zapadlostjo 16. 3. 2000. S to serijo je tudi prenehala izdajati dvodelne blagajniške zapise.

Začasni odkup BZ v tujem denarju z obveznim povratnim odkupom

Izklicna obrestna mera začasnega odkupa je bila zvišana s 7,8 % na 8,0 %.

Likvidnostno posojilo prek noči

Banka Slovenije je bila 28. in 29. februarja prisotna na večernem medbančnem trgu z likvidnostnim posojilom prek noči po obrestni meri 7,7 %.

Prodaja deviz za vpis BZ v tujem denarju

Marec

S postopnim zniževanjem pribitka nad prodajnim tečajem Banke Slovenije (z 0,68 % na 0,51 %) je Banka Slovenije zadrževala rast tečaja za prodajo deviz za vpis blagajniških zapisov v tujem denarju.

Blagajniški zapisi z nakupnim bonom

Od 1. marca investitorji niso mogli več s popustom na podlagi delov nakupnega bona vpisovati blagajniških zapisov po 500.000 tolarjev ali blagajniških zapisov v tujem denarju.

Začasni odkup BZ v tujem denarju z obveznim povratnim odkupom

Izklicna obrestna mera začasnega odkupa je bila zvišana z 8,0% na 8,5%.

Tolarski blagajniški zapisi

Banka Slovenije je zvišala obrestne mere za 2-, 12- in 60-dnevni blagajniški zapis (posledično se je podražilo posojilo na podlagi 12-dnevnega blagajniškega zapisa). Hkrati je BS možnost vpisa 2-dnevnega blagajniškega zapisa ponudila hranilnicam in prenehala izdajati 28-dnevne blagajniške zapise.

Likvidnostno posojilo prek noči

Banka Slovenije je bila 30. in 31. marca prisotna na večernem medbančnem trgu z likvidnostnim posojilom prek noči po obrestni meri 7,7 %.

Tolarski blagajniški zapisi

April

Dne 3. aprila je Banka Slovenije odpravila blagajniške zapise z ročnostjo 7, 14 in 30 dni.

Prodaja deviz za vpis blagajniških zapisov v tujem denarju in začasna prodaja deviz

Odpravljena je bila prodaja deviz za vpis 120-dnevnih BZ v tujem denarju, bankam pa je bila ponujena možnost začasnega nakupa deviz pri Banki Slovenije za dva tedna.

Pogodba o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja

S sporazumnim preklicem stare pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja je Banka Slovenije umaknila ponudbi za dvomesečni začasni odkup in prodajo deviz. Z istim dnem je začela veljati nova pogodba, ki jo je podpisalo 22 bank. Na podlagi te pogodbe je Banka Slovenije pogodbenim bankam poslala dve ponudbi, za začasni odkup oziroma prodajo deviz z obveznim povratnim odkupom oziroma prodajo čez 7 dni, oboje po obrestni meri 1%.

April	Blagajniški zapisi v tujem denarju Od 25. aprila nebančne pravne osebe ne morejo več vpisovati blagajniških zapisov v tujem denarju. Banka Slovenije je tako po odpravi dvodelnih blagajniških zapisov in blagajniških zapisov z nakupnim bonom odpravila še zadnji instrument, namenjen nebančni javnosti. Lombardno posojilo Dne 17. aprila je Banka Slovenije zvišala odstotek črpanja intervencijskega lombardnega posojila z 2,5 % na 5,0 % zastavljenih vrednostnih papirjev.
Maj	Začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju Dne 25. maja je bila povečana obrestna mera začasnega odkupa za 28 dni z 8,5 % na 9,0 %. Konec maja pa je Banka Slovenije pričela bankam dnevno ponujati tudi 7-dnevni začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju z enakim načinom dražbe in izklicno obrestno mero kakor pri 28-dnevnem začasnem odkupu. BZ v apoenih po 500.000 SIT Dne 25. maja je zapadla v plačilo 14. izdaja blagajniškega zapisa v apoenih po 500.000 SIT. Posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank Banka Slovenije in večje banke so konec maja petič obnovile enoletni pogodbeni odnos za dajanje likvidnostnih posojil s sodelovanjem bank. Banke bodo za pripravljenost prejele nadomestilo v višini 1,5 % zneska pripravljenosti. Likvidnostno posojilo prek noči Dne 30. in 31. maja je bila Banka Slovenije prisotna na večernem denarnem trgu z likvidnostnim posojilom čez noč po obrestni meri 8,2 %.
Junij	Splošna eskontna mera in lombardna mera Banke Slovenije S 1. junijem je Banka Slovenije zvišala eskontno mero na 9 % (prej 8 %) in lombardno obrestno mero na 10 % (prej 9 %). Zvišanje je vplivalo tudi na povečanje zamudne obrestne mere. Likvidnostno posojilo prek noči Med 28. in 30. junijem je bila Banka Slovenije prisotna na večernem denarnem trgu z likvidnostnim posojilom čez noč po obrestni meri 8,2 %.
Julij	Poseg na trgu tujega denarja z izhodiščnim tečajem in največjim razmikom Zaradi hitre rasti deviznega tečaja se je BS odločila poseči na trgu tujega denarja z izhodiščnim tečajem ter določitev največjega razmika med nakupnim in prodajnim tečajem. Intervencijsko obdobje je trajalo do 19. septembra. Začasni odkup BZ v tujem denarju Dne 11. 7. je bila opravljena prva licitacija začasnega odkupa BZ v tujem denarju za dva meseca. Hkrati je bilo ustavljeno pošiljanje ponudb bankam za 28-dnevni povratni odkup BZ. Banka Slovenije bankam praviloma pošilja ponudbo dvakrat na mesec, na začetku in v sredini meseca. Izhodiščna obrestna mera in način izbora uspešnih ponudb sta bila enaka kakor pri 7- (in 28-) dnevem povratnem odkupu, to je 9 %. Priporočilo glede najvišjih pasivnih obrestnih mer Banka Slovenije je s 1. julijem umaknila svoje priporočilo glede najvišjih pasivnih obrestnih mer. ZBS je z veljavnostjo od 1. avgusta povečalo priporočene najvišje obrestne mere za vloge vezane med 91 in 180 dnevni na TOM/D+2,25 % (pred tem 2,0 %), vezane vloge med 181 dnevi in 1 letom na TOM/D+3,25 % (2,75 %) ter vezane vloge med 1 in 2 letoma na TOM/D+4 (3,5 %). Zakladne menice MF kot podlaga za zavarovanje obveznosti do Banke Slovenije Od 17. julija lahko banke pri nekaterih instrumentih denarne politike (likvidnostno posojilo za izhod v sili in čez noč, lombardno in kratkoročno posojilo) za zavarovanje obveznosti do Banke Slovenije uporabljajo poleg BZ v tujem denarju tudi 3-, 6- in 12-mesečne zakladne menice MF, vpisane v register KDD. Likvidnostno posojilo prek noči Dne 31. julija je bila Banka Slovenije zadnjič v letu 2000 prisotna na večernem denarnem trgu z likvidnostnim posojilom čez noč po obrestni meri 8,2 %.

Začasni odkup BZ v tujem denarju Banka Slovenije je 1. septembra zvišala izklicno obrestno mero z 9,0 na 9,5 %.	September
Poseg na trgu tujega denarja z izhodiščnim tečajem in največjim razmikom Banka Slovenije je 27. oktobra spet začela posegati na trg tujega denarja z določitvijo izhodiščnega tečaja in največjega razmika. Intervencijsko obdobje je trajalo do 14. novembra.	Oktober
Izpolnjevanje obveznih rezerv z vrednostnimi papirji Banke Slovenije Od 27. novembra lahko banke izpolnjujejo izračunane obvezne rezerve, ki izhajajo iz sredstev, prejetih v okviru nacionalne stanovanjske varčevalne sheme, z vpisanimi 60-dnevnimi BZ v tolarjih, vendar največ do višine izračunanih obveznih rezerv iz povprečnega dnevnega stanja sredstev NSVS za celotno obračunsko obdobje.	November
Eskontna in lombardna stopnja S 1. decembrom je Banka Slovenije zvišala eskontno stopnjo z 9% na 10% ter lombardno stopnjo z 10 % na 11 %. Zvišanje je vplivalo tudi na višino zamudne obrestne mere. Začasni odkup BZ v tujem denarju z obveznim povratnim odkupom Banka Slovenije je zvišala izklicno obrestno mero za 7-dnevni in 2-mesečni začasni odkup BZ v tujem denarju z 9,5 % na 10,5 %.	December
6.3.2 Ukrepi nadzora bančnega poslovanja	
Navodilo za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic – z metodologijo za izračun kazalcev	Januar
Navodilo za izračun nekaterih značilnih aktivnih in pasivnih obrestnih mer bank in hranilnic za nebančni sektor	Marec
Sklep o dopolnitvi sklepa o določitvi pogojev, ki jih mora izpolnjevati banka oziroma hranilnica za opravljanje bančnih oziroma drugih finančnih storitev ter o določitvi dokumentacije, na podlagi katere je mogoče ugotoviti, ali bo družba sposobna opravljati dejavnosti, na katere se nanaša zahteva za izdajo dovoljenja Sklep o dopolnitvi sklepa o določitvi dokumentacije, na podlagi katere je mogoče ugotoviti, ali je podružnica tuje banke sposobna opravljati storitve, na katere se nanaša zahteva tuje banke za izdajo dovoljenja za njeno ustanovitev Sklep o spremembi sklepa o tarifi, po kateri se zaračunavajo plačila za storitve, ki jih opravlja Banka Slovenije	Junij
Sklep o sistemu zajamčenih vlog	Julij
Navodilo za izpolnjevanje poročila o zajamčenih vlogah	Avgust
Sklep o uskladitvi zneskov najnižjega osnovnega kapitala banke, zajamčene vloge in najnižjega osnovnega kapitala hranilnice Spremembe navodil za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic	September
Sklep o spremembi sklepa o letnem nadomestilu za opravljanje nadzora in pavšalnih zneskih nadzora Sklep o dopolnitvi sklepa o izračunu kapitala, kapitalskih zahtev in kapitalske ustreznosti bank in hranilnic	December

6.4. Uprava in organizacijska sestava

6.4.1. Sprememba v sestavi Sveta Banke Slovenije v letu 2000

Dne 27. Julija 2000 je bil prof. dr. Dušan Zbašnik po poteku mandata z odlokom Državnega zbora RS ponovno imenovan za člana Sveta Banke Slovenije za dobo šestih let.

6.4.2 Sestava Sveta Banke Slovenije 31. 12. 2000

Predsednik Sveta Banke Slovenije

dr. France Arhar
(guverner Banke Slovenije)

Člani Sveta Banke Slovenije

Samo Nučič
(namestnik guvernerja Banke Slovenije)

Darko Bohnec
(viceguverner Banke Slovenije)

mag. Janez Košak
(viceguverner Banke Slovenije)

Andrej Rant
(viceguverner Banke Slovenije)

Tatjana Fink
(Trimo, Trebnje)

mag. Bine Kordež
(Merkur, Kranj)

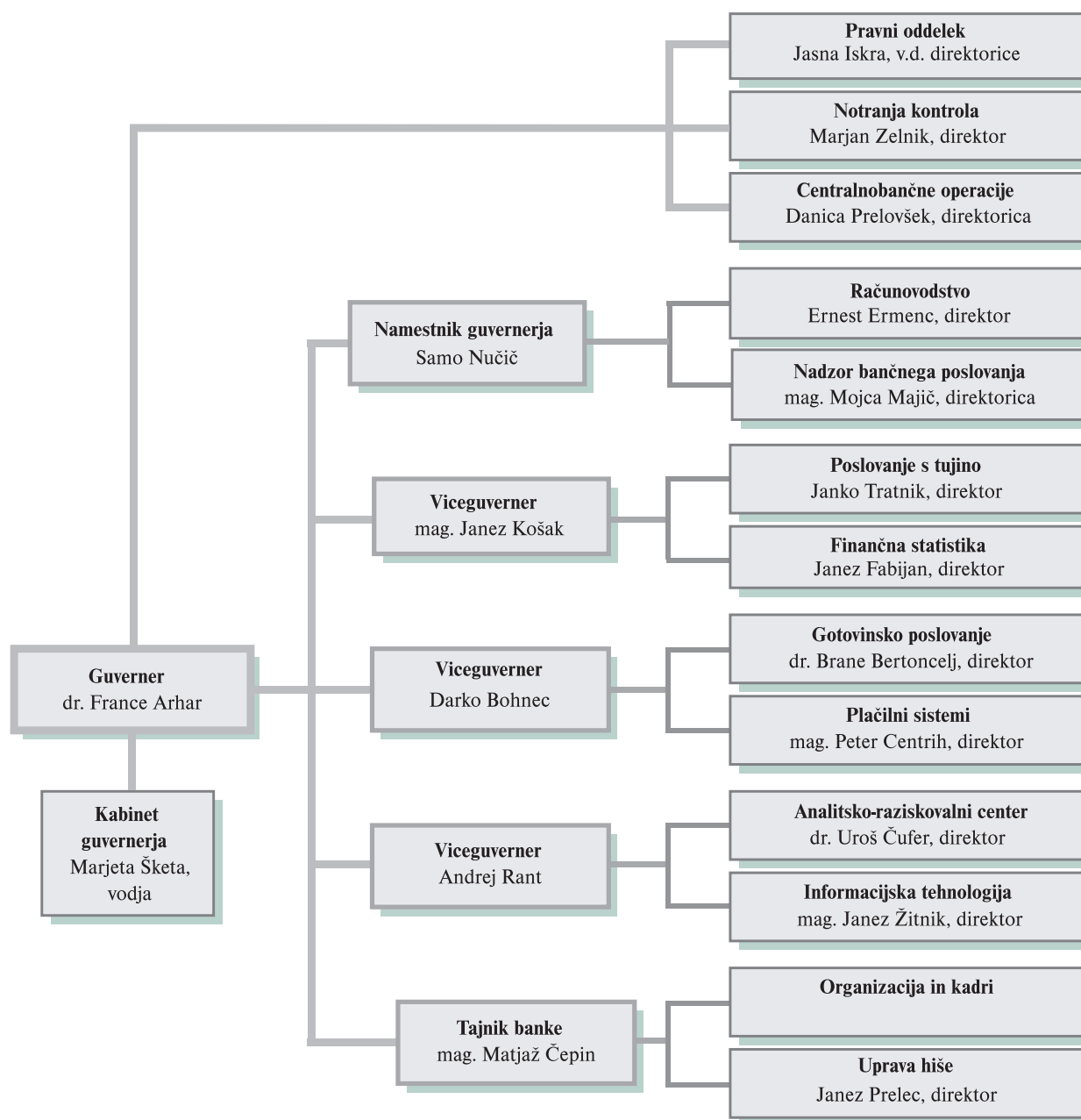
mag. Vladimir Lavrač
(Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana)

dr. Leon Repovž
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

dr. Ivan Ribnikar
(Ekonomska fakulteta, Ljubljana)

dr. Dušan Zbašnik
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

6.4.3. Organizacijska sestava Banke Slovenije 31.12.2000

6.5. Publikacije in spletna stran

Naslov in osnovni podatki

Vsebina

Bilten

- mesečno
- v slovenščini
- angleški prevod
- Monthly Bulletin**

Makroekonomski statistični podatki s poudarkom na denarni statistiki, deviznih tečajih in gospodarskih odnosih s tujino. Pregled tekočih gibanj v slikah; metodološka priloga; pregled slovenskih bank, koledar objav podatkov.

Letno poročilo

- letno (izhaja spomladi)
- v slovenščini
- angleški prevod
- Annual Report**

Poročilo Banke Slovenije Državnemu zboru Republike Slovenije. Opis gospodarskih gibanj, denarne politike, poslovanja bank in Banke Slovenije ter drugih dejavnosti Banke Slovenije.

Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja

- letno (izhaja jeseni)
- angleški prevod
- Report on Supervision of Banking Operations**

Poročilo oddelka Nadzor bančnega poslovanja Državnemu zboru Republike Slovenije o poslovanju bank, razvoju pravnih osnov za nadzor ter o nadzoru bančnega poslovanja.

Neposredne naložbe/ Direct Investment

- letno
- dvojezična izdaja v slovenščini in angleščini

Statistični pregled neposrednih in portfeljskih naložb do tujine, slovenskih naložb v tujini in tujih naložb v Sloveniji (na letni ravni).

Prikazi in analize

- četrtno
- v slovenščini

Govori Guvernerja Banke Slovenije v Državnem zboru RS, analitični in metodološki prikazi z denarnega, plačilnobilančnega in sorodnih področij.

Finančni trgi

- četrtno
- v slovenščini

Statistični pregled nedenarnih finančnih posrednikov, trga vrednostnih papirjev in obrestnih mer.

Denarni pregled

- mesečno
- v slovenščini

Tekoči analitični makroekonomski prikaz s podrobnejšo razčlenitvijo denarnih in plačilnobilančnih gibanj.

Spletna stran

- kazalo slovenskih strani
<http://www.bsi.si/.../html/kazalo.html>
- kazalo angleških strani
<http://www.bsi.si/.../html/eng/index.html>

Domače strani Banke Slovenije s predstavitev institucije, slovenskih bankovcev in kovancev, zakonov in predpisov s področja dela centralne banke ter drugih koristnih informacij. Tekoči podatki o tečajih, obrestnih merah in vrednostnih papirjih BS ter najpomembnejše publikacije v elektronski obliki.

6.6. Pregled nekaterih pojmov

Bilančna vsota – Znesek vseh aktivnih ali pasivnih bilančnih postavk (banke).

Blagajniški zapisi v tujem denarju – Kratkoročni vrednostni papirji Banke Slovenije, ki se vpisujejo in izplačujejo v tujem denarju.

Denarni agregati (M1, M2 in M3) – Različno likvidni narodnogospodarski denarni agregati. Najlikvidnejši **M1** zajema gotovino v obtoku ter vpogledne tolarske vloge pri bankah in Banki Slovenije. **M2** je sestavljen iz M1 ter hranilnih in vezanih vlog pri bankah in Banki Slovenije. **M3** obsega poleg M2 še vloge prebivalstva v tujem denarju pri bankah, od septembra 1999 pa vloge vseh nedenarnih sektorjev v tujem denarju pri bankah.

Denarni trg – Medbančni finančni trg, na katerem se trguje s prvovrstnimi kratkoročnimi vrednostnimi papirji.

Devizni minimum – Najmanjši znesek premoženja v tujem denarju bank.

Druga aktiva – Naložbe v kapital odvisnih in neodvisnih strank, opredmetena osnovna sredstva, neopredmetena dolgoročna sredstva, vpisani, a nevplačani kapital in odkupljene lastne delnice, nevračunani stroški in nezaračunani prihodki ter druga sredstva, npr. čeki, terjatve za obresti, provizije itd.

Druga pasiva – Vnaprej vračunani stroški in neobračunani prihodki, dolgoročne in splošne rezervacije ter druge obveznosti.

Kapital – Seštevek temeljnega in dodatnega kapitala, zmanjšan za odbitne postavke iz 5. člena sklepa o izračunu kapitala, kapitalskih zahtev in kapitalске ustreznosti bank in hranilnic (Ur. l. št. 32/99 in 122/00).

Količnik kapitalске ustreznosti – Razmerje med kapitalom banke in tveganju prilagojene aktive, povečane za drugemu tveganju prilagojene postavke

Monetizacija – Spreminjanje premoženja, ki ga kupujejo centralna banka in poslovne banke, v denar. Pri tem kupujejo (finančno) premoženje, to je terjatve, ali dajejo posojila, z na novo nastalim ali izdanim denarjem.

(Neto) obrestna marža – Razmerje med saldom obresti (razliko med realnimi in revalorizacijskimi obrestnimi prihodki in odhodki) ter povprečno bruto obrestonosno aktivo.

Neto rezervacije – Razlika med odpisi terjatev in popravki vrednosti spornih terjatev, odhodki za oblikovanje dolgoročnih rezervacij ter prihodki iz odpisanih terjatev in prihodki iz odpravljenih rezervacij in popravkov vrednosti iz izkaza uspeha.

Nominalna obrestna mera – Celotna obrestna mera, sestavljena iz dela, ki posojilodajalcu ali vlagatelju kompenzira inflacijo, in realnega dela.

Obrestni (nominalni) razmik – Razlika med povprečno nominalno obrestno mero za naložbe in povprečno nominalno obrestno mero za obveznosti (bank) enake ročnosti.

Obvezna rezerva – Predpisani znesek premoženja, navadno določen z odstotkom od vlog in drugih obveznosti bank, ki ga morajo imeti banke na poravnalnem ali posebnem računu obveznih rezerv pri Banki Slovenije in v obliki gotovine.

Odprta pozicija (v tujem denarju) – Presežek aktivnih nad pasivnimi bilančnimi postavkami posamezne banke v tujem denarju.

Operativni stroški – Vsota splošnih upravnih stroškov (stroškov dela in drugih upravnih stroškov), amortizacije in davkov.

Posebno razmerje do banke – Oseba, ki je v razmerju do banke posredno ali neposredno obvladujoča družba oziroma ki jih banka posredno ali neposredno obvladuje oziroma do osebe, ki jo posredno ali neposredno obvladuje ista oseba kakor banko.

Primarni denar – Gotovina v obtoku, rezerve bank in knjižni denar (vloge na vpogled) pri Banki Slovenije.

Razvrščanje terjatev – Banke in hranilnice razvrščajo terjatve v skupine od A do E na podlagi ocene in vrednotenja dolžnikove sposobnosti izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti.

V **skupino A** sodijo: terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije; terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakuje težav s plačevanjem obveznosti in ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni; terjatve, zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem iz 8. točke tega sklepa.

V **skupino B** se razvrstijo terjatve do dolžnikov: za katere se pričakuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo finančno stanje je zdaj šibko in ne kaže, da bi se v prihodnje bistveno poslabšalo; ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno tudi od 31 do 90 dni.

V **skupino C** se razvrstijo terjatve do dolžnikov: za katere se pričakuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti; ki so izrazito podkapitalizirani; ki nimajo zadostnih dolgoročnih virov sredstev za financiranje dolgoročnih naložb; od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev; ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni, občasno tudi od 91 do 180 dni.

V **skupino D** se razvrstijo terjatve do dolžnikov: za katere obstaja velika verjetnost izgube; ki so nelikvidni in nesolventni; za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja; ki so v sanaciji oziroma postopku prisilne poravnave; ki so v stečaju; ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi od 181 do 365 dni, vendar se utemeljeno pričakuje delno pokrite terjatve.

V **skupino E** se razvrstijo terjatve do dolžnikov: za katere se pričakuje, da ne bodo poplačane; s sporno pravno podlago.

Revalorizacijske obresti – Del dogovorjenih obresti pri tolarskih posojilih bank in tolarskih vlogah v bankah, ki posojilodajalcu ali vlagatelju kompenzira inflacijo.

Rezervacije – Splošne rezervacije za zavarovanje pred neznanimi prihodnjimi izgubami in posebne rezervacije za možne izgube iz naslova bilančnih in zunajbilančnih postavk ter za naložbeno tveganje države.

Sekundarna likvidnost – Znesek blagajniških zapisov Banke Slovenije v domači in tuji valuti ter blagajniških zapisov in obveznic Republike Slovenije (naložb v vrednostne papirje Banke Slovenije in Republike Slovenije v domači in v tuji valuti (blagajniški zapisi BS in RS, kratkoročne obveznice RS).

Sterilizacija – Praviloma prodaja državnih kratkoročnih vrednostnih papirjev s strani centralne banke, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja. Pri nas pomeni sterilizacija prodajo blagajniških zapisov BS v tujem denarju s strani BS in prodajo blagajniških zapisov v tolarjih s strani BS, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja.

Temeljna obrestna mera (TOM) – Uradno določena indeksacijska stopnja za terjatve in obveznosti kot povprečna mesečna inflacija (januarja 1998 je indeks cen na drobno zamenjal indeks življenjskih stroškov) zadnjega meseca ali zadnjih nekaj mesecev (zdaj 12 mesecev).

Tolarski blagajniški zapisi (TBZ) – Kratkoročni dolžniški vrednostni papirji Banke Slovenije v tolarjih.

Velika izpostavljenost – Izpostavljenost banke do komitenta, ki dosega ali presega 10% kapitala banke.